

İLKOKUL

4. Sınıf
SOSYAL BİLGİLER
Çalışma Kitabı

Yazarlar

Elif Ebru DOĞANGÜZEL

Hüseyin GÜLEÇ

Dr. Nagihan ŞAHİN

Dr. İbrahim YAVUZ

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 7273
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ : 1370

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Doç. Dr. Adem BELDAĞ

Dil Uzmanı

Aylin ALTINBAŞ

Rehberlik Uzmanı

Dr. Nilgün KORKMAZ

Görsel Tasarım Uzmanı

Neşe ASLAN

Evren SAVAŞ

Gülçen YILMAZ DÜZGÜN

Katkıda Bulunanlar

Mikdat Nur TAYFUN

Muazzez Şule YAPICI

Bu yayın UNICEF'in desteği ile hazırlanmıştır.

ISBN 978-975-11-5315-9

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 19.03.2020 tarih ve 5695625 sayılı yazısı ile
Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 24.03.2020 tarih ve 5854004 sayılı Makam Onayı doğrultusunda
öğrencilerin istifadesine sunulmuştur.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmâhrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

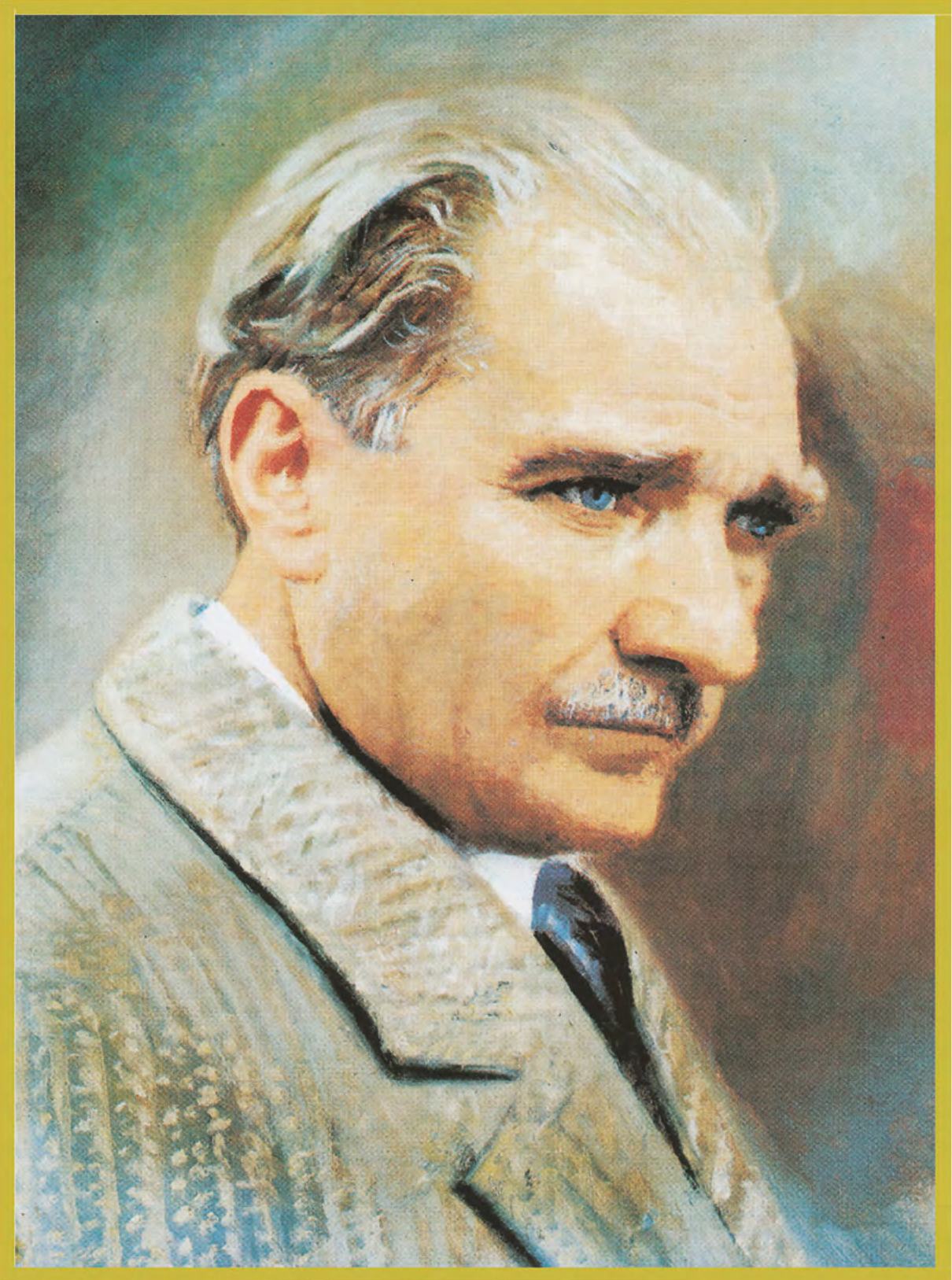
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

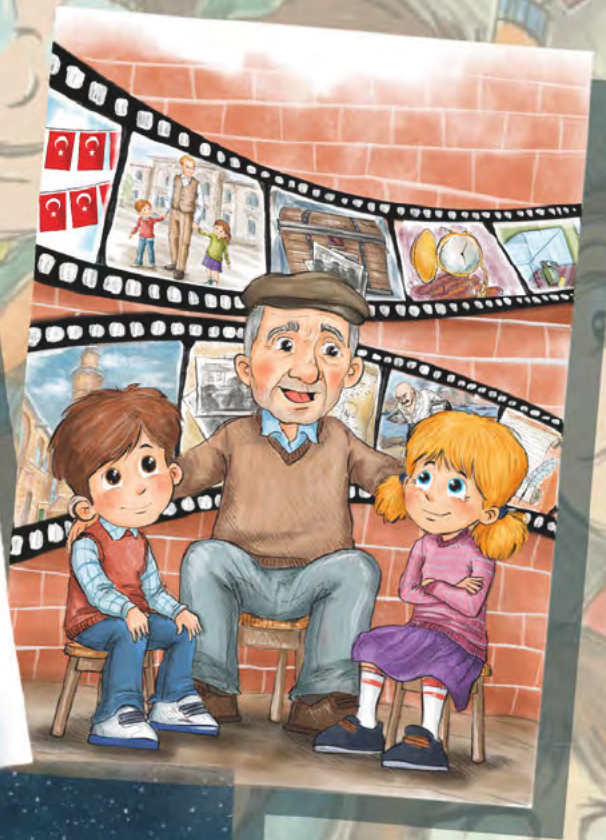
Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Merhaba arkadaşlar!
Benim adım Gökçe, 9 yaşındayım. 4. sınıf öğrencisiyim.
Sizin gibi ben de Sosyal Bilgiler dersi ile ilk defa
karşılaşıyorum. Bu kitabın içinde zaman zaman beni
göreceksiniz. Size bazen öyküler anlatacağım, bazen
başımdan geçen anılardan bahsedeceğim, bazı
sorularda da sizden yardım isteyeceğim. Hep birlikte
neler yapacağımızı şimdiden çok merak ediyorum.
Sizi arkadaşım Ahmet ile tanıştırayım.

Merhaba arkadaşlar!
Benim adım Ahmet, 9 yaşımdayım. Kulağımdakinin ne olduğunu merak mı ettiniz? İşitmekte biraz zorlandığımı Gökçe gibi ben de kullanıyorum. 4. sınıf öğrencisiyim. Ben de kitabın bazı bölümlerinde Sosyal Bilgiler dersinde neler öğreneceğimizi çok merak ediyorum. Bu sayfadaki görseller, bize bu kitap ile ilgili ipuçları veriyor. Haydi, beraber inceleyelim. Sonra da hep birlikte kitabın sayfalarını karıştırmaya başlayalım. Bakalım bizi nerelerde bulacaksınız.

İÇİNDEKİLER

BİREY VE TOPLUM

Kimlik Bilgilerimiz	12
Benim Hayatım	15
İlgi, İhtiyaç ve Yeteneklerim	19
Farklılıkların Farkındayım	22

KÜLTÜR VE MİRAS

Ailem, Geçmişim, Kültürüm	28
Geçmişten Günümüze Çocuk Oyunları	35
Millî Mücadele'miz	40

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Yönler	52
Kroki	57
Çevremizde Neler Var?	60
Hava Olayları	63
Yeryüzü Şekilleri	68
Doğal Afetlere Hazırlıklı Olalım	70

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Teknolojik Ürünleri Tanıyalım	80
Geçmişten Günümüze Teknoloji	88
Ürün Tasarlayalım	94
Zarar Vermeden Kullanalım	96

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

İhtiyaç ve İsteklerimiz	100
Ekonomik Faaliyetlerimiz	104
Bilinçli Tüketici Olalım	114
Bütçemi Oluşturuyorum	117
İsraf Etmeyelim	119

ETKİN VATANDAŞLIK

Haklarım	124
Sorumluluklarım	129
Sosyal Etkinlikler	135
Özgürlük ve Bağımsızlık	138

KÜRESEL BAĞLANTILAR

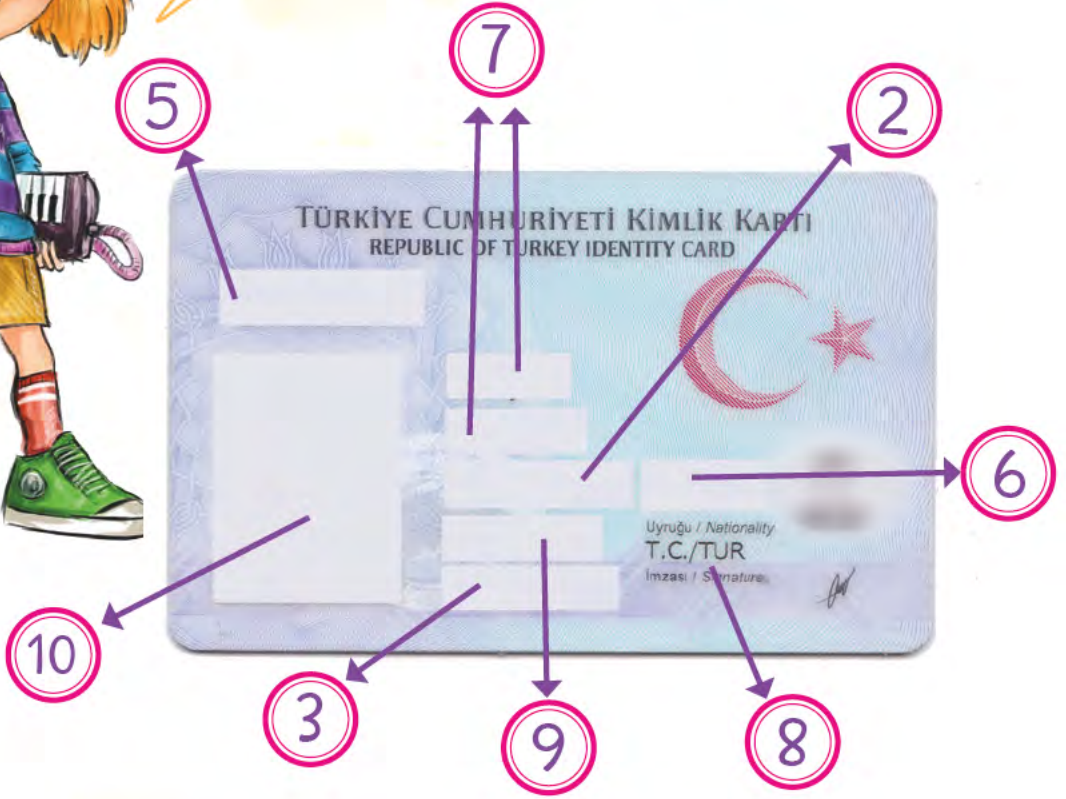
Dünya Ülkelerini Tanıyalım	144
Türk Cumhuriyetleri ve Komşularımız	151
Farklı Kùltürler	157
EKLER	163
SÖZLÜK	167
KAYNAKÇA	172
GÖRSEL KAYNAKÇA	172

BİREY VE TOPLUM

Kimlik Bilgilerimiz

1. Aşağıdaki kimlik kartında numara ile gösterilen bölümlerin açıklamaları yan sayfada karışık olarak verilmiştir. Verilen tanımların başına örnekteki gibi uygun numaraları yazınız. (Bu etkinlikte ders kitabınızdan yararlanabilirsiniz.)

T.C. kimlik numarasının
olduğu bölümdür.

Kişinin uyruğunun yazıldığı
bölümdür.

8

Seri numarasının yazıldığı
bölümdür.

Kişinin imzasının
olduğu bölümdür.

Kimlik kartını veren makamın
belirtildiği bölümdür.

Kimlik kartının
geçerlilik süresinin
belirtildiği bölümdür.

Kişinin doğum
tarihinin yazıldığı bölümdür.

Anne ve baba adının yazıldığı
bölümlerdir.

Kişinin ad ve soyadının
yazıldığı bölümlerdir.

Kişiyeye ait fotoğraf bilgisi,
parmak izi gibi kimlik
doğrulamak için kullanılacak
bilgilerin depolandığı
bölümdür.

Kişinin
cinsiyetinin
belirtildiği
bölümdür.

2. Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olan ifadelerin doğrusunu altlarına yazınız.

☐ Kimlik kartlarında 15 yaşından sonra fotoğraf olmak zorundadır.

☐ Kimlik kartlarının on beş yıl geçerliliği vardır.

☐ Kimlik kartlarında parmak izi yonganın (elektronik çip) içindedir.

☐ Kimlik kartı kişiye özel bilgi içerir.

☐ T.C. kimlik numarası, kimlik kartının arka yüzeyinde bulunur.

3. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadeler ile tamamlayınız.

nüfus

yonga

parmak izi

devlete

T.C. kimlik

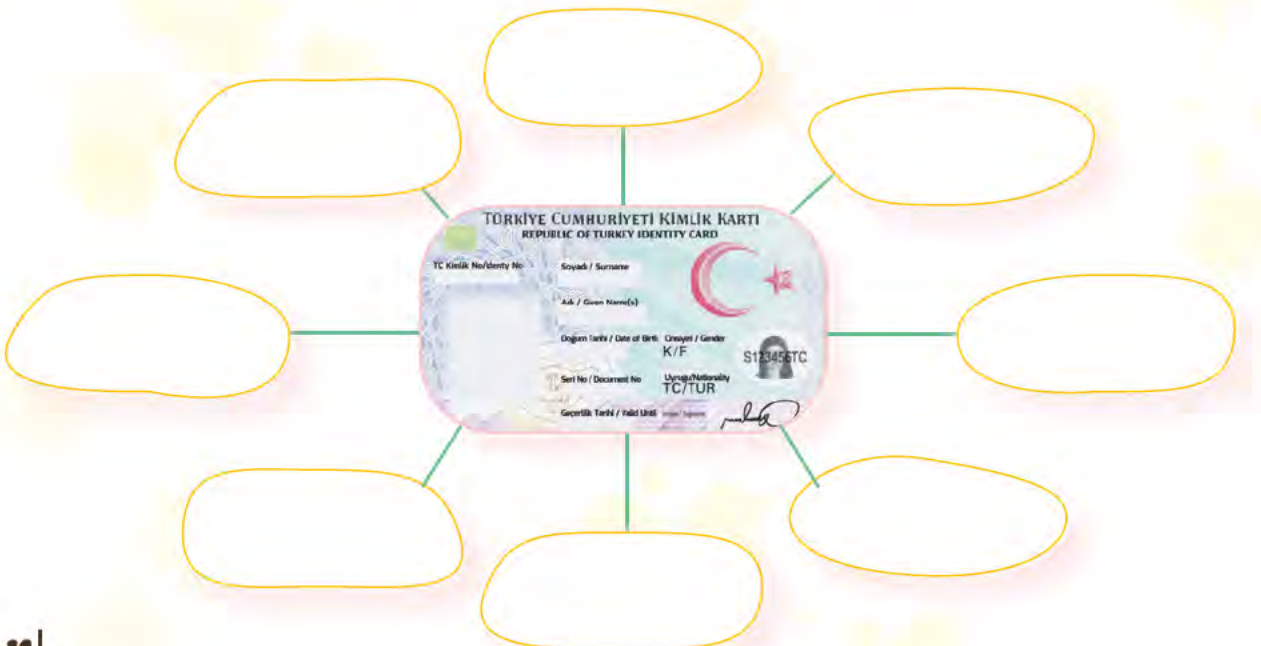
bayrağımıza

vatandaşa

- Gözdeki iris tabakası ve kişiye özeldir.
- Kimlik kartı devlet tarafından her verilir.
- T.C. kimlik kartımızın ön yüzünde ait sembol bulunur.
- Yeni kimlik kartlarında elektronik çip yani bulunur.
- Her vatandaşın numarası farklıdır.
- Yeni kimlik kartları müdürlükleri tarafından verilir.

4. Aşağıdaki görselde yer alan boşluklara "kimlik kartı" ile ilgili aklınıza gelen kavramları yazınız.

Benim Hayatım

1. Duygu'nun gün boyunca yaptıklarını, oluş sırasına göre numara vererek sıralayınız.

Akşam saat 21.30'da yattım.

Sabah kalkar kalkmaz elimi, yüzümü yıkadım.

Akşam yemekten sonra okulda öğrendiklerimizi tekrar ettim.

Kahvaltımı yaptım.

Saat 8.30'da okula gittim.

Fen bilimleri dersinde deney yaptım.

Akşam yemeği hazırlarken anneme ve babama yardım ettim.

Yatmadan önce kitap okudum.

Merhaba arkadaşlar, hayatımdaki bazı önemli olaylardan oluşan bir film şeridi hazırlamak istiyorum. Bana yardımcı olur musunuz?

2. Aşağıdaki olayları sıralayıp tabloya yazınız. Kitabınızın arkasında bulunan resimlerinizi kesip şeride yapıştırınız. (EK 1)

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

- İlk doğum günümü kutladım.
- 2016 yılında 1. sınıfa başladım.
- 2011 yılında konuşmaya başladım.
- 4. sınıfa başladım.
- 22 Eylül 2009'da doğdum.
- Okuma yazmayı öğrendim.
- 6 aylıkken ilk dişim çıktı.
- 2010 yılı aralık ayında yürümeye başladım.

3. Hakan, ablasının hayatındaki önemli olayları sormuş ve aşağıdaki kronolojiyi oluşturmuştur. Buna göre kronolojiden yararlanarak soruları cevaplarıyla eşleştiriniz.

1998	2000	2002	2004	2008	2012	2016
Doğdum.	Konuşmaya başladım.	Kardeşim doğdu.	1. sınıfa başladım.	Bayramda şiir okudum.	Liseye başladım.	Üniversiteye başladım.

Hakan'ın ablası ne zaman doğmuştur?

Ablası, Hakan'dan kaç yaş büyüktür?

Hakan'ın ablası, kaç yaşında üniversiteye başlamıştır?

Hakan'ın ablası, hangi yılda şiir okumuştur?

Hakan'ın ablası, kaç yılında üniversiteye başlamıştır?

Ablası üniversiteye başladığında Hakan kaç yaşındadır?

2008

2016

4

14

1998

18

2012

3

4. Aşağıda Begüm'ün 4. sınıfa kadar yaşadığı önemli olaylar, karışık olarak verilmiştir. Olayları oluş tarihine göre sıralayarak şifreyi çözünüz.

- L — 2016 yılında 1. sınıfa başladım.
- N — Mart 2013'te kardeşim Ali doğdu.
- O — 2015 yılında anaokuluna başladım.
- O — 2017 yılında bisiklet sürmeyi öğrendim.
- R — Nisan 2011'de yürümeye başladım.
- O — Aralık 2011'de konuşmaya başladım.
- J — 2018 yılında sınıf başkanı seçildim.
- i — 2019 yılında 4. sınıfa başladım.
- K — 25 Ocak 2010'da Bursa'da doğdum.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

5. Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olan ifadelerin doğrussunu altlarına yazınız.

☐

Yaşamımız boyunca tüm olayların belli bir sırası vardır.

☐

Kronoloji hazırlarken dikkat etmemiz gereken bir kural yoktur.

☐

Sınıfımızdaki Atatürk köşesi kronolojik sıraya göre düzenlenir.

☐

Kronoloji, matematik dersinde çok kullanılır.

☐

Herkesin yaşamında unutamadığı önemli olaylar vardır.

ilgi, ihtiyaç ve Yeteneklerim

1. Aşağıdaki ifadeleri ilgi, ihtiyaç veya yetenek olma durumuna göre uygun başlıkların altına yazınız.

- beslenme
- basketbol takımında oynamak
- okul korosuna seçilmek
- kışlık kıyafet giymek
- hayvan beslemek
- kitap okumayı sevmek
- çok iyi resim yapabilmek
- bağlama çalmayı istemek
- satranç oynamayı sevmek
- balık tutmaktan hoşlanmak
- dans etmeyi sevmek
- uyumak

İlgi

İhtiyaç

Yetenek

- Yukarıdaki ifadelere göre ilgi, ihtiyaç ve yetenek arasındaki farkları açıklayınız.

2. Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metne göre cevaplayınız.

Merhaba arkadaşlar, benim adım Mete. İlkokul 4. sınıfta
rum. Biz köyde yaşıyoruz. Ailem çiftçilikle uğraşıyor. Ekim
ısat zamanlarında çok yoruluyorlar. Ben de zaman zaman
ara yardım etmeye çalışıyorum. Ancak derslerim her
man öncelikli. Çünkü büyüyünce doktor olacağım. Beyaz
ük giyeceğim, boyumda da stetoskop taşıyacağım. Tıpkı
özendiğim doktorlar gibi... Hastalara umut olacağım,
rın hayatını kurtaracağım. Öncelikle kardeşimi tedavi
kardeşim 7 yaşında ve özel gereksinimi olan bir çocuk.
nekte zorlanıyor. Bu yüzden her hafta fizik tedavi için
eki hastaneye gitmemiz gerekiyor. Annem oradaki sağlık
nlarını ve kardeşimin doktorunu anlata anlata bitiremiyor.
zden o da benim doktor olmamı çok istiyor. Doktor olup
in derdine çare bulsam benden mutlusu olmaz...

şağıdaki öğelerden hangileri Mete'de doktor olma isteği
andırmıştır? İşaretleyiniz.

Arkadaşlarının
istekleri

Kardeşinin
durumu

Mete'nin
istekleri

Annesinin
önerisi

Mete'nin
ilgi alanı

Mete'nin
yetenekleri

- Mete, ilgi alanlarına göre okulundaki hangi sosyal kulüplere üye olabilir? İşaretleyiniz. Siz de boş bırakılan kutuya Mete'nin ilgi alanlarına göre bir kulüp ismi yazınız.

Kızılay
Kulübü

Sağlık, Temizlik ve
Beslenme Kulübü

Bilinçli Tüketici
Kulübü

Resim
Kulübü

Sivil Havacılık
Kulübü

3. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Merhaba arkadaşlar, size kardeşim Tuna'dan bahsetmek istiyorum. Tuna ilkokul 2. sınıf öğrencisi. Onun da hepimiz gibi ilgileri, istekleri, kendine özgü özellikleri var. Mesela bizim hoşumuza giden şeyler, başkalarına rahatsız edebilir. Bize sıradan gibi gelen bazı görüntülere, ışıklara, seslere fazla tepki verebilir. Zaman zaman kendini ifade etmekte zorlanabilir ve aynı sözleri tekrar tekrar söyler. Hatta olduğu yerde sallanmak; ellerini ayaklarını hareket ettirmek gibi davranışları olabilir. Biz biliyoruz ki bu davranışlarının hiçbirini bilerek ya da isteyerek yapmıyor. Tüm bunların yanında, gördüğü şeyleri asla unutmaz. Sayılarla arası o kadar iyi ki matematik sorularında ondan yardım isterim. Birlikte müzik dinlemek ve resim yapmayı çok severiz. Okulda düzenlenen resim yarışmasında kardeşimin yaptığı resim çok beğenilerek dereceye girdi. Öğretmeni bu yeteneğini geliştirmesi için Tuna'yı resim kulübüne yönlendirdi.

- Metnin üzerindeki noktalı yere uygun bir başlık yazınız.
- Tuna'nın bireysel özellikleri nelerdir?

- Siz de arkadaşlarınızdan farklı olan bireysel özelliklerinizi yazınız.

- Tuna ile benzer olduğunu düşündüğünüz bireysel özelliklerinizi yazınız.

- Tuna'nın ilgi ve yetenekleri nelerdir?

- Tuna sosyal kulüp seçiminde kararsız kalsaydı, ona hangi kulübü önerirdiniz? Neden?

Farklılıkların Farkındayım

1. Görsele göre aşağıdaki ifadelerden hangileri Şule'nin özelliklerindendir? İşaretleyiniz.

☐ Kısa saçlı	☐ Kızgın	☐ Endişeli
☐ Neşeli	☐ Güler yüzlü	☐ Uzun boylu
☐ Mavi kıyafetli	☐ Zayıf	☐ Kahverengi saçlı
☐ Sporcu	☐ Uzun saçlı	☐ Yeşil gözlü

2. Aşağıdaki cümlelerde boş yerleri uygun ifadelerle tamamlayınız.

farklılıklar

kişilik

beslenme

yetenek

saygı

birey

empati

sosyal etkinliklere

- Toplumu oluşturan insanların her birine _____ denir.
- Toplumdaki bireyler, bireysel farklılıklara _____ duymalıdır.
- Her bireyi birbirinden eşsiz ve özel kılan bireysel _____ vardır.
- Kendimizi karşıımızdaki kişinin yerine koyarak duygu ve düşüncelerimizi ifade etmeye _____ denir.
- Bireylerin _____, barınma ve giyinme gibi temel ihtiyaçları vardır.
- Bireyin duyguları, düşünceleri ve bunlara uygun davranış biçimleri, o bireyin _____ özelliklerini ortaya koyar.
- Meslek seçimi yapılırken ilgi, ihtiyaç ve _____ gibi unsurlara dikkat edilmelidir.

Benim adım Sema, 9 yaşımdayım.

Kızıl saçlı, yeşil gözlü, kumralım. Yaşıtlarıma göre daha uzun boylu ve daha zayıfım. Kitap okumayı, resim yapmayı, şarkı söylemeyi çok seviyorum. İnsanlarla iletişim kurmadan önce çevremi çok iyi gözlemliyorum. Ön planda olmayı sevmediğim için arkadaşlarım sessiz ve sakin olduğumu söylüyorlar.

Benim adım Mesut, 9 yaşımdayım.

Kahverengi saçlı, kahverengi gözlüyüm. Uzun boylu ve esmerim. Sağlıklı besleniyorum ve bol bol spor yapıyorum. En çok basketbol oynamayı seviyorum. Ayrıca resim yapmak, kitap okumak, şarkı söylemek ve dans etmekten çok hoşlanıyorum. Arkadaşlarım şakalarına çok gülüyor, beni çok komik buluyorlar.

3. Aşağıdaki soruları metinlere göre cevaplayınız.

- Sema ile Mesut'un benzer özelliklerini yazınız.

- Sema ile Mesut'un farklı özelliklerini yazınız.

4. Kendinizi aşağıdaki bireylerin yerine koyunuz. Buna göre soruları cevaplayınız.

Tekerlekli sandalye kullanıyorum. Sizce günlük hayatta hangi güçlüklerle karşılaşılıyor olabilirim?

Ülkemden başka bir ülkede misafir olarak yaşamaktayım. Sizce günlük hayatta hangi güçlüklerle karşılaşılıyor olabilirim?

Belimdeki sağlık sorunu nedeniyle yürümekte zorlanıyorum. Sizce günlük hayatta hangi güçlüklerle karşılaşılıyor olabilirim?

Görme güçlüğü nedeniyle toplumsal hayatta bazı zorluklar yaşıyorum. Sizce günlük hayatta hangi güçlüklerle karşılaşılıyor olabilirim?

ŞİFREYİ BUL

5. Aşağıdaki ifadeler doğru ise doğru yıldızını, yanlış ise yanlış yıldızını boyayınız. Boyadığınız yıldızın içindeki harfleri sırayla aşağıya yazarak şifreyi çözünüz. Bulduğunuz şifrenin anlamını arkadaşlarınızla tartışınız.

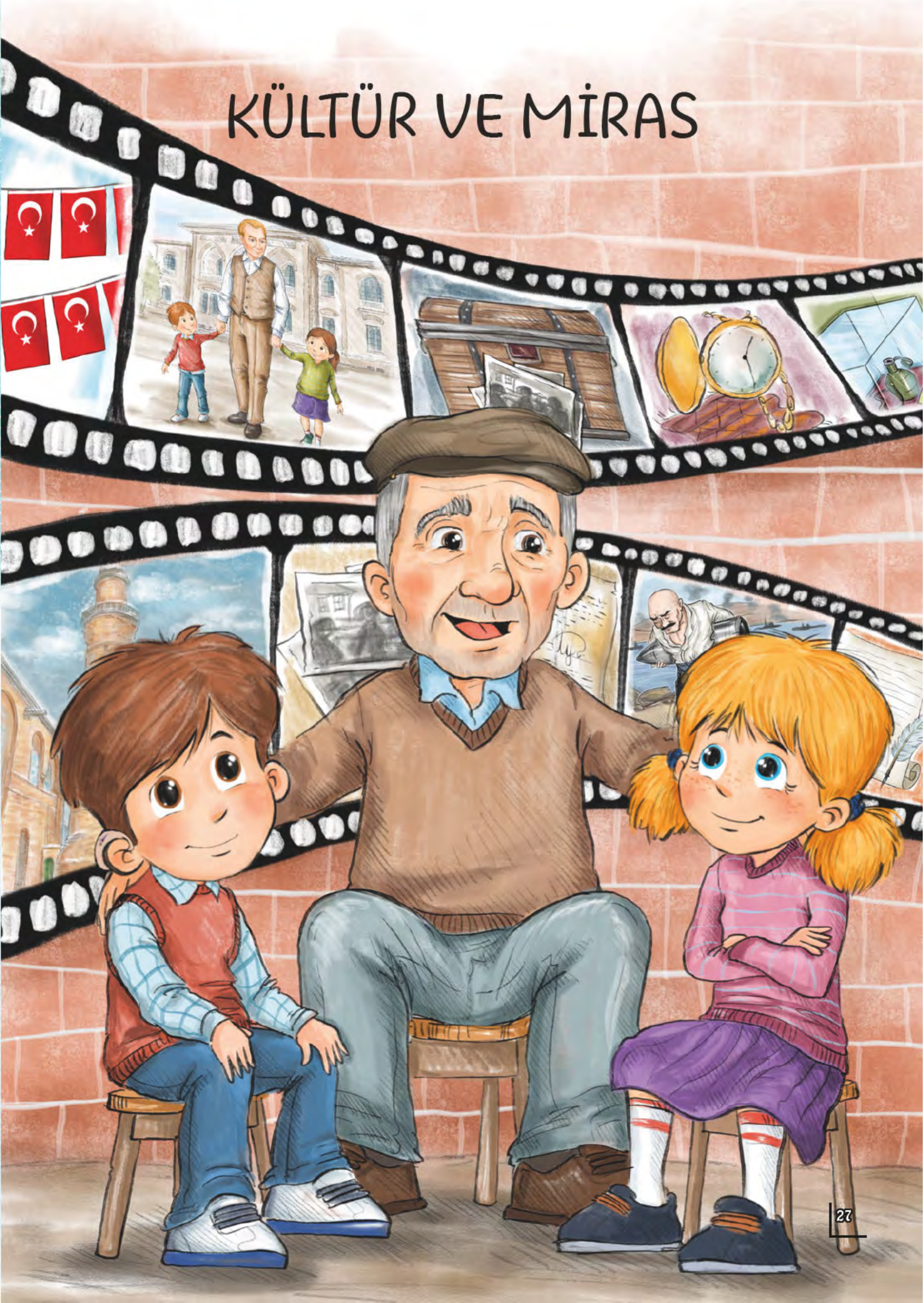
	Doğru	Yanlış
• İnsanların ilgi ve yetenekleri birbirinden farklı olabilir.	Ö	S
• İsteddiğimiz zaman parmak izimizi değiştirebiliriz.	A	Z
• Farklılıklara karşı anlayışlı ve saygılı olmalıyız.	D	Y
• Dış görünüşle ilgili farklılıklarımız, fiziksel farklılıktır.	E	A
• İnsanlara karşı ön yargılı olmalıyız.	H	N
• İnsanlar arasında dil, din, ırk veya cinsiyet ayrımı yapmamalıyız.	E	I
• Her öğrenci, ilgi duyduğu sosyal etkinliklere katılmalıdır.	T	R
• Kişinin kendisini başkasının yerine koyarak onun düşünce ve duygularını anlayabilme becerisine empati denir.	İ	N
• Özel gereksinimli olmak, bir eksiklik değil farklılıktır.	M	S

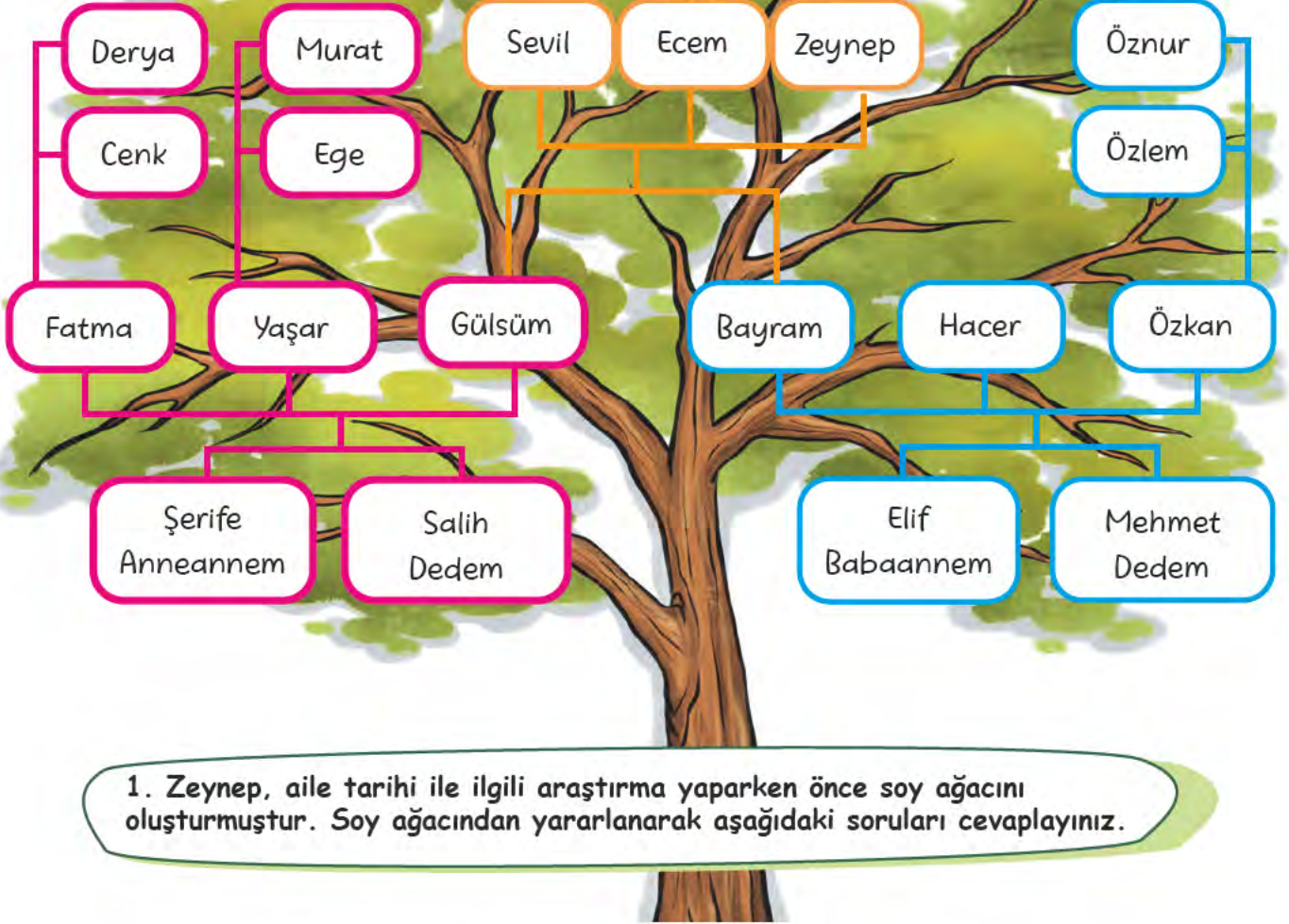
NELER ÖĞRENDİK?

KÜLTÜR VE MİRAS

Ailem, Geçmişim, Kültürüm

1. Zeynep, aile tarihi ile ilgili araştırma yaparken önce soy ağacını oluşturmuştur. Soy ağacından yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Zeynep'in halası kimdir? _____
- Özkan, Zeynep'in neyi olur? _____
- Zeynep'in dayısı kimdir? _____
- Derya'nın annesi, Zeynep'in neyi olur? _____
- Yaşar'ın çocukları, Zeynep'in neyi olur? _____
- Şerife ve Salih'in torunları kimlerdir? _____

2. Sözlü tarih çalışmasının aşamalarını ve görüşme sırasında kullanabileceğiniz araç, gereçleri yazınız.

Sözlü Tarih Çalışmasının Aşamaları

1. Görüşme yapılacak kişi belirlenir.
2.
3.
4.
5.

Görüşme Sırasında Kullanılan Araç, Gereçler

1. Not defteri
2.
3.
4.
5.

3. Merhaba arkadaşlar. Öyle mutluyum ki! Neden biliyor musunuz? Anneannem bana çok beğendiğim çeyiz sandığını hediye etti. İçine eski fotoğraflar, eski mektuplar ve bazı eşyalar koymuş. Benim için hepsi çok değerli. Aşağıdaki öğeleri doğru sandık ile eşleştirerek gruplara ayırmama yardım eder misiniz?

eski
alyalar

heybe

dokuma
kilim

eski
mektuplar

eski
fotoğraflar

bakır ibrik

toprak
testi

eski kimlikler

bindallı

eski

eski tapu

Kaynaklar

Görsel Kaynaklar

Eşyalar

4. Arkadaşlar, geçmişte ve günümüzde kullanılan iletişim araçları ile ilgili sözlü tarih çalışması yapmak istiyorum. Görüşmemi dedemle yapmayı planlıyorum. Benim yerimde siz olsaydınız hangi soruları sorardınız? Yazınız.

SORULAR

5. Aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar vererek ilerlediğinizde kaçınıcı çıkışa ulaşırsınız?

Aile tarihimizi öğrenirken yazılı, sözlü ve görsel kaynaklardan yararlanırsınız.

Doğru

Yanlış

Aile tarihimizi araştırırken kitaplardan yararlanırsınız.

Doğru

Yanlış

Aile tarihimizi araştırırken mektup, diploma gibi yazılı kaynaklardan yararlanamayız.

Doğru

Yanlış

Sözlü tarihte yapılan görüşme yalnızca not alma yoluyla yapılır.

↓ D

↓ Y

1. ÇIKIŞ

2. ÇIKIŞ

Sözlü tarih çalışmasında 1. aşama, görüşme yapılacak kişinin belirlenmesidir.

↓ D

↓ Y

3. ÇIKIŞ

4. ÇIKIŞ

Aile tarihimizi araştırmak, geçmiş ile günümüzü karşılaştırmamızı sağlar.

↓ D

↓ Y

5. ÇIKIŞ

6. ÇIKIŞ

Aile tarihini öğrenmek, ailemizin özellikleri hakkında bilgi verir.

↓ D

↓ Y

7. ÇIKIŞ

8. ÇIKIŞ

Benim adım Nermin. 25 Ocak 2010'da Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde doğdum. Ailemizin kökeni Erzurum'un Pasinler ilçesine dayanıyor. Dedem ile babaannem 1978 yılında evlenmişler. O yıl babaannem 20, dedem 24 yaşındaymış. Geçimlerini tarım ve hayvancılık yaparak sağlıyorlarmış. Dedem tarla ve bağ bahçe işleriyle ilgilenirken babaannem de hayvanlarla ilgilenirmiş. Babaannemler evlendikten iki yıl sonra babam doğmuş. Babam üç yaşındayken de Aysel halam dünyaya gelmiş. Babam lise çağlarına geldiğinde Ankara'ya taşınmışlar. Dedem orada bir mobilya imalathanesinde işe başlamış. Babam Ankara Lisesine, Aysel halam da Cumhuriyet Ortaokuluna başlamış. Babam liseyi bitirince Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesini kazanmış. Üniversiteyi bitirdikten sonra 2007 yılında annem ile evlenmişler. Tayinleri Gaziantep'in Şahinbey ilçesine çıkmış. Evlendikten üç yıl sonra da ben doğmuşum.

6. Yukarıdaki metni okuyunuz. Metne göre 5N, 1K soruları hazırlayınız. Sorularınızı sıra arkadaşınızla değiştirip cevaplayınız.

Ne? :

Nerede? :

Ne zaman? :

Nasıl? :

Niçin? :

Kim? :

Bir sonraki derse hazırlık

Bir sonraki etkinlik için geçmişten ailenize kalan bir eşya hakkında bilgi toplayınız Fotoğrafı varsa getiriniz.

7. Aşağıda boş bırakılan alana ailenize geçmişten kalan bir eşyanın fotoğrafını yapıştırınız. Fotoğrafı yoksa resmini çiziniz. Görsel ile ilgili soruları cevaplayınız.

• Bu eşya size hangi büyüğünüzden kalmıştır?

• Eşya size nasıl ulaşmıştır?

• Eşya, eskiden hangi amaçla kullanılmıştır?

• Bu eşya günümüzde hangi amaçla kullanılabilir?

• Geçmişten kalan eşyalar, aile tarihinizle ilgili hangi bilgileri veriyor?

• Geçmişten kalan eşyaları kullanırken neler hissediyorsunuz?

8. Aşağıda verilen unsurlardan millî kültürümüzü yansıtanları işaretleyiniz. Her satırda işaretlediğiniz harfleri, renkli dairelere sırasıyla yazarak şifreyi çözünüz.

Ç Vals

K Karagöz-Hacivat

Ü Bayramlaşma

V Latte

D Suşi

U Pizza

L Türk kahvesi

T Kına gecesi

Ü Semazen

S Kimono

R İznik çinisi

D Vuvuzela

E Salsa

Ü Nasreddin Hoca

M Asker uğurlama

F Sirtaki

Ü Yağlı güreş

A Şinitzel

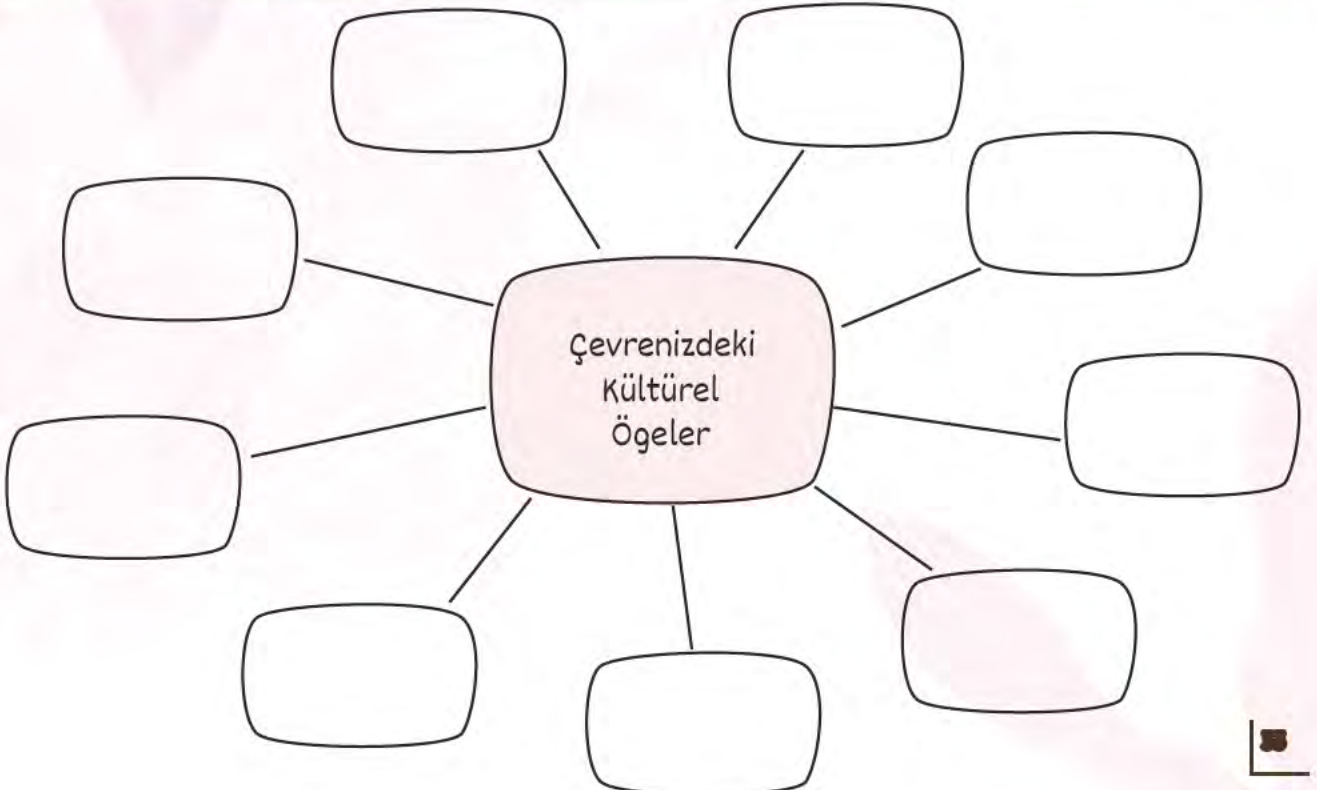
M Spagetti

Z Baklava

ŞİFREYİ BUL

9. Aşağıdaki boşluklara çevrenizdeki kültür öğeleri ile ilgili aklınıza gelen kavramları yazınız.

Kına gecesi

Halı dokuyan kadın

Kahve pişiren kadın

Eski yemek kapları

10. Yukarıda Ankara Etnografya Müzesi'nden fotoğraflar görüyorsunuz. Soruları fotoğraflara göre cevaplayınız.

- Fotoğraflardaki eşyalar müzede niçin sergilenmektedir?
.....
.....
- Fotoğraflardaki eşyaların benzerini daha önce gördünüz mü? Gördüklerinizin ismini yazınız.
.....
.....
- Fotoğraflarda gördüğünüz eşyaların geçmişte hangi amaçla kullanılmış olabileceğini yazınız.
.....
.....
- Bu eşyalardan çevrenizde gördüklerinizi yazınız.
.....
.....
- Bu eşyalar, günümüzde hangi amaçla kullanılmaktadır?
.....
.....
.....

Geçmişten Günümüze Çocuk Oyunları

1. Siz de oynadığınız geleneksel bir oyunu yazarak anlatınız.

Oyunun Adı:

Oyuncu Sayısı:

Oyunun Oynanışı:

.....

.....

.....

ANNEANNEMİN OYUNLARI

Yoğun kar yağışı nedeniyle Bursa'da okullar bir gün tatil edilmişti. Bu haber, doyasya oyun oynamak için fırsat değil miydi? Ertesi sabah erkenden uyanıp kardeşim Ela'dan önce bilgisayarın başına geçtim. Tam oyunun en heyecanlı bölümüne gelmişim ki "pat" diye bilgisayar kapanmasın mı? Bu, kesinlikle Ela'nın işiydi. Hemen kalkıp yanına gittim. Ancak Ela, yatağında mışıl mışıl uyuyordu. Demek ki elektrikler kesilmişti. O sırada anneannemin sesi yankılandı. "Çocuklar, haydi sofraya! Şöyle ağız tadıyla bir kahvaltı edelim." Bu arada Ela da uyanmış, ondan önce bilgisayarın başına oturduğumu öğrenmişti. Ben önde, kardeşim arkada sofraya geldik. Yüzümüzden düşen bin parçaydı. Anneannem ise perdeleri açmış, keyifle manzarayı seyrediyordu. Bilgisayar oyunu için üzülmemize hiç anlam veremiyordu. "Çocuklar, baksanıza dışarıda lapa lapa kar yağıyor. Benim bile bu yaşta içim içime sığmıyor. Ah! Ben şimdi çocuk olacaktım ki..." diyerek uzaklara daldı. Sonra yüzüne tatlı bir tebessüm yerleşti ve tekrar anlatmaya başladı: "Ben çocukken oyunlarımızı çoğunlukla sokakta, bahçede veya tarlada oynardık. Neler neler yoktu ki... Saklambaç, beştaş, yakan top, çelik çomak, seksek, körebe, bezirgânbaşı... Gülerdik, koşardık, terlerdik, oyun oynarken ne acıkır ne de susardık."

Anneannem heyecanlı heyecanlı anlatıyor, kar ağır ağır yağıyordu. Asık suratlarımız düzelmiş, karnımız da bir güzel doymuştu. "Anneanne, haydi senin çocukluğunu canlandıralım. Sen önce bize oyunları öğret sonra birlikte oynayalım. Ne dersin?" diye sorduğumda çocuk gibi sevindi. "Harika bir fikir, Eymenciğim! Bakın kar dindi, hava giyinelim. Sizi çocuklu bu oyunları oynadığınız Kozahan'ın bahçesine bezirgânbaşı oynamaya gidiyoruz." Neşe içinde giyinip çıktık. Kozahan'a doğ yürürken bilgisayar o unutmuştuk bile...

2. Yandaki metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Ela ve Eymen'in anneannesinin çocukluğundan günümüze kadar çocuk oyunlarında nasıl bir değışim olmuştur?

- Sizce bu değışimin nedenleri nelerdir?

- Siz anneannenizin yaşına geldiğinizde, o dönemin çocukları sizce ne tür oyunlar oynayacaklardır?

- Sizce teknoloji, oyunların değışiminde nasıl etkili olmuştur?

- Oyunlar her dönemde değışse de insanlar neden oyun oynamak ister?

3. Aşağıdaki çocukların tanıttığı geleneksel çocuk oyunlarının isimlerini altlarına yazınız.

Ebe seçilen kişi, gözlerini kapatarak sayı sayarken diğer oyuncular saklanır.

İki farklı grup seçilir. Gurubun biri ortaya geçer. Diğer oyuncular ortadaki oyuncuları top ile vurmaya çalışır.

Ebe seçilen kişinin gözleri bağlanır. Gözü bağlıyken diğer arkadaşlarından birini yakalamaya çalışır.

Ebe, topu havaya atarken gruptaki bir arkadaşının adını söyler.

Oyun tahtası üzerinde altışar adet olmak üzere karşılıklı 2 küçük kuyu bulunur. Her oyuncunun taşlarını toplayacağı birer büyük hazine kutusu vardır. 48 taş ile oynanır.

Bir adet uzun, bir adet kısa çubukla oynanır. Büyük çubukla yerdeki küçük çubuğa vurulur.

Birbirinin sırtından atlayarak oynanır.

En az iki kişi ile ve beş küçük taşla oynanır.

4. Aşağıda geleneksel oyunlarımızdan bazılarının adları verilmiştir. Bu oyunların adlarını bulmacadan bularak boyayınız. Sorulara cevap veriniz.

K	B	A	B	T	F	K	I	O	Ğ	Ü	L	Ç
E	U	O	İ	N	M	A	N	G	A	L	A	E
L	C	İ	R	İ	T	M	H	G	R	İ	U	Y
İ	C	V	D	G	E	O	J	S	Ç	Ö	H	A
K	V	B	İ	S	T	Ç	P	E	J	Y	R	K
A	T	S	R	İ	Y	K	Ü	K	B	İ	P	A
O	H	T	B	İ	D	İ	K	Ğ	Y	S	Â	N
M	Ş	R	İ	D	B	L	U	E	K	T	Ş	T
A	K	Ö	R	E	B	E	B	K	C	O	S	O
P	V	Y	S	İ	J	Ç	H	A	E	P	Ğ	P
K	B	E	Z	İ	R	G	Â	N	B	A	Ş	İ
İ	Ş	Ğ	Y	A	Ğ	S	A	T	A	R	İ	M

KÖREBE

BİRDİRBİR

İSTOP

CİRİT

YAĞ SATARIM

MANGALA

BEZİRGÂNBAŞI

ÇELİK ÇOMAK

YAKAN TOP

- Bulmacada yer alan oyunlardan hangilerini biliyorsunuz?
.....
- Bu oyunlar arasında severek oynadıklarınızı yazınız.
.....
- Sıra arkadaşınızla birlikte siz de bir oyun yazınız. Oyunun nasıl oynanacağını ve kurallarını belirleyiniz. Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
.....
.....
.....

Millî Mücadele'miz

1. Aşağıda bazı illerimizdeki Millî Mücadele kahramanları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilere göre hangi Millî Mücadele kahramanımızdan söz edildiğini noktalı yelere yazınız.

1919'da İzmir'e ayak basan Yunan askerlerine karşı ilk kurşunu atmıştır.

Millî Mücadele Dönemi'ndeki kadın kahramanlarımızdan biridir. İnebolu'dan Kastamonu'ya kağııyla cephane taşımıştır.

19 Mayıs 1919 yılında Samsun'a çıkarak Millî Mücadele'yi başlatmış ve Türk milletine liderlik yapmıştır.

Fransız askerlerinin Maraş'ı işgal etmesiyle bölgede büyük kahramanlıklar göstermiştir.

Antep'i Fransız askerleri işgal ettiğinde, bölgede Kuvâ-yı Millîye komutanı olarak görev yapmıştır.

Millî Mücadele'de Doğu Cephesi komutanı olarak büyük kahramanlıklar göstermiştir.

2. Aşağıda Millî Mücadele Dönemi'ndeki bazı önemli olaylar, numara verilerek kronolojik olarak sıralanmıştır. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Harita üzerinde tarih ve yerleri gösterilen olayları, aşağıda kronolojik olarak sıralanmış ifadelerle eşleştiriniz. Eşleştirdiğiniz ifadenin numarasını örnekteki gibi boş kutucuklara yazınız.

1 Mondros Ateşkes Anlaşması

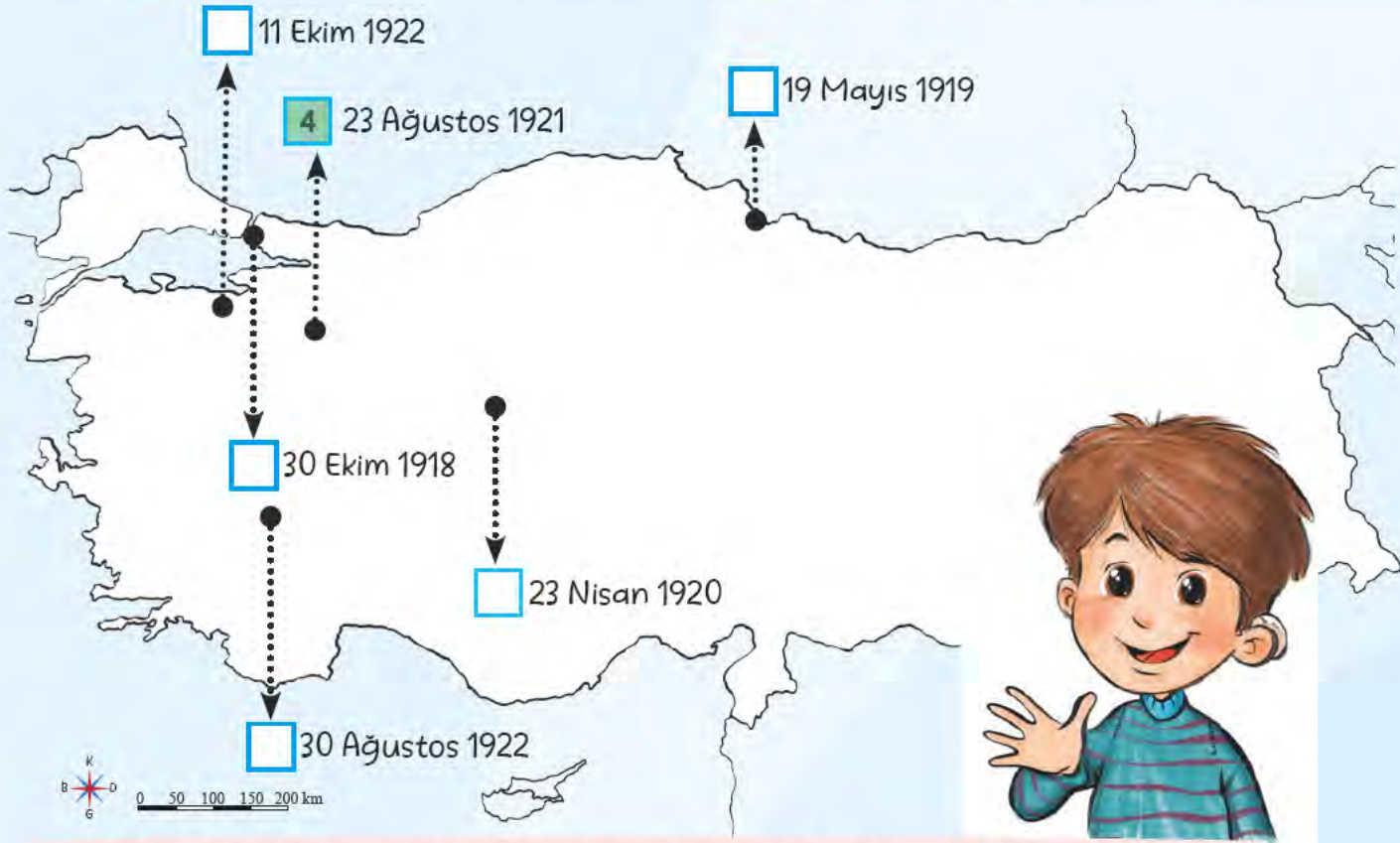
2 Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı

3 Büyük Millet Meclisinin açılışı

4 Sakarya Meydan Muharebesi

5 Başkomutanlık Meydan Muharebesi

6 Mudanya Ateşkes Antlaşması

- Yukarıdaki olayları ve tarihlerini kronolojik olarak sıralamak istiyorum. Boş kalan noktalı yerleri doldurmam için bana yardım eder misiniz?

3. Gökçe ile Ahmet, Millî Mücadele konusunda öğrendiklerini birbirlerine anlatıyorlar. Buna göre yan sayfadaki cümlelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" yazınız. Yanlış ifadelerin altına doğrusunu yazınız.

GÖKÇE: Ahmet, öğrendiklerimiz benim çok ilgimi çekti. Osmanlı Devleti 1914 yılında 1. Dünya Savaşı'na girmiş. Ancak istediği sonucu alamamış. Bu sebepten 1918 yılında Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamış ve savaştan çekilmiş.

AHMET: Mondros Ateşkes Antlaşması savaşın bitmesi ile imzalanan bir belgeymiş. Ayrıca bu antlaşma ile Osmanlı Devleti toprakları yabancı ülkeler tarafından işgal edilmiş.

GÖKÇE: Evet ne yazık ki! İşgal edilmiş yani yabancı ülkeler topraklarımızı ele geçirmiş. Bütün bunlardan sonra da Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak Millî Mücadele'yi başlatmış.,

AHMET: Mustafa Kemal Samsun'a çıktıktan sonra da Havza Genelgesi'ni yayımlamış. Türk milletini, yabancı devletlerin topraklarımızı ele geçirmesini kınamaya çağırmış.

GÖKÇE: Bu durumun yanlış ve kötü olduğunu söylemeye çağırmış değil mi? Ardından Amasya Genelgesi'yle Millî Mücadele'nin neden ve nasıl yapılacağı, amacının ne olduğu belirtilmiş.

AHMET: Sonra Erzurum ve Sivas Kongresi düzenlenmiş. Böylece Türk milletinin Millî Mücadele'ye olan inancı artmış.

GÖKÇE: TBMM'nin açılmasıyla Millî Mücadele, tam bir halk hareketi hâlini almış. Kurtuluş Savaşı halkın temsilcilerinden oluşan bir meclis ile yürütülmüş.

AHMET: Düşmanın İzmir'e ayak basmasıyla ilk kurşunu Hasan Tahsin sıkmış. Türk milletinin Millî Mücadele'ye olan inancını ortaya koymuş. Antep'te Şahin Bey, Urfa'da Ali Saip Bey ve Maraş'ta Sütçü İmam halkı düşmana karşı örgütlemiş.

☐ Osmanlı Devleti, Mudanya Ateşkes Antlaşması'yla 1. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir.

☐ Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkmıştır.

☐ Mustafa Kemal, Millî Mücadele yolunda halkın desteğini almamıştır.

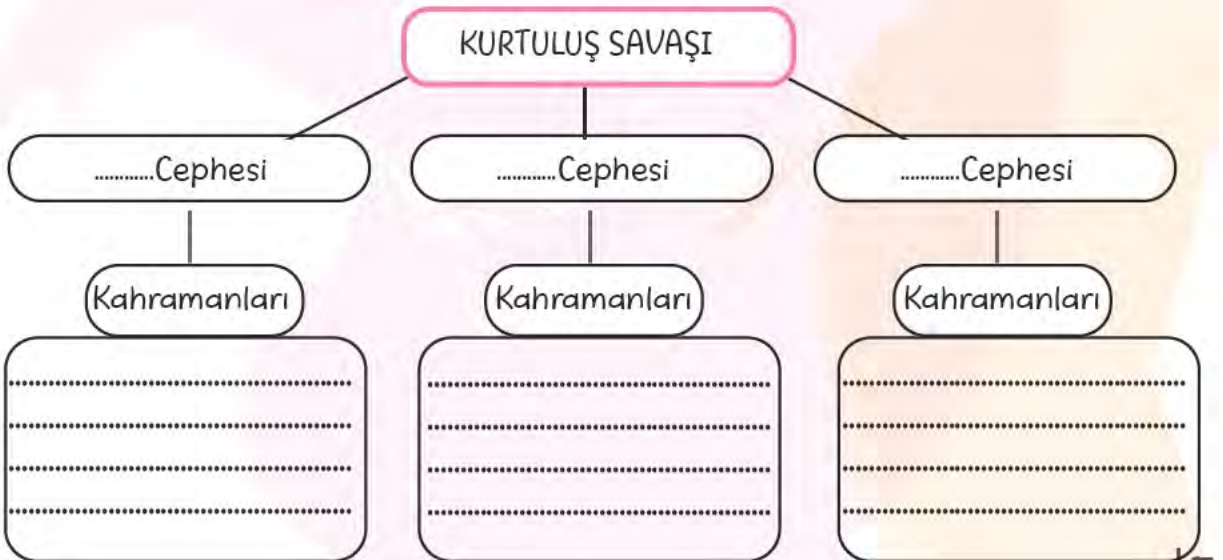
☐ Amasya Genelgesi'nden sonra Erzurum ve Sivas Kongreleri düzenlenmiştir.

☐ Kurtuluş Savaşı Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülmüştür.

☐ Hasan Tahsin, Ali Saip Bey ve Sütçü İmam Millî Mücadele kahramanlarıdır.

4. Aşağıda boş bırakılan yerlere Millî Mücadele ile ilgili cephe ve Millî Mücadele'de yer alan kahramanlarımızın adlarını yazınız.

Batı	Güney	Doğu	Kazım Karabekir
Ali Saip Bey	İsmet İnönü	Hasan Tahsin	Rahmiye Hanım
Yörük Ali Efe	Şahin Bey	Sütçü İmam	Şerife Bacı

5. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadeler kullanarak tamamlayınız.

Büyük Taarruz

Mustafa Kemal

Nene Hatun

mareşal

Batı Cephesi'nde

Türkiye Cumhuriyeti

Kuvâ-yı Milliye

Samsun'a

gazi

Mondros

Şerife Bacı

Doğu Cephesi'nde

- Türk Milleti liderliğinde kurtuluş mücadelesini kazanmıştır.
- İşgal güçlerine direnmek için halkın kurduğu silahlı direniş güçlerine denir.
- Mustafa Kemal Paşa, Sakarya Meydan Savaşı'nda Yunan ordusunu ağır bir yenilgiye uğratarak ve rütbesi almıştır.
- Millî Mücadele'de ve gibi kadın kahramanlarımız da vardır.
- Kazım Karabekir Paşa sürede Ermenilerin geri çekilmesini sağlamıştır.
- 1. Dünya Savaşı sonrası imzalanan Ateşkes Antlaşması ile Anadolu işgal edilmiştir.
- 19 Mayıs 1919 tarihinde Mustafa Kemal'in çıkmasıyla Millî Mücadele başlamıştır.
- Başkomutanlık Meydan Savaşı ve ile Anadolu düşmanlardan temizlenmiştir.
- İsmet Paşa komutasındaki ordumuz Yunan ordusuna ağır bir yenilgi yaşatmıştır.

6. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metne göre 5N, 1K sorularını cevaplayınız.

İSTİKLAL YOLU

Millî Mücadele, Türk milletinin kaderinin değiştiği bir dönemdir. Mustafa Kemal, askerlerin savunma için kullanacakları mühimmatların Ankara'ya ulaşmasını sağlamak için güvenli bir yol arıyordu. O sırada Anadolu'nun dışarıya açılabilceği en güvenli yer, Kastamonu'ya bağlı İnebolu Limanı'ydı. Mühimmatlar, bu limana gelecek ve Kastamonu üzerinden Ankara'ya gönderilecekti. Millî Mücadele'nin başarısı, bu limandan gelecek cephane ve malzemelere bağlıydı. Bu durumda İnebolu-Ankara arasındaki eski zamanlardan kalma kervan yolu hayati bir önem taşıyordu.

Genciyle, yaşlısıyla erkekler cephede savaşırken kadınların ve çocukların mühimmatı taşıması gerekiyordu. Bu kadın kahramanlardan biri olan Şerife Bacı, mühimmatları öküz arabası ile cepheye götürmek için canını ortaya koydu. 1921 yılının başlarında İnebolu'dan aldığı cephaneleri Kastamonu'ya için kundaktaki bebeğiyle yola çıktı. Kağrı ile ilerlerken yağışı ve tipiden dolayı yolunu kaybetti. Yine de mücad bırakmadı. Kağrı ile Kastamonu Kışlası'nın yakınına kadar cephaneyi getirdi ve o sırada donarak şehit oldu.

Cepheye silah ve erzak taşımakta kullanılan İnebolu'dan başlayıp Küre, Seydiler, Kastamonu, Ilga Çankırı, Çubuk ve Kalecik'ten Ankara'ya kadar uzanan bu tarihî yol 2018 yılında "İstiklal Yolu Tarihî Millî Park" olarak belirlenmiştir.

- Şerife Bacı kağrı ile ne taşıyormuş?

- Millî Mücadele döneminde kimler görev almış?

- Mühimmatlar ne zaman cepheye taşınıyormuş?

- Cephane, nasıl ve hangi şartlar altında cepheye ulaştırılıyormuş?

- Silah ve erzakların nereden nereye taşınması gerekiyormuş?

- Şerife Bacı neden böyle bir görev üstlenmiştir?

MİLLÎ MÜCADELE DEFTERİ AÇILDI

Benim adım Halit, 4. sınıf öğrencisiyim. Bir de ikizim var, adı Metin. Gün içinde biz okulda oluruz, annemiz ve babamız da işe gider. O yüzden akşam olup da sofraya oturduğumuz zamanlar çok kıymetlidir. Günümüzün nasıl geçtiğini konuşuruz. Yaşadığımız ilginç olayları anlatırız. O gün okulda, Millî Mücadele ve kahramanlarını öğrenmiştik. İkizim Metin:

- Bugünkü dersi çok iyi dinledim. Çünkü çok ilgimi çekti. Şartlar zor olmasına rağmen Kurtuluş Savaşı'nı nasıl kazanabilmişiz, dedi. Bunun üzerine annem sofradan kalktı. Elinde bir defterle döndüğünde meraklı bakışlarla karşılaştı.

- Çocuklar, ben lisedeyken tıpkı sizin gibi Kurtuluş Savaşı yıllarını konuşmayı ve araştırmayı çok severdim. Atatürk ve Millî Mücadele ile ilgili topladığım haber ve fotoğraflardan bir defter hazırlamıştım. Birlikte inceleyelim mi, ne dersiniz?

Annem sözünü bitirmeden Metin defteri almış, merakla sayfaları çevirmeye ve okumaya başlamıştı:

"Atatürk, 1919 yılının 19 Mayıs günü Samsun'a çıkarken arkasında güçlü bir ordu, elinde yeterli cephane yoktu. Hırçın Karadeniz'de ağır ağır ilerleyen Bandırma Vapuru'na binerken yalnızca büyük Türk milletine güveniyor ve inanıyordu. Yolun sonunda mücadele olacaktı. Mücadelenin sonunda ise bağımsızlık güneşinin doğacağından hiç şüphesi yoktu."

Özenli bir el yazısıyla yazılmış bu satırlar, hepimizi özellikle de Metin'i heyecanlandırmıştı. Annem gülümseyerek sözlerine devam etti.

- Görüyorsunuz çocuklar, Atatürk Türk milletine çok güveniyordu. Bu güven boşuna değildi. Türk milleti kadını, erkeği, genci, yaşlısı hatta çocuk yaşta evlatlarıyla büyük bir mücadele verdi.

Annem sözlerini bitirince defteri elime almış, okumaya ben devam etmişim.

"Erkeklerimiz, düşmana karşı göğüs gererek hazır bulundular. Kadınlarımız ise karda kışta, yağmurda çamurda; zaman zaman kucağındaki yavrusuyla cephenin savaş gereçlerini taşıdılar. Erkekler savaşırken kadınlar tarlayı ekti, çift sürdü, ormandan odun getirdi, ürünleri pazara götürdü, aile ocaklarının dumanını tüttürdü."

Bu sözler üzerine Metin, derste öğrendiğimiz kadın kahramanları anlattı. Babam söze başladı.

- Düşman askerlerimizi dağıtmış, silahlarımızı almıştı. Yıllarca savaşmaktan çok fakir düşmüştük. Ama esir olamazdık. Türk milleti birlik olmuştu. Elinde ne varsa onunla mücadele verdi. Elinden bir şey gelmeyen yaşlılar bile askerlere çorap, atkı ördü. Ekmek yaptı. Kendisi yemedi cepheye gönderdi. Düşman askerlerinin ise yemeği, kıyafeti, silahı her şeyi vardı. Babam biraz duraksadı, derin bir nefes alarak:

- Bizde ise iman ve inanç vardı, dedi gururla. Bir şeyi yapacağınıza inanırsanız çocuklar, sizi kimse yenemez! Dünya karşınızda olsa bile...

Babam sözlerini bitirdiğinde bir süre sessizlik oldu. Duyduklarımızdan ve fotoğraflardan çok etkilenmiştik. Metin de ben de Millî Mücadele konusunu daha fazla okumaya ve araştırmaya karar verdik. Annem genç yaşlarda hevesle hazırladığı bu çalışmanın yıllar sonra işe yaramasından çok memnun görünüyordu.

7. Yandaki metne göre soruları cevaplayınız.

- Halit ve Metin, Sosyal Bilgiler dersinde hangi konuyu öğrenmişlerdir?

.....

.....

.....

- Milî Mücadele sırasında Mustafa Kemal Atatürk en çok kime güveniyormuş?

.....

- Milî Mücadele sırasında kadınlar hangi görevleri üstlenmişler?

.....

.....

.....

.....

.....

- Milî Mücadele kahramanlarının hayat hikâyelerini dinlediğinizde neler hissediyorsunuz?

.....

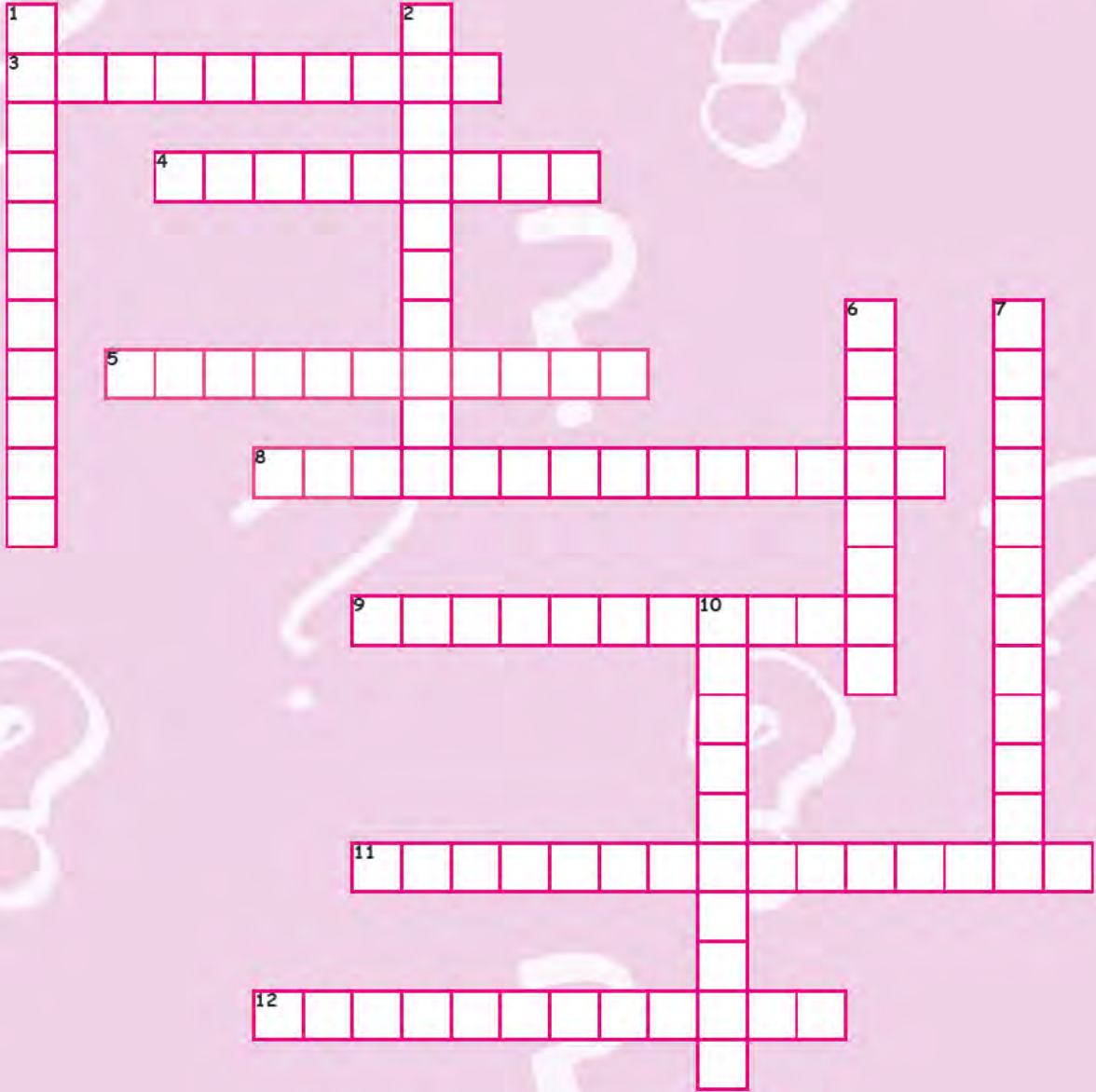
.....

.....

.....

8. Aşağıdaki bulmacayı uygun ifadelerle doldurunuz.

Soldan Sağa

3. Urfa'nın işgalinden sonra şehrin ileri gelenleri ile bir millî teşkilat kurarak Fransızların Urfa'dan atılmasında önemli rol oynamıştır.
4. Maraş savunmasına katılıp şehrin kurtuluşuna önemli katkılarda bulunmuştur.
5. İlk meclis hükümetinde millî savunma bakanlığı görevini yürütmüş ve TBMM tarafından mareşalliğe yükseltilmiştir.
8. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi komutanıdır.
9. Ege'deki Yunan işgaline karşı Aydın'da ilk Kuvâ-yı Millîye teşkilatını kurarak silahlı mücadeleyi başlatmıştır.
11. İzmir'in işgalini önlemek için eşi Halil Efe ile birlikte Batı Cephesi'nde düşmana karşı durmuştur.
12. Adana'yı işgal eden Fransız kuvvetlerine karşı savaşmış. Atılganca hareket ettiği için Tayyar unvanı kazanmıştır.

Yukarıdan Aşağıya

1. İzmir'e 15 Mayıs 1919'da asker çıkaran Yunanlılara ilk kurşunu sıkmıştır.
2. İnebolu'dan Kastamonu'ya kağınyla cephaneye taşırken şehit düşmüştür.
6. Kilis-Antep kara yoluna savunma hattı kurarak Fransızların Antep'teki kuvvetlerine destek göndermelerini engellemiştir.
7. Millî Mücadele'yi başlatan önderimizdir.
10. Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi komutanlığına getirilmiştir.

Bir sonraki derse hazırlık

Bulunduğunuz çevreden ya da yakın çevrenizden Millî Mücadele'ye katılmış kimselerin olup olmadığını aile büyüklerinize sorunuz. Varsa bu kişiler ile ilgili dinlediğiniz bilgileri bir sonraki derste biyografi olarak defterinize yazınız.

NELER ÖĞRENDİK?

Aile tarihimizi öğrenmek için hangi kaynaklardan yararlanabiliriz?

Millî kültürümüzü yansıtan öğelere örnek veriniz.

KÜLTÜR VE MİRAS

Geleneksel çocuk oyunlarına örnekler veriniz.

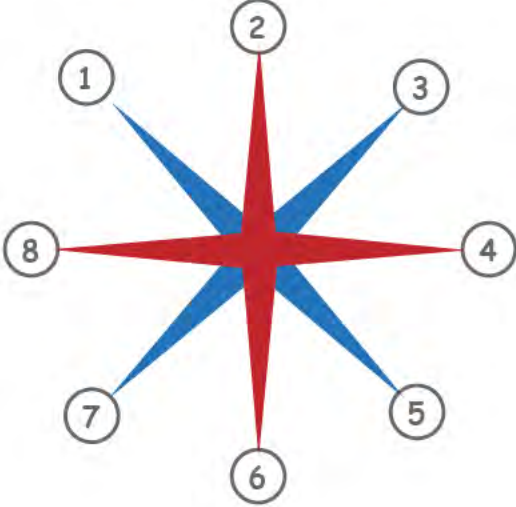
Millî Mücadele'nin kazanılmasında önemli rol oynayan kahramanlarımıza örnekler veriniz.

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

yönler

1. Aşağıdaki yön pusulasında numara ile belirtilen yönleri, ait oldukları kutulara yazınız.

4	
3	
1	
6	
2	
7	
5	
8	

2. Aşağıdaki resimde Ali, sol kolunu Güneş'in doğduğu yöne uzatıyor. Noktalı yerlere uygun yön ifadelerini yazınız.

Ali'nin sağ kolu gösterir.
Ali'nin sol kolu gösterir.
Ali'nin arka tarafı gösterir.
Ali'nin ön tarafı gösterir.

3. Aşağıdaki resimde Ali, sırtını Güneş'in doğduğu yöne çeviriyor. Noktalı yerlere uygun yön ifadelerini yazınız.

Ali'nin sağ kolu gösterir.
Ali'nin sol kolu gösterir.
Ali'nin arka tarafı gösterir.
Ali'nin ön tarafı gösterir.

5. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metne göre yan sayfadaki soruları cevaplayınız.

YÖNÜMÜZ ORMAN

Esra ve Mustafa, bu yaz tatilini dedelerinin yaşadığı köyde geçirmek için can atıyorlardı. Dedeleri tarım, hayvancılık ve odunculuk yaparak yaşamını sürdürüyordu. Nihayet tatil zamanı geldiğinde kardeşler sevinçle köye geldi. Burada her sabah erkenden uyanıyor, kahvaltılarını yapıyorlardı. Hemen ardından hayvanlarla ve tarladaki işlerle ilgilenen dedelerine yardım ediyorlardı.

Bir sabah dedeleri "Çocuklar, haydi bugün ormana gidelim. Size ağaçları anlatayım ne dersiniz?" dediğinde çocuklar sevinçten havalara uçtu. Heyecanla yola koyuldular. Dedeleri ağaç çeşitlerini, bölgenin coğrafi özelliklerini anlattıkça çocukların gözleri kocaman kocaman açılıyordu. Konuşa konuşa ormanın derinliklerine doğru ilerlediler. Bir ara Esra arkasına dönüp baktı. Endişelendiği belliydi. "Dede, baksana her yer birbirinin aynısı, ya yolumuzu karıştırıp kaybolursak?" dedi. Dede bir an durdu. "Haklısın torunum, konuşmaya daldık. Çok ilerledik. Şimdi ne yapacağız?" dediğinde çocuklar birbirine baktı. Üstelik güneş de batmaya başlamıştı. Dede soğukkanlı görünüyordu. "Yolumuzu nasıl bulacağımızı sakince düşünelim. Ormana gelirken güneşin doğduğu yöne yani doğu yönüne ilerledik." dedi. Mustafa, öğretmeninin derste yön bulmayla ilgili söylediklerini hatırlamıştı. "Buldum buldum!" diye bağırdı. Esra merakla "Ne buldun?" diye sordu. Mustafa "Köye nasıl döneceğimizi buldum." dedi. Dedesi Mustafa'yı dikkatle dinliyordu. "Şimdi köye geri dönmek için güneşin doğduğu yönün tersine yani batıya gitmeliyiz. Güneşin battığı yöne gidersek köyümüze ulaşırız." sözlerinden sonra iki kardeş sevinçle birbirine sarıldı. Dedeleri de gururla gülümsüyordu. İki kardeş ve dedeleri biraz yürüdükten sonra köye yaklaştılar. Bu sırada Esra "Dede sen yolu biliyordun değil mi?" deyince dedesi kıs kıs güldü. "Zor durumda kalınca nasıl davranacağınızı merak ettim torunum. Derste yön bulma ile ilgili öğrendiklerinizi hayata geçirmeniz beni çok mutlu etti." dedi. Hep birlikte neşeye evlerinin yolunu tuttular.

- Esra ve Mustafa, yönlerini nasıl buldular?

.....

.....

.....

.....

.....

- Mustafa'nın derste öğretmenini iyi bir şekilde dinlemesi, nasıl bir fayda sağladı?

.....

.....

.....

.....

.....

- Yönleri bilmek, bize ne gibi kolaylıklar sağlar?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ormanda kaybolan kişi siz olsaydınız yönünüzü nasıl bulur, nasıl geri dönerdiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

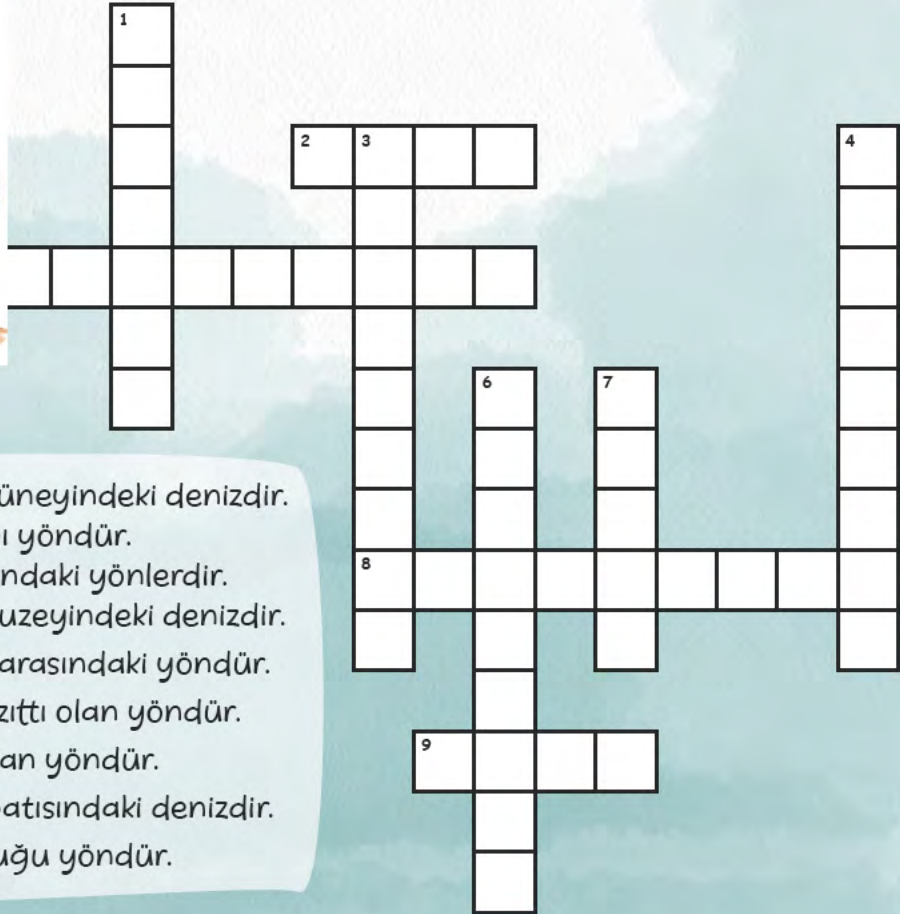
.....

6. Aşağıdaki görsellerde kullanılan yön bulma yöntemlerini altlarına yazınız.

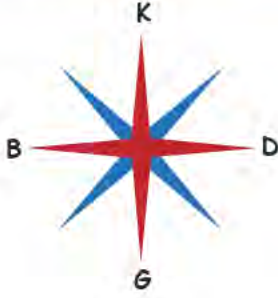

7. Aşağıdaki bulmacayı tamamlayınız.

1. Yurdumuzun güneyindeki denizdir.
2. Güneşin battığı yöndür.
3. Ana yönler dışındaki yönlerdir.
4. Yurdumuzun kuzeyindeki denizdir.
5. Batı ile güney arasındaki yöndür.
6. Güneybatının zıttı olan yöndür.
7. Güneyin zıttı olan yöndür.
8. Yurdumuzun batısındaki denizdir.
9. Güneşin doğduğu yöndür.

1. Verilen yönergelere göre Ek 2'deki görselleri kesip uygun yerlere yapıştırınız.

- Manav, hastanenin doğusundadır.
- Oyun parkı, hastanenin kuzeybatısındadır.
- Okul, manavın güneyindedir.
- Cami, hastanenin güneybatısındadır.
- Kasap, hastanenin kuzeyindedir.
- Tuba'nın evi, hastanenin batısındadır.
- Kırtasiye, manavın kuzeyindedir.
- Market, hastanenin güneyindedir.

2. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış ifadelerin altına doğrusunu yazınız.

☐

Bir yerin bazı özelliklerinin gösterildiği, kabataslak ve kuş bakışı çizimine kroki denir.

☐

Krokiler belirli bir ölçeğe göre çizilir.

☐

Kroki çizerken çeşitli işaret ve şekillerden yararlanılır.

☐

Kroki çiziminde genel olarak bilinen belirli noktalar gösterilir.

☐

Krokide yön mutlaka belirtilmelidir.

☐

Krokide uzunluklar ölçülüdür.

3. Aşağıdaki çerçeveye sınıfınızın krokisini çizin. Kroki ile ilgili üç soru yazınız. Sorularınızı sıra arkadaşınızla değiştirerek cevaplayınız.

1.

.....

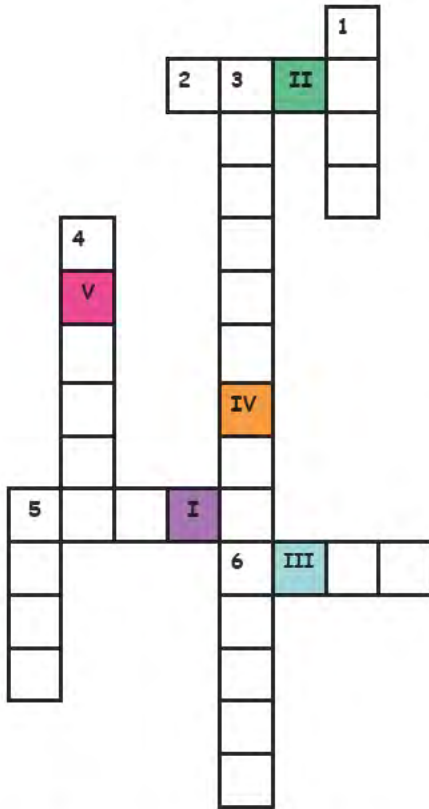
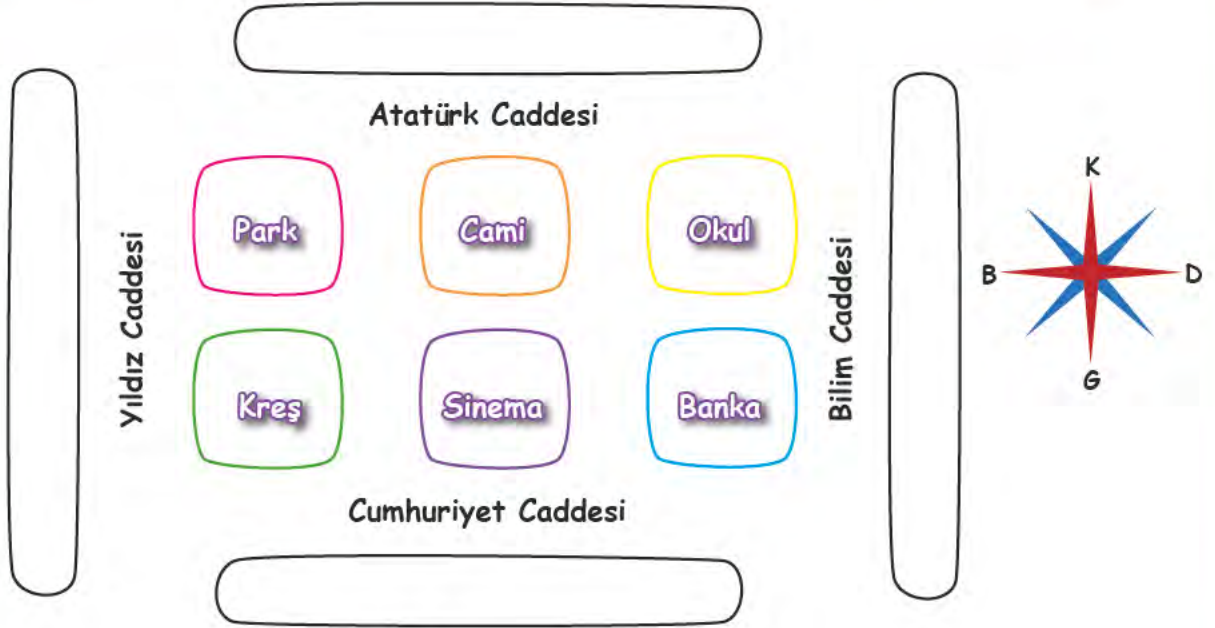
2.

.....

3.

.....

4. Aşağıdaki krokiye göre bulmacayı tamamlayarak şifreyi çözünüz.

Yukarıdan Aşağıya:

1. Sinemanın kuzeydoğusundaki yer.
3. Caminin üzerinde bulunduğu cadde.
4. Okulun güneybatısındaki yer.
5. Parkın camiye göre bulunduğu yön.

Soldan Sağa:

2. Caminin batısındaki yer.
5. Sinemanın doğusundaki yer.
6. Bilim Caddesi'nin Turunç Caddesi'ne göre bulunduğu yön.

ŞİFRE: I II III IV V

- Kroki çizmek ya da kullanmayı bilmek bize ne gibi kolaylıklar sağlar?

Çevremizde Neler Var?

1. Aşağıdaki şemada boş bırakılan kutuları çevrenizdeki unsurlara göre tamamlayınız. Yazdıklarınızı arkadaşlarınızın yazdıkları ile karşılaştırınız.

Doğal Unsurlar	Beşerî Unsurlar
Akarsu	Köprü

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadeler kullanarak tamamlayınız.

beşerî unsurlar

olumsuz

doğal unsurlar

köylerde

baraj

dağ

çevrede

erozyon

- İnsanın etkisi olmadan çevrede meydana gelen oluşumlara denir.
- Doğal unsurlar şehirlere göre daha fazladır.
- Doğal çevreye zarar verirsek hayatımız yönde etkilenir.
- İnsanın etkisiyle çevrede meydana gelen oluşumlara denir.
- Köprü, park, ve bina gibi unsurlar beşerî unsurlara örnektir.
- Yaşadığımız doğal ve beşerî unsurlar bulunur.
- Deniz, ada, ve travertenler doğal unsurlara örnektir.

3. Aşağıdaki metinde geçen doğal ve beşerî unsurları belirtiniz.

Geçen yaz tatilinde ailemle birlikte ülkemizin doğusuna gezmeye gittik. Ülkemizin doğusunda en çok dikkatimi çeken yerlerden biri Van ili olmuştur.

Adeta bir plato üzerine kurulmuş Van şehri, hava alanına iniş hazırlığındaki uçağın penceresinden çok güzel görünüyordu. İlk olarak Akdamar Adası'nı görmek için araba ile yola koyulduk. Artos (Çadır) Dağı'nın eteklerindeki iskeleden tekneye bindik ve adaya ulaştık. Eski zamanlardan kalma bir kilise, yemyeşil iğde ağaçları, tavşanlar, rengârenk çiçekler ve harika bir manzara karşılamıştı bizi. Van Gölü'nde bulunan bu adanın ve küçük ada, birçok ziyaretçiyi çeker.

4. Aşağıdaki öyküyü okuyup tamamlayınız. Öyküde geçen doğal unsurların altlarını mavi kalem ile, beşerî unsurların altlarını ise kırmızı kalem ile çiziniz.

KÜÇÜK BALIK ÇİRO

Küçük balık Çiro, arkadaşlarıyla usulca dereye yüzüyordu. O sırada Çiro, dere kenarına yanaşan bir araba gördü. Arabadan inen biri elindeki çöp torbasını dereye attı. Tertemiz su bir anda bulandı ve ortalık çöple doldu. Çiro bu duruma çok üzülmüştü. Çünkü dere, Çiro'nun ve birçok canlının eviydi. İnsanlar ne yazık ki çöplerini sık sık dereye atıyorlardı. Derede yaşayan tüm canlılar bu durumdan zarar görüyordu. İnsanlar bu kötülüğü neden yapıyordu? Çiro bir türlü anlam veremiyordu. Bir de derenin kenarında fabrika vardı. Ne yazık ki fabrika atıkları dereye akıtılıyordu. Derede göz gözü görmüyordu. Balıklar sık sık hastalanıyordu.

5. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz, buna göre soruları cevaplayınız.

- Birinci görseldeki doğal (kendiliğinden oluşan) unsurların isimlerini aşağıya yazınız.

.....

.....

- İkinci görseldeki beşerî (insanlar tarafından yapılan) unsurların isimlerini aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

- İki görsel arasında, yıllar içinde nasıl bir değişim olmuştur?

.....

.....

.....

- Bu değişimin olumlu ve olumsuz yönleri neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

Hava Olayları

1. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metne göre soruları cevaplayınız.

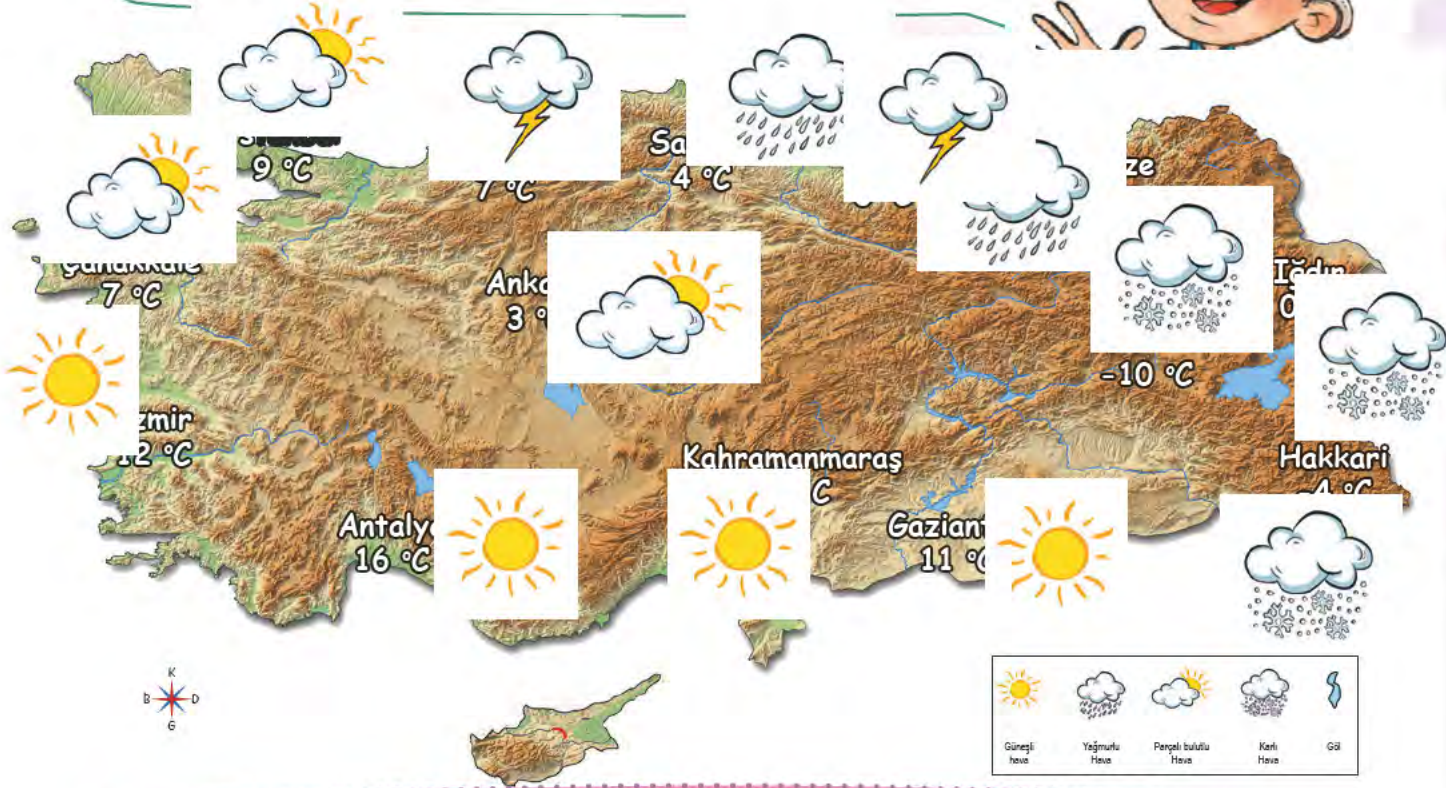
BALIKÇI HASAN AMCA

Gün doğmadan önce balıkçı Hasan amca ve arkadaşları tüm hazırlıklarını tamamladılar. Günün ilk ışıklarıyla denize açılan balıkçı teknesini, aileleri "Rastgele!" diyerek uğurladılar. Çünkü tutacakları balıklar onların geçim kaynağıydı. O günkü hava durumuna göre öğleden sonra rüzgâr ve fırtına bekleniyordu. Balıkçılar o saate kadar döneceklerini düşünerek yola koyuldular. Tekneler hareket etti ve bir süre sonra ufukta kayboldu. Balıkçılar için gün çok bereketli geçiyordu. Ağları çeşit çeşit balıklarla doluyordu. Saatler hızla ilerliyor rüzgâr yavaş yavaş hızını artırıyordu. Artık fırtınaya yakalanmadan güvenli bir şekilde dönmeleri gerekiyordu. Hava izin verseydi daha fazla balık yakalayabilirlerdi. Yine de hedefledikleri miktarda balıkla evlerine dönmenin mutluluğunu yaşıyorlardı. İşleri gerçekten çok zordu. Her akşam hava durumunu takip eder, öyle denize açılırlardı. Hava koşullarının elvermediği zamanlarda günlerce balığa çıkamadıkları olurdu.

- Balıkçılar, denize açılmadan önce nelere dikkat ediyorlar?
.....
.....
- Balıkçı Hasan amca ve arkadaşları, hangi durumda balığa çıkmıyorlar?
.....
.....
- Aşağıdaki mesleklerden hangileri olumsuz hava koşullarından doğrudan etkilenir? İşaretleyiniz.

2. Aşağıdaki Türkiye haritasında, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünden alınan bilgilerle bazı illerin günlük hava durumu gösterilmiştir. Cümlelerdeki boşlukları haritaya uygun olarak tamamlayınız.

- Ankara'da hava sıcaklığı derecedir.
- Çanakkale'de hava sıcaklığı derecedir.
- İzmir, Antalya, Kahramanmaraş ve illerinde hava güneşlidir.
- Hava durumuna göre sıcaklığın en düşük olduğu il, ilidir.
- Hava durumuna göre sıcaklığın en yüksek olduğu il, ilidir.
- İstanbul, Ankara ve Çanakkale'de bulutlu bir hava vardır.
- Rize ve Samsun'da hava yağışlıdır.
- Kahramanmaraş'ta hava sıcaklığı derecedir.
- Zonguldak ve illerinde hava gök gürültülü sağanak yağışlıdır.
- Erzurum, Iğdır ve Hakkari'de yağışlı bir hava vardır.
- Hava durumuna göre ülkemizde mevsimi yaşanmaktadır.

3. Aşağıdaki tabloda yer alan boşlukları uygun şekilde tamamlayınız.

Haftanın Günleri	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
Hava Olayının Sembolü							
Hava Olayı		Yağmurlu					

- Tabloya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanların yeşil kutucuğunu, yanlış olanların kırmızı kutucuğunu işaretleyiniz. Yanlış ifadelerin altına doğrusunu yazınız.

Salı ve cumartesi günleri hava sislidir.

☐ ☐

Çarşamba gününden sonra güneş yüzünü göstermiştir.

☐ ☐

Haftanın bir gününde kar yağışı vardır.

☐ ☐

Çarşamba ve cumartesi günlerinde hava sislidir.

☐ ☐

Salı günü parçalı bulutlu bir hava vardır.

☐ ☐

Hava durumuna göre yaz mevsimi yaşanmaktadır..

☐ ☐

Haftanın iki günü güneşlidir.

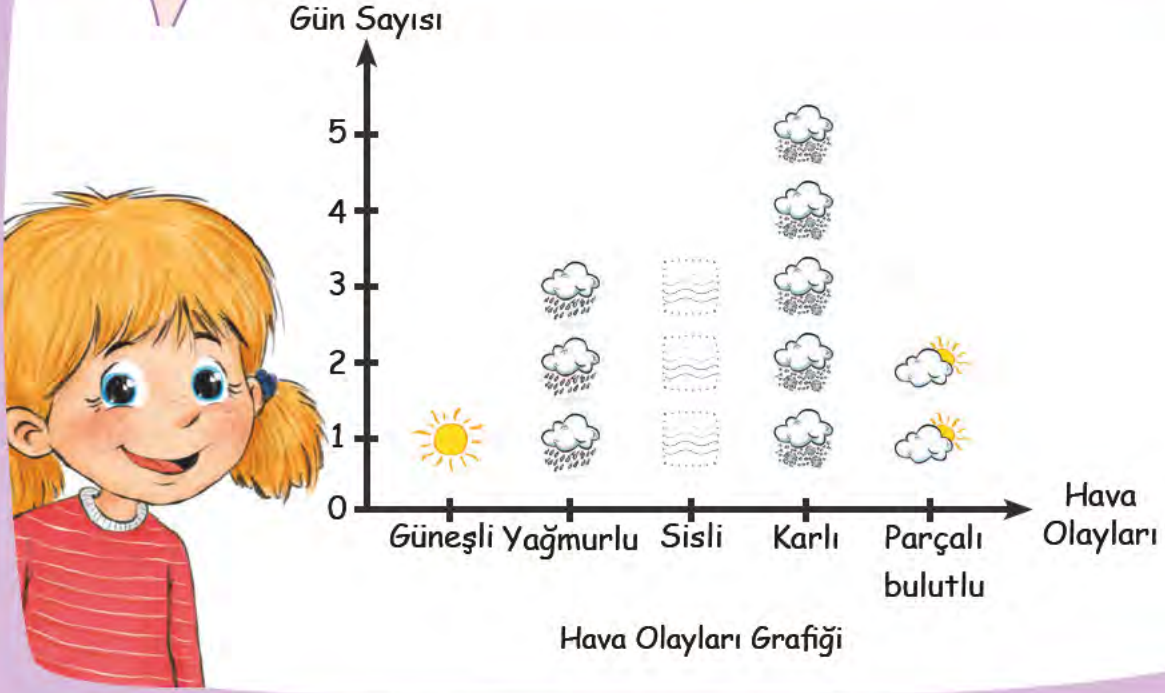
☐ ☐

- Tabloya göre hangi gün veya günlerde pikniğe gidebiliriz?

- Tabloya göre sürücüler, hangi günlerde daha dikkatli araç kullanmalıdır?

4. Aşağıdaki grafikte Elazığ iline ait iki haftalık hava olayları verilmiştir. Grafiğe göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Güneşli gün sayısını yazınız.
.....
- Karlı gün sayısını yazınız.
.....
- İki hafta boyunca en fazla hangi hava olayı yaşanmıştır?
.....
- İki hafta boyunca en az hangi hava olayı yaşanmıştır?
.....
- Sisli ve yağmurlu geçen gün sayısı toplamını yazınız.
.....
- Parçalı bulutlu gün sayısını yazınız.
.....
- Grafik hangi mevsimde oluşturulmuş olabilir? Açıklayınız.
.....

Bir sonraki derse hazırlık

Bulunduğunuz yerleşim yerindeki 5 günlük hava olaylarını diğer sayfadaki tabloya sembollerıyla beraber yazınız. 5 günlük hava olaylarını, aile büyüklerinizden yardım alarak veya www.mgm.gov.tr (Meteoroloji Genel Müdürlüğü) adresinden bulabilirsiniz.

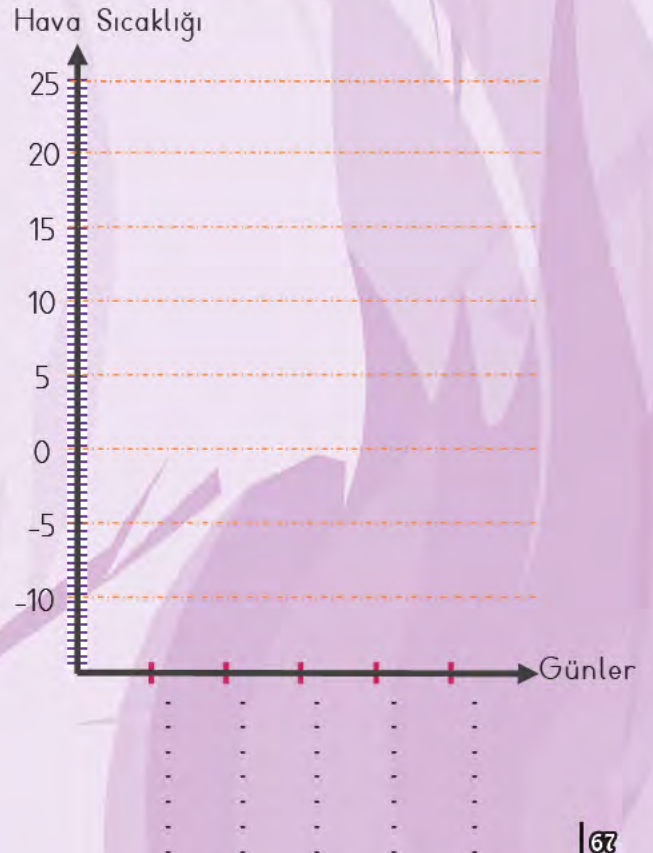
5. Elde ettiğiniz beş günlük verilere göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Günler					
Hava Olayının Sembolü					
Hava Olayı					
Hava Sıcaklığı °C					

- Hazırladığınız tabloya bakarak aşağıdaki hava olayları grafiğini doldurunuz.

- Hazırladığınız tabloya bakarak aşağıdaki hava sıcaklıkları grafiğini doldurunuz.

Yeryüzü Şekilleri

1. Ülkemize ait haritaları inceleyiniz. Haritalara göre soruları cevaplayınız.

- Aşağıda verilen siyasi haritada yaşadığınız ili boyayınız.

- Aşağıdaki fiziki haritada yaşadığınız yeri ile işaretleyiniz.

- Yaşadığınız yerin yer şekillerini dikkate alarak nüfus özelliklerini yazınız.

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki efsaneyi okuyunuz. Efsaneye göre soruları cevaplayınız.

EĞİRDİR GÖLÜ EFSANESİ

Eğirdir Gölü vaktiyle, Çukurova adıyla bilinen geniş ve verimli bir ovaymış. Ovada pamuğu olan bir adam, ürünlerine bakmak için şöyle bir gezintiye çıkmış. Adam, tarlasına bir bakmış ki ne görsün? Her yer su altında kalmış. Aceleyle eve gitmiş. Evde iplik eğirmekte olan karısının ilgisiz davranması üzerine "Sen eğir dur bakalım, pamuğu eğir dur. Çukurova'yı su basmış." demiş. İşte Eğirdir Gölü'nün ismi böyle oluşmuş. (Türe, 1994)

- Efsanede geçen yer şekillerini yazınız.

- Efsanede geçen yerin sular altında kalmasıyla yer şekillerinde nasıl bir değişim olmuştur?

- Eğirdir Gölü'nün oluşumundan önce bölge halkı geçimini nasıl sağlıyormuş?

- Eğirdir Gölü oluştuktan sonra bölge halkı geçimini nasıl sağlamaya başlamış olabilir?

- Eğirdir Gölü'nün oluşumundan sonra insanların yerleşim yerlerinde nasıl değişiklikler meydana gelmiş olabilir?

Bir sonraki derse hazırlık

Yukarıdaki metinde Eğirdir Gölü'nün oluşumu ile ilgili bir efsane yer almaktadır. Sizin de yaşadığınız yöreye ait şiir, öykü, türkü, efsane ve destan var mıdır? Büyüklerinizin yardımı ile öğreniniz. Öğrendiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Doğal Afetlere Hazırlıklı Olalım

1. Aşağıda doğal afetler ve açıklamaları verilmiştir. Verilen açıklamaların hangi doğal afete ait olduğunu bulup eşleştiriniz.

Çığ

Sel

Heyelan

Fırtına

Deprem

Erozyon

- 1 Yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesidir.
- 2 Bir toprak parçasının kayarak yer değiştirmesidir.
- 3 Aşırı yağışlar sonucu meydana gelen su baskınıdır.
- 4 Farklı sıcaklıktaki hava kütlelerinin çarpışmasıyla oluşan şiddetli rüzgândır.
- 5 Eğimli dağ yamaçlarında biriken kar kütlelerinin koparak aşağıya doğru büyüyerek inmesidir.
- 6 Rüzgâr ve yağışların etkisiyle toprağın verimli kısımlarının aşınarak taşınmasıdır.

2. Aşağıda bazı doğal afetlere karşı alınabilecek önlemler yazılmıştır. Bu önlemlerin hangi doğal afetle ilgili olduğunu yazınız.

.....

- Dere kenarlarına ev yapılmamalı.
- Barajlar ve su kanalları yapılmalı.
- Doğal bitki örtüsü korunmalı.

.....

- Doğal bitki örtüsü korunmalı.
- Yamaçlara ağaç dikilmeli.
- Yamaçlar basamaklandırılmalı.
- Kar yağışı olan zamanlarda haberler ve yol durumu takip edilmeli.

.....

- Eğimli araziler ağaçlandırılmalı.
- Eğimli yerlere setler yapılmalı.
- Eğimli yerlere ev yapılmamalı.

.....

- Binalar sağlam zemin üzerine yapılmalı.
- Düşebilecek ve devrilebilecek eşyalar duvara sabitlenmeli.
- Öncesinde, anında ve sonrasında yapılacaklar belirlenmeli.

3. Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metne göre cevaplayınız.

YANAN HAYALLER

Betül ve ailesi Muğla'ya bağlı bir dağ köyünde yaşıyordu. Karne günü Betül ve kardeşi Ece heyecanla eve geldiler. Ece, babasına "Bize verdiğin sözü unutmadın değil mi babacığım?" dedi. Gözleri heyecanla parlıyordu. "Eh, madem bu kadar çok istiyorsunuz, haydi hazırlanın." diye cevap verdi babası. Kız kardeşler, babalarının eskiden izci olduğunu öğrendiklerinden beri kamp yapmak istiyorlardı. İki arkadaşları daha ailelerinden izin alarak onlara katıldı. İşte şimdi küçük bir izci takımı olmuşlardı. Kamp malzemeleri ile birlikte güle oynaya kamp yapacakları yere doğru yola koyuldular.

Bir süre sonra rüzgâr estikçe burunlarına duman kokusu gaelmeye başladı. Ece, "Baba, birileri ormanda ateş mi yakmış yoksa?" dedi. Herkes endişelenmişti. Babaları, "Bu bölgede ateş yakmak yasak! Korkarım ki yangın çıkmış!" derken soğukkanlı görünüyordu. Çocukların korkusu iyice arttı. O sırada Betül'ün zihninde öğretmeninin sözleri yankılandı. "Bir orman yangını gören her Türk vatandaşı, 177'yi arayarak haber vermekle yükümlüdür." Betül heyecanla babasına döndü ve hemen 177'yi aramasını söyledi. Babası 177'yi arayarak görevliye kısa ve anlaşılır bir şekilde yangının yerini anlattı. Telefonu kapattıktan sonra güvenlikleri için oradan uzaklaşmaları gerektiğini söyledi. Hızlıca ana yola doğru yürümeye başladılar. Çok geçmeden itfaiye araçlarının sesi duyuldu. Biraz olsun rahatladılar. Muğla Orman İşletme Şefliği de bir helikopter ile yangına havadan müdahale ediyordu.

Yangın söndürme çalışmaları devam ederken en çok merak ettiğimiz şey yangının çıkış sebebiydi. Babam; yıldırımların, aşırı sıcak havanın, kontrolsüz yakılan bir piknik ateşinin, istenmeyen otların yakılmasının veya küçük bir izmaritin bile koskoca bir ormanın yanmasına sebep olabileceğini söyledi. Biz babam ile konuşurken yangının söndürüldüğü haberi geldi. Şimdi yangının neden çıktığını daha çok merak eder olmuştuk. Bir de ne zaman kamp yapacağımızı...

- Betül ve Ece, yaz tatilinde hangi afeti yaşadılar? Bu afet ile karşılaşınca neler hissettiler?

- Babaları yaşanan afete karşı nasıl davrandı? Betül, babasından hangi numarayı arayarak yardım çağırmasını istedi?

- Orman yangınlarını önlemek için sizce neler yapılabilir?

Bir sonraki derse hazırlık

Son zamanlarda ülkemizde yaşanmış olan doğal afetle ilgili gazetelerden, genel ağıdan ya da aile büyüklerinizden bilgiler edininiz. Topladığınız haber, bilgi veya içerikleri sınıfa getiriniz.

4. Son zamanlarda ÷lkemizde yaşanmış bir afet ile ilgili gazete, genel aē haberi ya da iēeriēini ařaēıdaki kutucuēa yapıştırınız. Eēer yapıřtırabileceēiniz bir iēerik yoksa afetin resmini ēiziniz. Buna g÷re soruları cevaplayınız.

- Hangi doēal afet ile ilgili bilgi elde ettiniz? Yazınız.

.....

- Bu afetin oluřturduēu zararlar nelerdir?

.....

.....

.....

- Bu afetin zararlarını azaltmak iēin neler yapılabilir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

5. Aşağıdaki metni uygun şekilde tamamlayınız ve metne uygun bir başlık yazınız. Soruları cevaplayınız.

Daha önce başka yerlerde meydana gelen depremleri televizyondan izlemiştim. Deprem binalarda büyük hasarlara neden olduğunu görmüştüm. Bu hasarlar nedeniyle insanların ve hayvanların yaralandığını duymuştum. Hayatlarını kaybettiklerini de üzümlere öğrenmiştim. Her defasında "Deprem bir çaresi yok mu? Depremi engelleyemez miyiz?" diye düşünürdüm. Okulda deprem tatbikatı yapmıştık. Öğretmenimiz deprem sırasında ve sonrasında yapmamız gerekenleri öğretmişti. Depremden önce de pek çok önlem alınması gerektiğini söylemişti. Hepimiz deprem ile ilgili öğrendiklerimizi eve gidince ailelerimizle paylaşmıştık. Babam, yaşadığımız binanın depreme uygun biçimde güçlendirildiğini, güvenli olduğunu söylediğinde çok şaşırmıştım. Daha önce hazırladığımız deprem çantamızı yeniden gözden geçirmiştik. O gün, deprem konusunda ailece hazırlıklı olduğumuzu anlamıştım.

Bir kış günü okuldaydık. Teneffüs bitince birkaç arkadaş konuşa konuşa sınıfa girdik. Tam sıramıza geçiyorduk ki birden sallanmaya başladık. Kitaplık, sıralar, dolaplar... Her yer sallanıyordu. Telaş ve korkuyla birbirimize bakıyor, ne yapacağımızı bilemiyorduk. O sırada öğretmenimiz hızla içeri girdi.

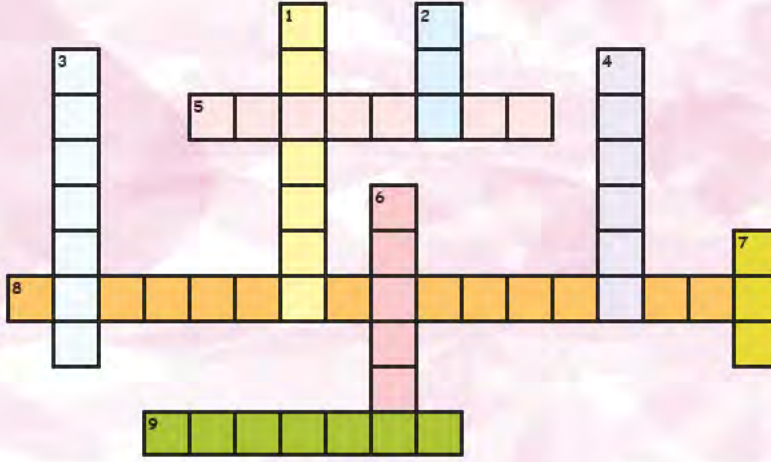
- Çocuklar deprem oluyor! Deprem sırasında yapmamız gerekenleri öğrenmiştik.

Haydi

• Deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında okulda yapılması gerekenler nelerdir?

• Yaşanan bir doğal afette kimlerden ve hangi kurumlardan yardım isteyebiliriz?

6. Aşağıdaki bulmacayı tamamlayınız.

1. Farklı sıcaklıktaki hava kütlelerinin çarpışmasıyla oluşan şiddetli rüzgârlardır.
2. Aşırı yağmur veya eriyen karın etkisiyle meydana gelen su kütlesidir.
3. Toprak parçasının kayarak yer değiştirmesi olayıdır.
4. Hava veya suyun kendi etrafından hızla dönüp buluttan yeryüzüne uzanan sütun biçiminde oluşan, alanı dar bir fırtına türü.

5. Toprak tabakasının aşırı susuz kalması olayıdır.
6. Yer kabuğundaki derin katmaların kırılmasıyla meydana gelir.
7. Eğimli dağ yamaçlarında bulunan karın kütleler halinde kaymasıdır.
8. Dünyanın katmanlarında yer alan magmaların yeryüzüne çıkmasıyla oluşan doğal afettir.
9. Deprem, volkan patlaması gibi nedenlerden dolayı deniz veya okyanuslardan kıyıya doğru yaklaşan dev dalgalarıdır.

7. Aşağıdaki doğal afetleri, bu doğal afetlere karşı alınması gereken önlemler ile eşleştiriniz.

Heyelan

Çığ

Sel

Deprem

Yangın

- Dere yataklarına ev yapılmamalı.
- Yoğun kar yağışı olduğu zamanlarda yamaçlara yakın durulmamalı.
- Evler sağlam zemin üzerine yapılmalı.
- Akarsu önlerine barikatlar çekilmeli.
- Ormanlık alanlara cam, şişe kırıkları atılmamalı.
- Yamaçlar ve eğimli yerler ağaçlandırılmalı.
- Binalar dayanıklı yapılmalı.
- Deprem çantası hazırlanmalı.

8. Aşağıdaki görselde büyüteçlerle gösterilen yerlere dikkat ediniz. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Kırmızı büyüteç ile belirtilen bölgede hangi doğal afetin gerçekleşme ihtimali yüksektir?

.....

- Turuncu büyüteç ile belirtilen bölgede sel gerçekleşirse neler yaşanabilir?

.....

.....

.....

- Hangi büyütecin olduğu bölgeye basamaklama yapılmıştır? Basamaklama yapılmıyaydı ne tür olumsuzluklar yaşanabilirdi?

.....

.....

.....

- Akarsuyun akış yönünün değiştirilmesi ne gibi sorunlara yol açabilir?

.....

- Mor büyüteç ile belirtilen bölgede, hangi doğal afetin gerçekleşme ihtimali yüksektir?

.....

.....

.....

- Mavi büyüteç ile belirtilen bölgede ağaçların kesilmesi, hangi doğal afetin gerçekleşmesine neden olabilir?

.....

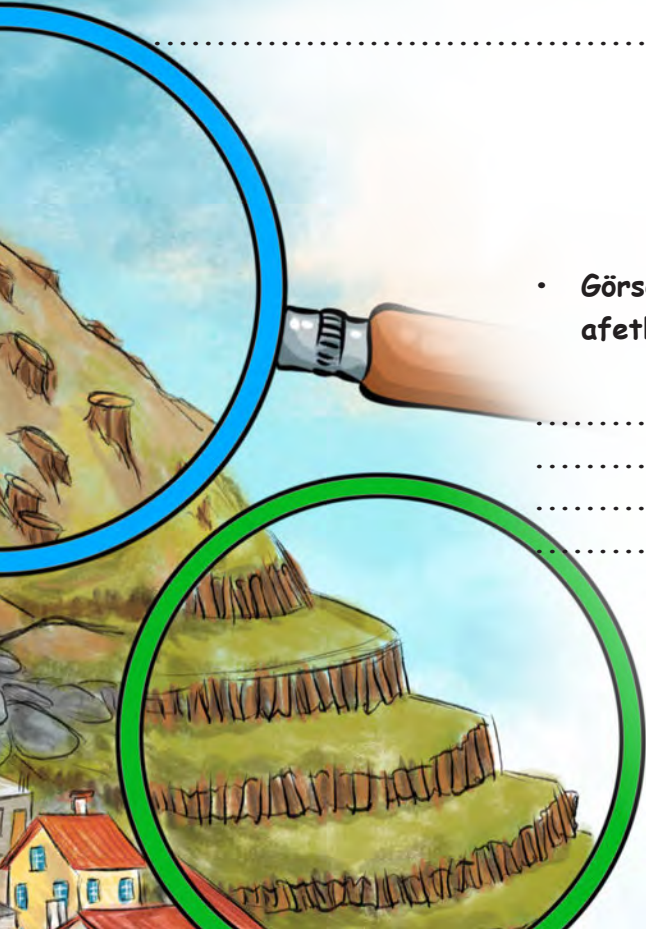
- Görseli inceleyiniz. Sizce başka hangi doğal afetlerin gerçekleşme tehlikesi bulunmaktadır?

.....

.....

.....

.....

NELER ÖĞRENDİK?

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Yön bulma yöntemlerine örnekler veriniz.

Kroki ile ilgili aklınıza gelen kavramları yazınız.

Yaşadığınız çevrede bulunan yer şekillerine örnekler veriniz.

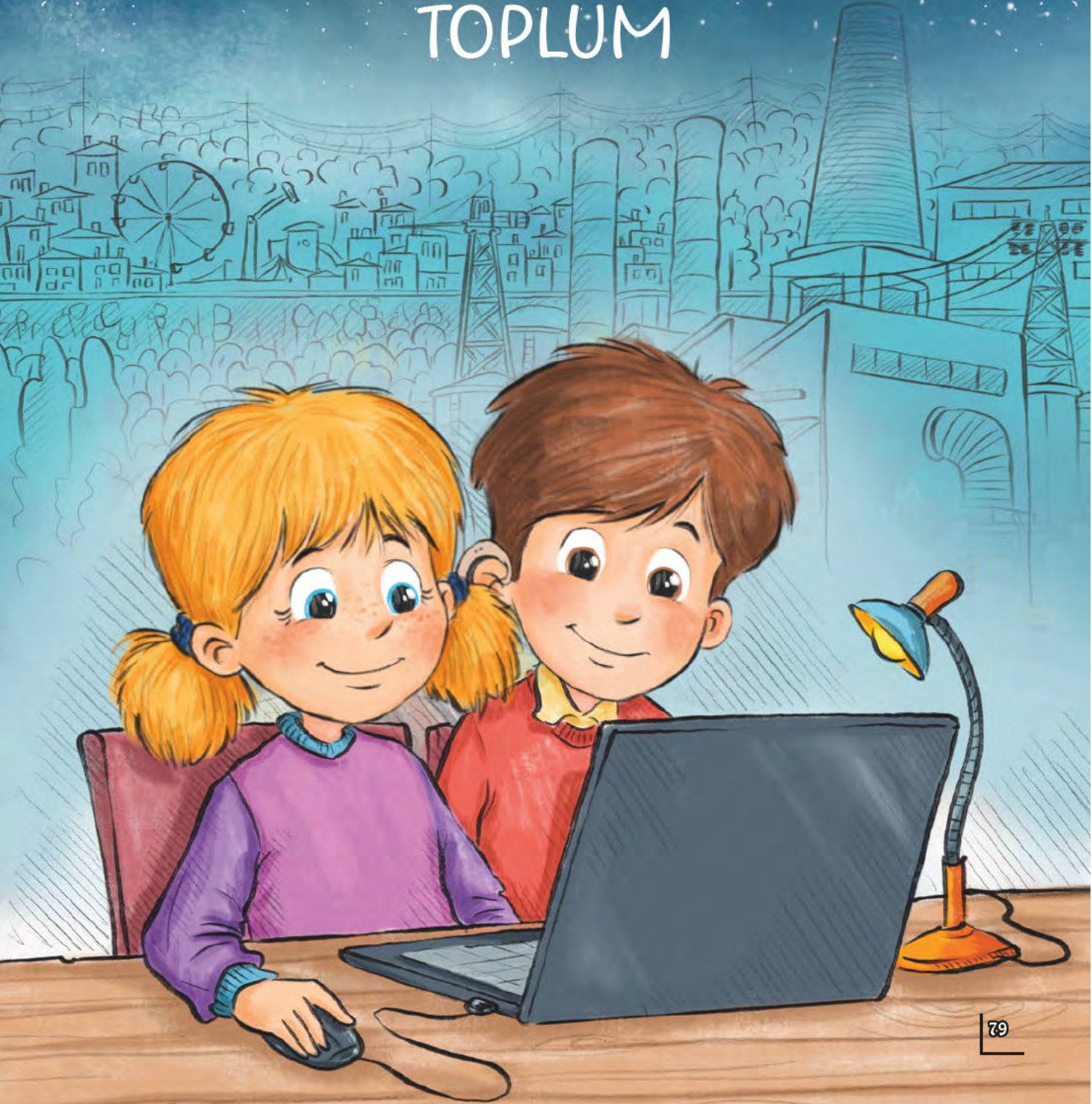
Yaşadığınız çevrede yıl boyu görülebilen hava olaylarını yazınız.

Doğal ve beşerî unsurlara örnekler veriniz.

Yaşadığınız çevrede gerçekleşebilecek doğal afetlere örnekler veriniz.

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Teknolojik Ürünleri Tanıyalım

1. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

- Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi olarak adlandırılır.
- Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini; kullanılan araç, gereç, aletleri ve bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi olarak adlandırılır.
- Kullanım alanlarına göre ürünler farklılık gösterir.
- İnsanların arttıkça teknolojik aletler de artmaktadır.
- Teknolojik aletler..... çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

2. Aşağıdaki tabloda yer alan teknolojik ürünler ile ilgili boşlukları örnekteki gibi doldurunuz.

Ürünlerin Adı:	Kullanım Alanı:	Hangi İşlerde Kullanılır?
Telefon Bilgisayar Tablet	İletişim	İletişim Haberleşme Fotoğraf paylaşımı Bilgi paylaşımı

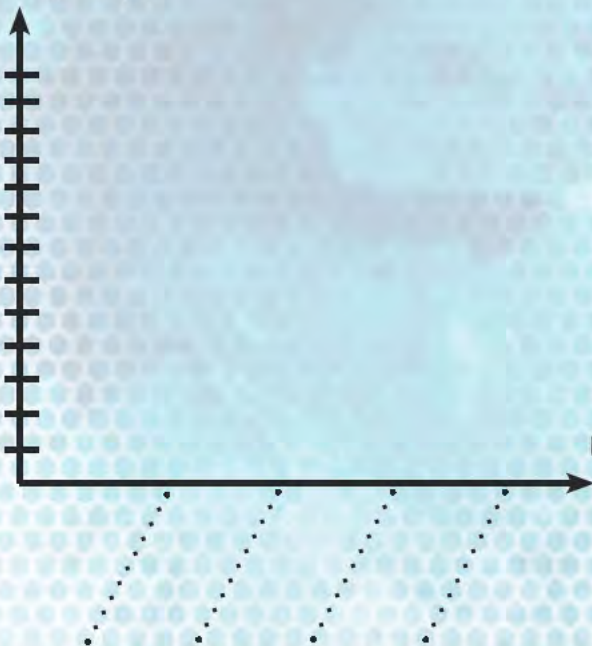
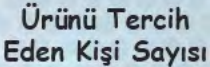
Bir sonraki derse hazırlık

Bir sonraki etkinliği okuyunuz. Anket çalışmanızı yaparak derse hazırlıklı geliniz.

3. Aile bireylerinize ve çevrenizdeki kişilere günlük hayatta en çok kullandıkları teknolojik ürünleri sorunuz. Elde ettiğiniz bilgileri kullanarak aşağıdaki anketi doldurunuz.

[illegible]

4. Yukarıdaki tabloya göre ankete katılan kişilerin en çok tercih ettikleri ürün veya ürünler hangileridir? Sütun grafiğinde gösteriniz. Bu ürünleri tercih etme nedenleri neler olabilir? Aşağıdaki kutuya yazınız.

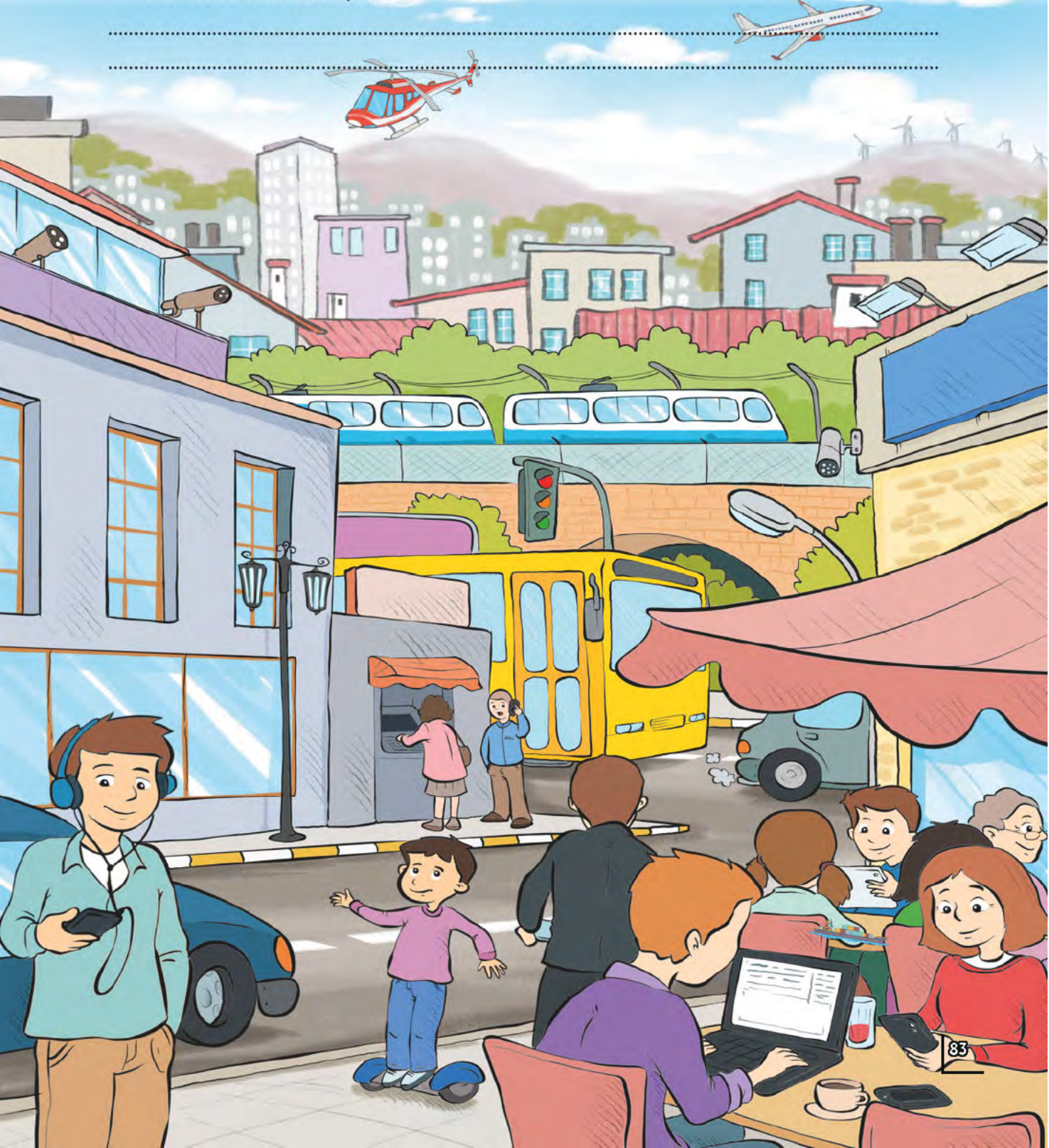
En çok Tercih
Ettikleri
Teknolojik
Ürünler

[illegible]

5. Aşağıdaki soruları görsele göre cevaplayınız.

- Aşağıdaki görselde hangi teknolojik ürünler yer almaktadır?

- Teknolojik ürünlerin olmadığını düşününüz. Günlük hayatımızda hangi zorluklarla karşılaşırdık? Açıklayınız.

6. Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metne göre cevaplayınız.

GÖKÇE HASTANEDE

Gökçe, hastanenin acil kapısından girerken acıyan kolunu tutuyordu. Bir yandan da merakla etrafına bakıyordu. Herkes telaşlıydı. İlk kez geldiği acilde babasının elinden tutmuş, cesur görünmeye çalışıyordu. Uzun boylu bir adam yanlarına geldi. Gökçe, gelen kişinin doktor olduğunu boynundaki stetoskopu görünce anladı. Doktor, önce Gökçe ile tanıştı. Sonra da neler olduğunu anlatmasını istedi. Doktorun sakin ve güler yüzlü tavırları, Gökçe'nin heyecanını yatıştırmıştı. Gökçe, salıncaktan atlayarak inmeye çalıştığını ancak dengesini kaybedip sertçe yere düştüğünü söyledi. Doktor önce stetoskopla Gökçe'nin nefes alış verişlerini ve kalp atışlarını dinledi. Sonra kulak içini gösteren bir alet olan otoskop ile Gökçe'nin kulaklarını kontrol etti. Tüm kontrollerini bitirince gülümseyerek, "Genel durumun iyi görünüyor ancak kolundaki şişlik için röntgen filmine bakalım." dedi. Gökçe, daha önce duymadığı bir sözcükle karşılaşınca meraklandı. Endişeyle "Röntgen canımı acıtır mı?" diye sordu. Doktor, röntgenin fotoğraf çektiirmek gibi olduğunu ve canının acımayacağını söyledi. Gökçe rahatladı. Röntgen filmi için başka odaya giderken etrafındaki hastaları gözlemledi. Bir hasta işitme cihazı kullanıyordu. Başka bir hasta akülü tekerlekli sandalye ile gelmişti. İşte şimdi de sıra Gökçe'deydi. Röntgen odasında söylenenleri dikkatle yerine getirdi. Bir cihazla kemiklerinin görünecek olmasına çok şaşırdı. Tekrar doktorun yanına döndüklerinde haberler iyiydi. Kolu sadece biraz incinmiş, kemikleri sapasağlamdı. Doktorun verdiği merhemi kullanır ve biraz dinlenirse hiçbir şeyi kalmayacaktı. Bu günden sonra Gökçe, bir daha salıncaktan atlayarak inmeyeceğinden emindi.

- Gökçe hastaneye neden gitmiştir?

- Metinde hangi teknolojik ürünlere yer verilmiştir?

- Sağlık alanında kullanılan teknolojik ürünlerden hangilerini biliyorsunuz? İsimlerini ve ne amaçla kullanıldıklarını yazınız.

- Sağlık alanında kullanılan teknolojik ürünler olmasaydı ne gibi sorunlar yaşanırdı?

- Sizce geçmişte bu tür sağlık sorunları nasıl çözülüyordu?

7. Aşağıda geçmişte ve günümüzde kullanılan bazı teknolojik aletlerin görselleri verilmiştir. Bu görsellerin benzerlik ve farklılıklarını yazınız.

Geçmişte

Günümüzde

Benzerlikler:

Farklılıklar:

Geçmişte

Günümüzde

Benzerlikler:

Farklılıklar:

Geçmişte

Günümüzde

Benzerlikler:

Farklılıklar:

8. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle tamamlayınız.

- Bilgisayarı gereğinden fazla kullanmak, ilişkilerimizi olumsuz etkiler.
- Teknolojik ürünlerin yanlış kullanımı, zarar verir.
- Genel ağın gereğinden fazla kullanımı, yapar.
- Çok yüksek sesle müzik dinlemek, sağlığınıza zarar verir.
- Yakın mesafeden ekrana bakmak, sağlığınıza zarar verir.
- Genel ağın kötüye kullanılması, olumsuz yanlarından biridir.
- Bazı teknolojik ürünler, alan oluştururlar. Yayılan bu dalgalar yüzünden beyin nöronları hasar görebilir.
- Teknoloji beraberinde gibi çevre sorunlarını da getirir.

9. Gökçe ile Ahmet, teknolojinin hayatımızdaki olumlu ve olumsuz etkileri hakkında konuşuyorlar. Boş kalan yerleri de siz doldurunuz.

Olumlu etkileri

Evlerimizde kullandığımız teknolojik ürünler sayesinde işlerimizi daha kısa sürede, daha rahat ve daha az enerji harcayarak yapabilmekteyiz.

.....
.....
.....

Cep telefonları sayesinde dünyanın neresinde olursa olsun herkesle iletişim kurabiliyoruz.

.....
.....
.....

Genel ağ saye araştırma istediğimiz t konulara rahat ulaşabilmekte

Olumsuz etkileri

.....
.....
.....

Teknoloji ile birlikte fabrikaların sayısı artmıştır. Fabrikalardan çıkan zararlı atıklar, çevre kirliliğine neden olmuştur.

.....
.....
.....

Araç sayısı her geçen gün artmıştır. Bu durum trafik yoğunluğuna sebep olmuştur. Araçlardan çıkan egzoz gazları doğaya ve çevreye zarar vermektedir.

.....
.....
.....

Geçmişten Günümüze Teknoloji

1. Aşağıda ütünün değişim süreciyle ilgili görseller verilmiştir. Buna göre soruları cevaplayınız.

- İlk görselde yer alan demir parçası, sizce nasıl kullanılmış olabilir? Yazınız.

.....

- Kömürlü ütüyu kullanıma hazır hâle getirmek için neler yapılmış olabilir?

.....

- İlk elektrikli ütü ile günümüzde kullanılan buharlı ütü arasında ne gibi farklar vardır?

.....

- Yukarıdaki görsellere bakarak teknolojik ürünlerin zaman içinde nasıl değiştiğini yazınız.

.....

- Bu değişime neden ihtiyaç duyulmuş olabilir?

.....

- Ütünün zaman içindeki değişimini dikkate alarak siz de bir ütü tasarlayınız.

.....

- Bu tasarımın günümüzde kullanılan ütüden farklarını yazınız.

.....

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE TELGRAFİN ÖNEMİ

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak üzere Samsun'a gelir. Burada Havza ve Amasya ile iletişime geçmek ister. Bugünkü adıyla Gazi Müzesi olan Mıntıka Palas'ta bir süre çalıştıktan sonra Samsun telgrafhanesine gelir. Görevliye Havza ve Amasya'ya acilen telgraf çekmesi gerektiğini söyler. Görevli ise havanın çok yağışlı olduğunu, telgraf kullanırken elektrik çarpması tehlikesi olabileceğini söyler. Atatürk ise "Bu konu, vatanın kurtuluşu ile ilgilidir. Muhakkak görüşeceğim. Bir elini makineye koy, diğer elini ben tutacağım. Elektrik çarparsa seni de çarpar beni del!" der. Telgraf ile Havza ve Amasya görüşmelerini gerçekleştirir.

Telgrafın icadından önce iletişim posta yoluyla yapılıyordu. Bir şehirden başka bir şehre gönderilen iletilerin gitmesi haftaları buluyordu. Millî Mücadele Dönemi'nde hızlı iletişim kurmak çok büyük önem taşıyordu. Mustafa Kemal Atatürk Millî Mücadele'yi en iyi şekilde organize edebilmek ve savaşı kazanabilmek için iletişimde en hızlı araç olan telgrafı kullandı.

Mors alfabesi telgraf haberleşmelerinde mesajların bir yerden bir yere iletilmesinde kullanılan işaret sistemidir. Mors Alfabesi, noktaların ve kısa çizgilerin değişik şekillerde yan yana getirilmesiyle uygulanır. Yan yana getirilen noktalar ve çizgiler, alfabedeki harflerden her birinin karşılığı olarak kullanılır. Böylece, yan yana gelen nokta ve çizgilere göre harfler, bunlardan da kelimeler, cümleler oluşur.

2. Ahmet'in mors alfabesi ile ilgili verdiği bilgilerden yararlanarak aşağıdaki sinyallerden hareketle şifreyi çözünüz.

A	•••	N	•••	1	•••••	6	•••••
B	•••••	O	•••••	2	•••••	7	•••••
C	•••••	P	•••••	3	•••••	8	•••••
D	•••••	Q	•••••	4	•••••	9	•••••
E	•	R	•••••	5	•••••	0	•••••
F	•••••	S	•••••				
G	•••••	T	•••••	?	•••••	.	•••••
H	•••••	U	•••••	!	•••••	,	•••••
I	••	V	•••••				
J	•••••	W	•••••				
K	•••••	X	•••••				
L	•••••	Y	•••••				
M	•••••	Z	•••••				

3. Aşağıda bazı mucitler ve icatları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Buna göre soruları cevaplayınız.

Edison, çalışma hayatına 12 yaşında trenlerde simit, gazete, vb. satarak başladı. Edison'un kariyeri telgraf operatörlüğü ve posta çalışanı olarak devam etti. Ancak çocukluğunda başlayan bilim tutkusu hep onunlaydı. Yaptığı çalışmalarda yüzlerce kez başarısız olmasına rağmen hiç pes etmedi. "En büyük zayıflığımız, vazgeçmekte yatar. Başarıya giden en kesin yol ise sadece bir kez daha denemekten geçer." diyerek ona sahip olduğu şöhreti kazandıran icadını gerçekleştirdi.

Thomas Edison'a şöhreti kazandıran icadı

Amerikalı bir ressamdı. Telgraf ile ilgili çalışmal yapıyordu. 1835 yılında, ilk elektromıknatıslı te etti. O telgrafta elektromıknatısa bağlı bir kale Bu kalem, kâğıt bir şerit üzerine elektromıknat hareketle zig zag çizgiler çiziyordu. Bu sistem değildi. Daha sonra yardımcısı Vail ile birlikte geliştirdiler. Nokta ve çizgilerden oluşan bir k sistemi ortaya çıkardılar.

Telgraftı icat eden mucit kimdir?

Bu kodlama sisteminin adı nedir?

- Bu mucitlerden hangisinin yerinde olmal

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İskoçya'da doğdu. 1876'da telefonu icat etti. "Aslında işitme engeli olanların sessizliğini ortadan kaldırmaya çalışıyordum." dedi. Bu isteğini gerçekleştiremedi. Ancak her gün yeni bir özellik eklenen telefonla uzaktaki insanların birbirlerini duymalarını sağladı. Telefonu icat eden mucit kimdir?

Yaşadıkları evde ne elektrik ne de su vardı. Ama babalarının aldığı birçok kitap vardı. Okumayı çok seviyorlardı. Eğitimlerinin yarıda kalması ve gelirlerinin düşük olması onları hayallerinden asla vazgeçirmedi. Ama hayallerini gerçekleştirmek için yıllar süren çalışmalar sonucunda ilk motorlu uçağı yaptılar. İlk motorlu uçağı icat eden mucit kardeşler kimdir?

Teknolojik ürünler zaman içinde gelişerek değişime uğramıştır. Günümüzde kullanılan otomobillerin yüz yıl sonrasını hayal ediniz. Hayalinizdeki otomobili resimleyiniz.

Kuşların kanatlarından esinlenerek motorlu uçak icat edilmiştir.

Pıtrak otundan esinlenilerek cırt cırt bant icat edilmiştir.

Gözleri iyi görmeyen yarasaların yaydığı yüksek ses dalgaları engellere çarpıp geri döner. Yarasalar bu şekilde hareket ederler. Radarın çalışma şekli de aynı sisteme dayanır. Radar; cisimlerin yerini, uzaklığını ve hızını saptamaya yarayan aygıttır.

Yusufçukların uçuş şekline, denge sisteminden ve kuyruk kısımlarından esinlenilerek helikopter tasarımı yapılmıştır.

4. Yukarıdaki görselleri inceleyiniz. Doğadaki varlıklar ile teknolojik ürünlerin geliştirilmesi arasında nasıl bir bağ olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ürün Tasarlayalım

1. Siz de doğada gördüğünüz bir varlıktan esinlenerek ürün tasarlayınız. Ürününüzle ilgili soruları cevaplayınız.

- Ürününüzün adı nedir?

- Ürünü tasarlama amacınız nedir?

- Tasarladığınız ürün hangi ihtiyacınızı karşılayacaktır?

- Ürünü hazırlarken hangi malzemeleri kullanacaksınız?

- Ürününüzün yapım aşamasını kısaca anlatınız.

- Tasarladığınız ürünün resmini çiziniz.

2. Aşağıda oklarla belirtilen görselleri inceleyiniz. Soruları metne göre cevaplayınız.

"1946'da Mardin'e bağlı Savur'da, Sancar ailesinin yedinci çocuğu olarak doğdu. Adını Aziz koydular. Kasabasından erken yaşta ayrılıp okumaya giden Aziz, yıllar sonradığı yere genç bir hekim olarak geri döndü. Orada geçen gençlik yıllarını hayatının en güzel dönemi olarak hatırlasa da onun akli fikri bilim yapmaktaydı. 26 yaşında Amerika'ya gitti ve kısa süreli ayrılışlar dışında hep orada kaldı. Bilimsel hayatı iki soruya yanıt aramakla geçti: "DNA molekülü nasıl tamir edilir?" ve "Biyolojik saat nasıl çalışır?" DNA hasarının tamiri konusunda genç yaşında, ders kitaplarına geçen keşifler yaptı. Bu keşifleriyle 2015 yılında Nobel Kimya Ödülü'ne layık görüldü. Olgunluk dönemine denk gelen, biyolojik saatle ilgili keşifleri de aynı değerdedir. Sancar, iki farklı bilimsel alanda yapmış olduğu olağanüstü katkılarıyla gerçekten sıra dışı bir bilim insanı özelliği taşıyor."

Osmanlı
tuğrası

Türk bayrağı
Atatürk

- Aziz Sancar'ın çocukluğu ile sizin yaşantınız arasında benzerlik var mıdır?

- Sizce Aziz Sancar'ın bu kadar başarılı olmasında öne çıkan kişilik özellikleri nelerdir?

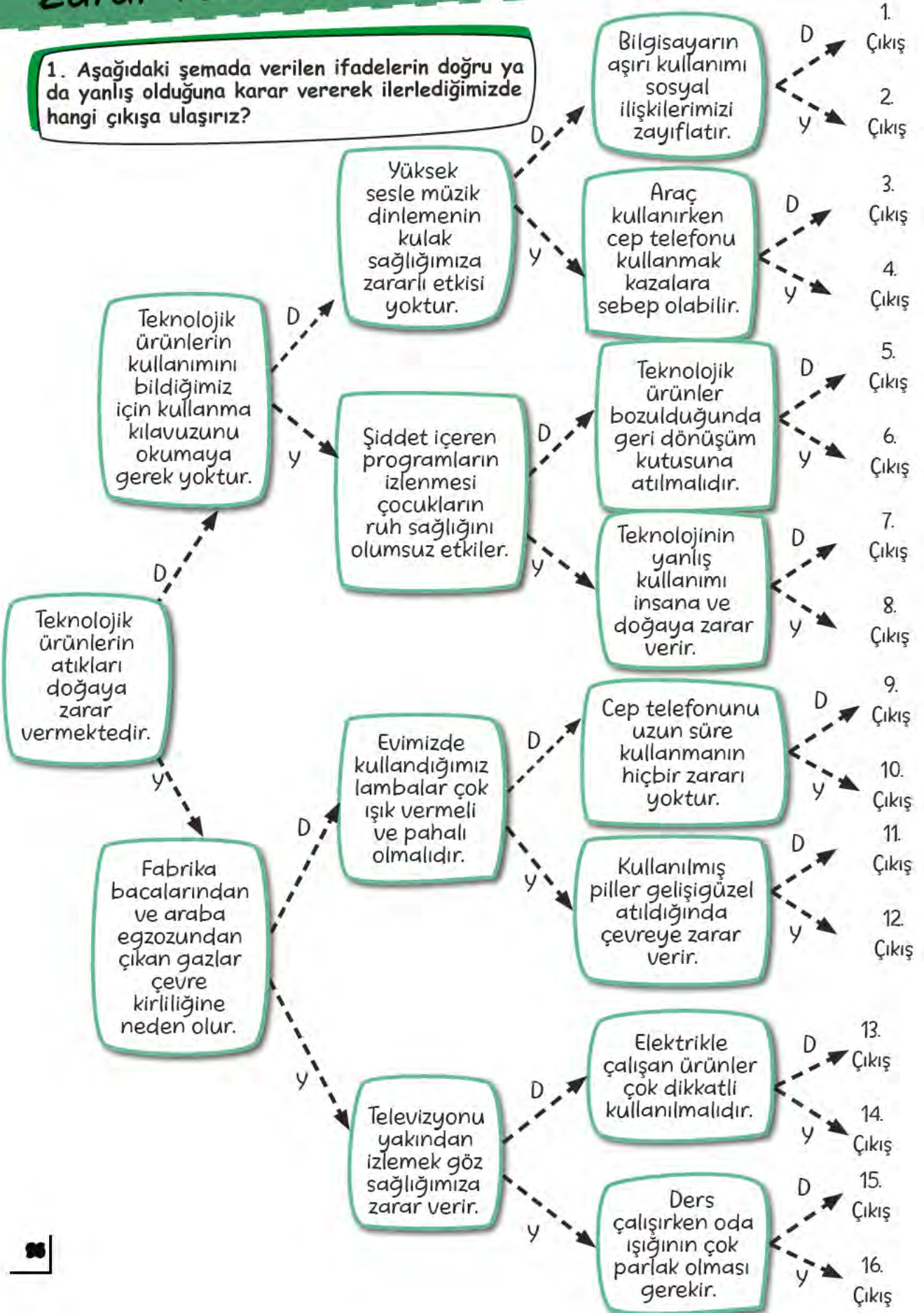
- Siz kendinizde bu kişilik özelliklerinden hangilerini görüyorsunuz?

- Yukarıdaki görsellerde okla gösterilen unsurlar, Aziz Sancar tarafından neden kullanılmış olabilir?

- Günün birinde bir buluş yaparsanız bunun hangi alanda olmasını istersiniz? Neden?

Zarar Vermeden Kullanalım

1. Aşağıdaki şemada verilen ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar vererek ilerlediğimizde hangi çıkışa ulaşırız?

2. Teknolojik ürünleri doğru ve bilinçli bir şekilde kullanırsak bu ürünlerin bize, çevremize ve doğaya zarar vermesini önleyebiliriz. Peki neler yapabiliriz? Bana yardımcı olur musunuz?

Kullanmadığım elektrikli aletleri prizde takılı bırakmam.

Empty rounded rectangular boxes for writing answers.

NELER ÖĞRENDİK?

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Günümüzde en çok kullandığımız icatların mucitleri kimlerdir?

Bir ürün tasarlasanız özellikleri ne olurdu?

Belirlediğiniz teknolojik ürünün geçmişteki ve günümüzdeki özelliklerini yazınız

Geçmişten günümüze bilgisayarlar nasıl bir değişime uğramıştır?

Teknolojik ürünleri kendinize, başkalarına ve doğaya zarar vermeden nasıl kullanırsınız? Örnek veriniz.

Çevrenizde bulunan teknolojik ürünlerin kullanım alanları nelerdir?

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

İhtiyaç ve İsteklerimiz

Yaşamımızı devam ettirebilmek için beslenmeye, barınmaya ve giyinmeye ihtiyacımız vardır. Bunlar temel ihtiyaçlarımızdır. Gezmek, eğlenmek, müzik dinlemek, sinema ve tiyatroya gitmek de sosyal ihtiyaçlarımızdandır. Bu ihtiyaçlarımız dışında hepimizin farklı istekleri de vardır. Ancak bütçemiz her zaman uygun olmadığı için istediğimiz her şeyi alamayız

1. Gökçe'nin açıklamasına göre aşağıda yazan ifadeleri ait oldukları alanlara yazınız.

İHTİYAÇLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İSTEKLER

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Su
içmek

Top
almak

Kışık
ayakkabı
almak

Ekmek
almak

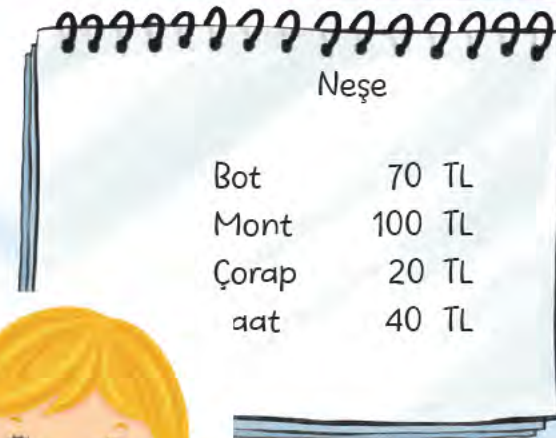
Uyumak

Müzik
dinlemek

Oyuncak
almak

Meyve
yemek

Sinemaya
gitmek

Neşe	
Bot	70 TL
Mont	100 TL
Çorap	20 TL
aat	40 TL

-

-

3. Aşağıdaki boş sayfalara kendi ihtiyaç ve isteklerinizin listesini yapınız. Buna göre soruları cevaplayınız.

- İhtiyaç ve isteklerinizi yanınızdaki arkadaşınızın ihtiyaç ve istekleriyle karşılaştırınız. Sizin ve arkadaşınızın ortak ihtiyaç ve istekleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

- Ortak ihtiyaçlarınızdan hareketle insanların öncelikli ihtiyaçlarının neler olduğunu yazınız.

.....

.....

.....

- Sağlıklı bir yaşam için ihtiyaçlarınıza mı, isteklerinize mi öncelik verirsiniz? Neden?

.....

.....

.....

4. Aşağıda verilen ifadelerde doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış ifadelerin doğrusunu altlarına yazınız.

() İhtiyaçlarımız, isteklerimizden daha önemlidir.

() İnsanların temel ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal ve kültürel ihtiyaçları da vardır.

() İnsanın varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan her şey istek olarak adlandırılır.

() Herkesin istek ve ihtiyaçları farklı olabilir.

() Çantamız varken yeni bir çanta almayı düşünmek ihtiyaçtır.

() İstekler çok çeşitlidir ve bunların tamamının karşılanması mümkün olmayabilir.

() İhtiyaç ve isteklerimizi karşılarken bütçe durumunun yanı sıra fayda maliyet dengesi de gözetilmelidir.

5. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadeler ile tamamlayınız.

fayda

maliyet

istek

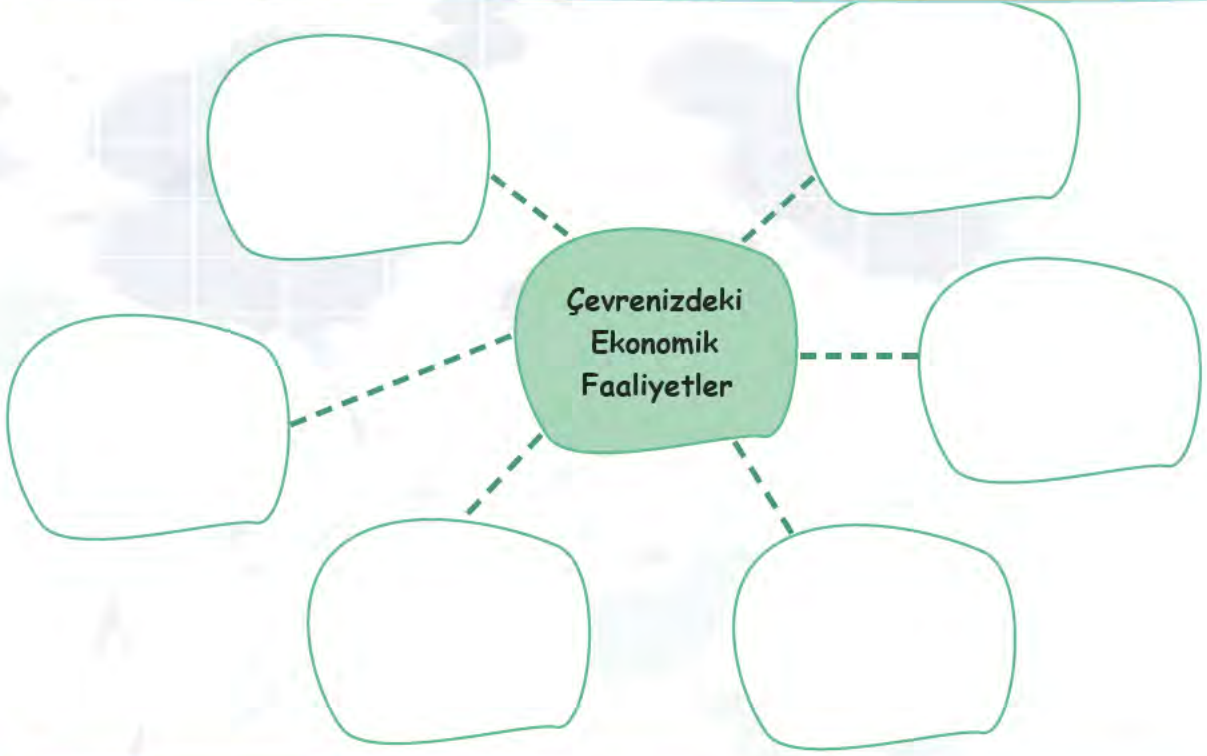
fayda - maliyet

İhtiyaç

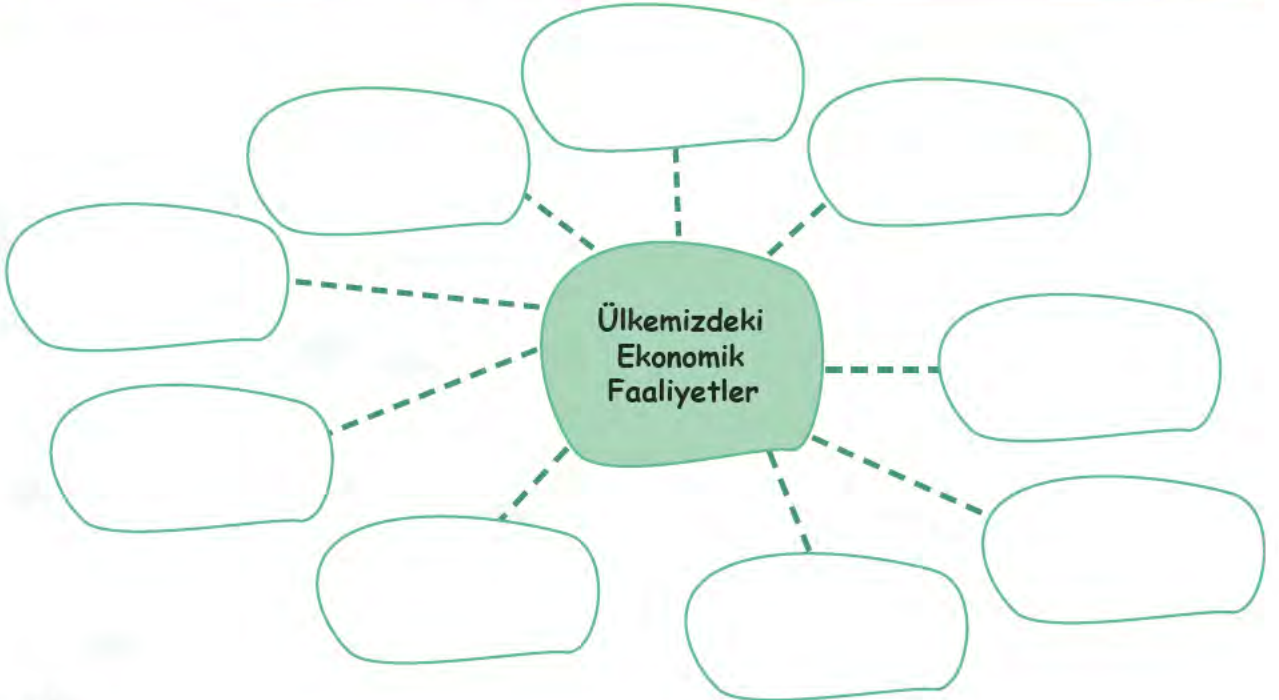
- İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan her şey..... olarak adlandırılır.
- Yapılan harcama, giderilmek istenen ihtiyacı veya isteği karşılamışsa dengesi sağlanmış olur.
- Karşılanmadığında yaşamsal faaliyetlerimizi doğrudan etkilemeyen ihtiyaçlara denir.
- Elde edilecek fayda için harcanan paraya denir.

Ekonomik Faaliyetlerimiz

1. Çevrenizdeki ekonomik faaliyetler nelerdir? Yazınız.

2. Ülkemizdeki ekonomik faaliyetler nelerdir? Yazınız.

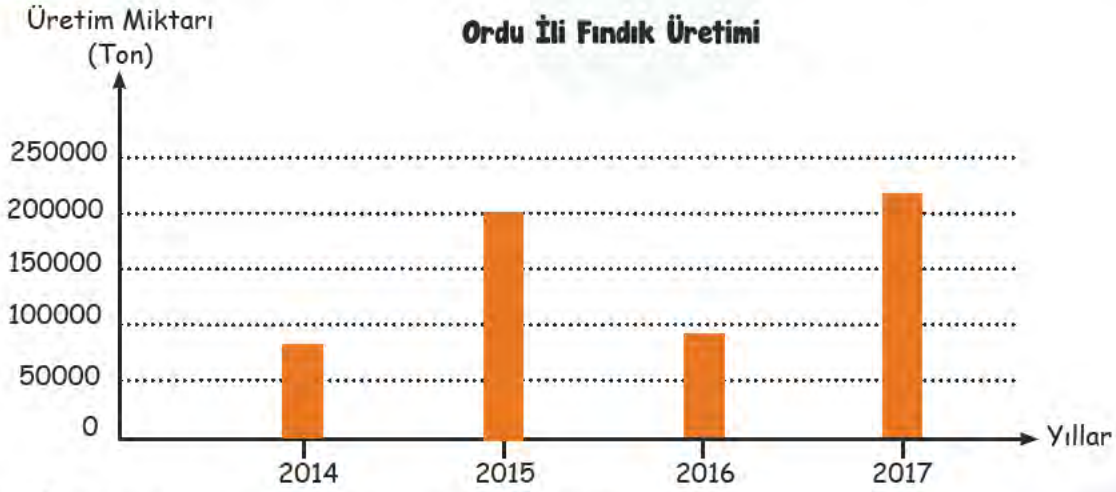

3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve grafiği inceleyiniz. Buna göre soruları cevaplayınız.

Fındık Bahçesi

Yaz tatilinde Ordu'da yaşayan teyzemlere gittik. Mavi ve yeşilin kucaklaştığı kıyı ve kumsalları, hemen kıyı şeridinden başlayan dağları, uçsuz bucaksız yaylaları göz alıcıydı. Ordu'da kıyı turizmi, yayla turizmi, trekking, yamaç paraşütü gibi etkinliklere imkân sağlayacak unsurlar da mevcuttu. Bu güzellikleri gezip gördükten sonra teyzem bizi fındık bahçelerine götürdü. Ordu'nun ekonomik faaliyetleri arasında fındığın çok önemli bir yer tuttuğunu söyledi. Teyzemler de geçimlerini fındık üretiminden sağlıyordu. Üretimin yıllara göre değişiklik gösterebildiğini, bazı yıllar çok ürün alırken bazı yıllarda ürünün az olabileceğini söyledi.

- Üretimin en fazla olduğu yıl hangisidir?
- Üretimin en az olduğu yıl hangisidir?
- Üretim miktarlarını yıllara göre çoktan aza doğru sıralayınız.
.....
.....
.....
- 2014 ve 2016 yıllarında üretimdeki azalmanın nedeni neler olabilir?
.....
.....
.....
- Ordu ilinde fındık dışında hangi ekonomik faaliyetler yapılmaktadır?
.....
.....

4. Aşağıdaki çocuklar bulundukları çevre ile ilgili bilgiler vermektedir. Buna göre bulundukları çevrede hangi ekonomik faaliyetlerin yapıldığını yazınız.

İlimizin ekonomik faaliyetlerinin başında zeytincilik, bağcılık, balıkçılık, ormancılık ve hayvancılık gelmektedir. Ayrıca Marmara ve Ege Denizi'nde kıyısı olması nedeniyle turizm de oldukça gelişmiştir.

Ekonomik Faaliyetler:

.....

.....

.....

.....

.....

 BALIKESİR

İzmir deyince aklınıza tarih, kültür ve turizm gelir. Ekonomisi ağırlıklı olarak sanayi, ticaret ve tarımsal faaliyetlerden oluşmaktadır.

Ekonomik Faaliyetler:

.....

.....

.....

.....

.....

 İZMİR

 KAYSERİ

 ANTALYA

Ekonomik Faaliyetler:

.....

.....

.....

.....

.....

En önemli geçim kaynaklarımız tarım ve turizmdir. Tarım alanında özellikle seracılık çok gelişmiştir. Turizm alanında ise mağaraları, şelaleleri ve pek çok tarihî mekânları ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeker.

Ekonomik Faaliyetler:

Trabzon'un Sümela Manastırı, Ayasofya Müzesi gibi tarihi yerleri; Ulugöl ve yaylaları gibi doğal güzellikleri her yıl çok sayıda yerli ve yabancı turist çeker. Burada yaşayan insanların çoğu tarım, hayvancılık, balıkçılık ve ormancılıkla geçimini sağlar.

TRABZON

Erzurum'da kış mevsiminin uzun sürmesi kış turizmini olumlu yönde etkiler. Yurt içinden ve yurt dışından pek çok turist gelir. Ayrıca uluslararası kayak müsabakaları da yapılır. Hayvancılık en önemli geçim kaynaklarımızdandır.

ERZURUM

Ekonomik Faaliyetler:

İlimiz zengin yer altı kaynakları ve önemli ölçüde gelişmiş sanayisi ile bilinmektedir. Halkın önemli bir bölümü geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlar.

Ekonomik Faaliyetler:

ŞANLIURFA

Ekonomik Faaliyetler:

Yaşadığımız yerde insanların geçim kaynakları genellikle tarım ve küçükbaş hayvancılığa dayanır. Atatürk Barajı'nda yürütülen balıkçılık da Şanlıurfa ekonomisine katkıda bulunur. Atatürk Barajı hidroelektrik santrallerinde üretilen elektrik enerjisi ile ülke ekonomisine her yıl büyük katkı sağlamaktadır.

İl merkezi
0 50 100 150 km

5. Aşağıdaki metinleri ve yandaki grafiği inceleyerek soruları cevaplayınız.

Merhaba arkadaşlar!

Adım Mert, Antalya'nın Demre ilçesinde yaşıyorum. İlçemizde turunçgil üretimi çok yaygındır. Pek çok insan geçimini bu yolla sağlar. Babam portakal üreticisidir. Portakal üretiminin inceliklerini biz çocuklarına her fırsatta anlatır. Çiftçilik hiç kolay iş değildir. Mahsuller tüketiciye ulaşana kadar pek çok aşamadan geçer. Üstelik bazen doğal afetlerle de karşılaşırız. 1 Haziran 2018 tarihinde, aşağıda haber metnini de paylaştığım hortum ve dolu nedeniyle portakal bahçelerimiz ciddi hasar gördü. Bu nedenle o yıl bütçemizde kısıtlamara gitmek zorunda kaldık. Yıllara göre üretimi karşılaştırmak için babamla bir grafik hazırladık.

1 Haziran 2018 Cuma 1 TL
GAZETE

DOLU VURDU

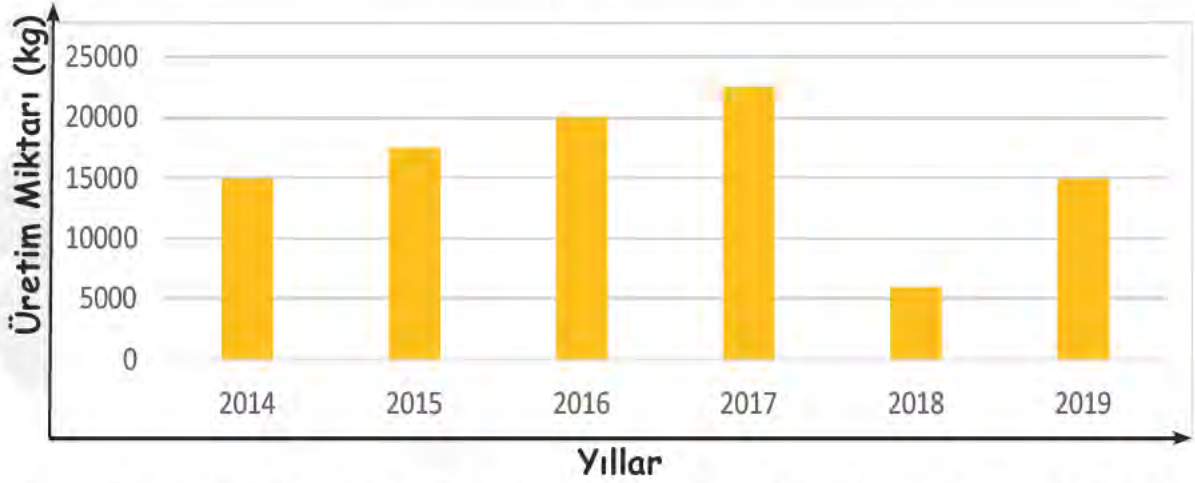
ANTALYA'DA ŞİDDETLİ YAĞIŞ SERALARA ZARAR VERDİ

Antalya'nın pek çok ilçesinde etkili olan sağanak, dolu ve hortum seralara, bahçelere ve tarlalara zarar verdi. Demre'de seraların yüzde 80'i tahrip oldu. Kumluca ve Finike'de narenciye bahçelerinde zarar meydana geldi.

Seraların camları kırıldı. Naylonlar dağıldı. Bazı portakal ve zeytin ağaçları devrildi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü hasar tespit çalışmalarına başladı.

Bahçemizdeki Portakal Üretimi

- Antalya'da meydana gelen doğal afet, Mert ve ailesinin yaşamını nasıl etkilemiştir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

- Grafiği incelediğinizde yıllara göre portakal üretimi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

- Mert ve ailesi, bu afetten sonra hangi tasarruf tedbirlerini almış olabilirler?

.....

.....

.....

.....

6. Aşağıdaki ifadelerin üretim, dağıtım, tüketim faaliyetlerinden hangisi olduğunu örnekteki gibi boyayınız.

	Üretim	Dağıtım	Tüketim
Bezelyeler tarladan toplanarak kamyonlarla fabrikaya gönderildi.			
Fabrikada yapılan salçalar, kamyonlara yüklendi ve marketlere gönderildi.			
İhtiyacı karşılamak üzere satış noktalarından pirinç alındı.			
Çiftçiler tarafından tarlalara fasulye tohumu ekildi.			
Buğdaylar fabrikada un haline getirildi.			
Marketten satın alınan yumurtalar pişirilip yendi.			
Kargo şirketi paketleri adrese ulaştırdı.			
Pazardan patates alındı.			

7. Aşağıda coğrafi özellikleri verilen illerimizde hangi ekonomik faaliyetlerin yapılabileceğini yazınız.

Taş kömürü kaynaklarının yoğun olduğu Zonguldak ilinde,

Çay üretiminin yoğun olduğu Rize ilinde,

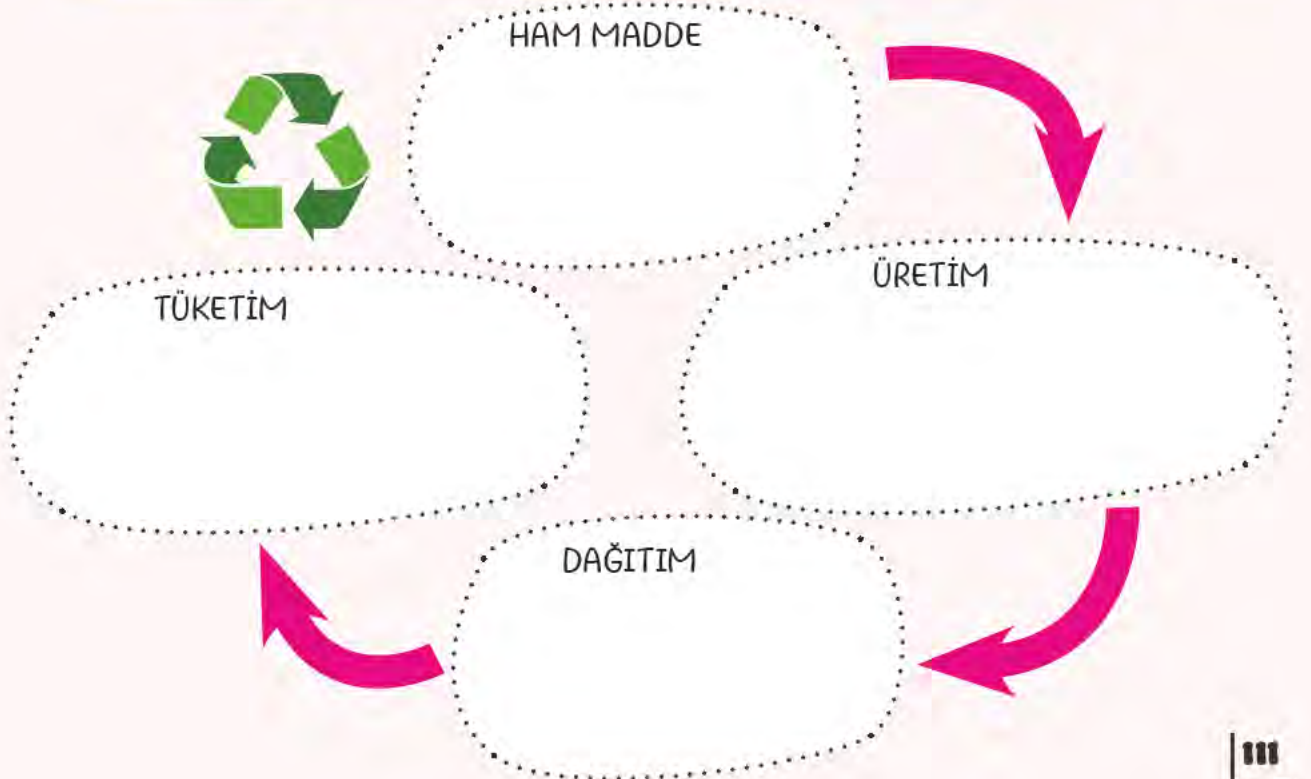
Otlakların bol olduğu Kars ilinde,

Fabrikaların çok olduğu Kocaeli ilinde,

Aşağıda kâğıdın üretim, dağıtım ve tüketim aşamaları gösterilmiştir.

8. Siz de ambalajı cam, metal, plastik olan geri dönüştürülebilir bir ürün belirleyiniz. Aşağıdaki şemaya ürününüzü üretim, dağıtım ve tüketim aşamalarının resimlerini çiziniz. Alttaki boşluğa ürününüzün tüketiciye ulaşana kadar hangi aşamalardan geçtiğini yazınız.

9. Aşağıda üretimi yapılan ürünlerin, tüketim aşamasındaki kullanım şekillerini örnekteki gibi yazınız.

ÜRETİM

TÜKETİM

Süt

Süt, Yoğurt, Peynir, Tereyağı

Zeytin

Altın madeni

Vişne

Mısır

Deri

Ağaç

10. Aşağıda bazı mesleklerin sözlükteki anlamları verilmiştir. Açıklamaların hangi mesleklere ait olduğunu bularak çalışma alanları ile eşleştiriniz.

Hayvan sürülerini otlatan ve hayvanların bakımını yapan kimse.

Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşyalar yapan kişi.

Hava taşıtlarını kullanan ve yöneten kişi.

Gazeteye yazı yazmayı, haber toplayıp vermeyi veya gazetenin yazı işlerinde çalışmayı iş edinen kişi.

Meyve ve sebze satan kişi.

Deniz taşıtlarını kullanan ve yöneten kişi.

Geçimini toprağı ekip biçerek sağlayan kişi.

Eğitim öğretim hizmeti veren kişi.

İnsanların huzur ve güvenliğini sağlayan kişi.

İnsanlardaki hastalıkları teşhis eden ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse.

Kaptan

Polis

Öğretmen

Marangoz

Manav

Çoban

Doktor

Gazeteci

Pilot

Çiftçi

Ulaşım

Sağlık

İletişim

Eğitim

Ormancılık

Güvenlik

Gıda

Tarım

Hayvancılık

- Yukarıda yer alan mesleklerden bir tanesini seçiniz. Bu mesleği yapan hiç kimsenin olmadığını düşününüz. Bu durumun hayatımızı nasıl etkileyeceğini yazınız.

.....

.....

Bilinçli Tüketici Olalım

1

Ürün almadan önce, farklı yerlerden fiyat ve kalite araştırması yaparım.

2

Aldığım ürün sorunlu çıkarsa hakkımı nerede ve nasıl arayacağımı bilirim.

3

Her alışverişten sonra mutlaka fiş veya fatura alırım.

4

Alışveriş yaparken gereksiz harcama yapmam. İhtiyacım olan ürünleri alırım.

5

İhtiyacım yoksa reklamların çekiciliğine kapılıp alışveriş yapmam.

6

Ürünün fiyatına, üretim ve son kullanma tarihine dikkat ederim.

7

Buzdolabı, çamaşır makinesi gibi eşyalar alırken garanti belgesini mutlaka alırım.

8

Yerli malı ürün almayı tercih ederim.

9

Belgesiz ürün aldığımda yasal haklardan yararlanamayacağımı bilirim.

1. Yukarıdaki tabloya göre soruları cevaplayınız.

- Alışverişten önce yapılması gerekenler, kaç numaralı kutu ya da kutularda belirtilmiştir?
- Alışveriş sırasında dikkat edilmesi gerekenler, kaç numaralı kutu ya da kutularda belirtilmiştir?
- Alışveriş bittikten sonra yapılması gerekenler, kaç numaralı kutu ya da kutularda belirtilmiştir?

Yeni aldığımız buzdolabı iki ay sonra bozuldu. Babam ürünü aldığımız mağazaya gidip durumu anlattığında kullanıcı hatası olduğunu ve yapılacak bir şey olmadığını söylemişler.

2. Bu durumda Gökçe'nin babası ne yapmalıdır? Yazınız.

.....

.....

3. Aşağıda verilen logolarla ilgili soruları cevaplayınız.

Üzerinde TSE damgası bulunan ürünlere beş tane örnek yazınız.

TSE damgasının anlamını açıklayınız.

TSE damgası olmayan ürünleri tercih etmeme sebebimiz nedir?

Bir ürün alırken "Türk malı" olmasını tercih ediyor musunuz? Neden?

Her yıl 12-18 Aralık tarihlerinde "Yerli Malı Haftası" kutlamalarında vurgulanmak istenen nedir?

Geri dönüşüm sayesinde doğal kaynaklarımızı nasıl korumuş oluruz?

Geri dönüşüm sayesinde enerji tasarrufu nasıl sağlanır?

Geri dönüşümün ülke ekonomisine katkıları nelerdir?

4. Aşağıdaki boş alana "Bilinçli Tüketici" konulu bir afiş tasarlayınız.
Soruları afişinize göre cevaplayınız.

- Afişinizde tüketicilere vermek istediğiniz mesajlar:

.....

.....

- Tüketici bilincini artırmak için bir gazetede ya da internet sitesinde yazsaydınız neler yazardınız?

.....

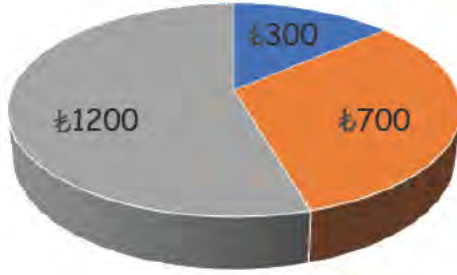
.....

Bütçemi Oluşturuyorum

1. Aşağıda Ayhan amcanın ocak ayı gelir ve giderleri verilmiştir. Buna göre soruları cevaplayınız.

GELİRLER

- Köy ekmeği satışı
- Yumurta satışı
- Süt satışı

GİDERLER

- Araç yakıt masrafı
- Gıda giderleri
- Hayvan yemi
- Giyim
- Yakacak ve fatura ödemeleri

- Ayhan amcanın ocak ayı geliri kaç liradır?
- Ayhan amcanın ocak ayı gideri kaç liradır?
- Ayhan amca, en çok geliri hangi ürünün satışından yapmıştır?
- Ayhan amcanın gelir ve giderleri arasında kaç lira fark vardır?
- Ekmek satışından elde ettiği gelir ile hangi giderini karşılayabilir?
- Ayhan amca sizce tasarruf yapabilir mi?

- Babamın maaşı 2800 TL'dir.
- Annemin maaşı, babaminkinden 300 TL daha az.
- Faturalara 500 lira ayırdık.
- Ev kiramız 1000 liradır.
- Gıda harcaması için annemin maaşının yarısını ayırdık.
- Ulaşım giderimiz ev kirasının yarısından 100 TL eksiktir.
- Kardeşim ile benim eğitim giderimiz ise 400 TL'dir.
- 500 TL aylık taksitlerimize ayırdık.
- Kışlık botlarımız küçüldüğü için kardeşim ile bana yeni bot almak için 300 TL ayırdık.

GELİRLER

2. Babamla birlikte aylık bütçemizi oluşturmak istedik. Ancak biraz karışık oldu. Daha iyi anlamamız için gelir ve giderlerimizi aşağıdaki tabloya yazarak bana yardımcı olur musunuz?

GİDERLER

TOPLAM:

TOPLAM:

1. Aşağıda verilen ifadelerin, hangi kaynağın israfını önlemeye yönelik olduğunu örnekteki gibi yazınız.

- Dişlerimizi fırçalarken musluğu kapatmalıyız.

Su İsrafı

- Gereksiz yanan lambaları kapatmalıyız.

- Bozuk muslukları tamir ettirmeliyiz.

- Tabağımıza yiyebileceğimiz kadar yemek almalıyız.

- Bize küçük gelen temiz giysilerimizi ihtiyaç sahiplerine vermeliyiz.

- Hayatımızı bir plan ve program dahilinde sürdürmeliyiz.

- Evlerimizde daha az enerji tüketen aydınlatma araçları kullanmalıyız.

- Defterimiz bitmeden yenisini almamalıyız.

- Çamaşır ve bulaşık makinelerini dolmadan çalıştırmamalıyız.

2. Ülkemizde en fazla israf edilen ürünleri aşağıdaki kutucuklara yazınız. Bu ürünlerin israfını önlemek için neler yapılabilir?

- Yazdığım ürünlerin israfını önlemek için

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki sorunlara çözüm yolu bulmak istiyorum. Soruları cevaplayarak bana yardımcı olur musunuz?

- Doğal kaynaklarımızın hızla tükenmesinin nedenleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

- Su israfını sizce nasıl önleyebiliriz?

.....

.....

- Kâğıt israfını önlemek için sizce neler yapabiliriz?

.....

.....

- Doğal kaynaklarımız tükenirse ne tür sıkıntılar yaşarız?

.....

.....

4. Aşağıdaki haberi okuyunuz. Haberle ilgili duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

AFRİKA

Bugün okulda Afrika'da yaşam ile ilgili yeni bilgiler öğrendik. Yaşam koşulları nedeniyle Afrika'daki insanların çoğu büyük zorluklar yaşıyormuş. Kafamda Afrika ile ilgili pek çok soru vardı. Sorularımı art arda sormaya başlayınca annem bir belgesel izlemeyi önerdi. Belgeselde iç savaş ve kuraklık nedeniyle Afrika'da pek çok insanın yaşamının tehlikede olduğu anlatılıyordu. Afrika halkı; yeterli ve sağlıklı gıdaya, temiz içme suyuna ve sağlık hizmetlerine gerektiği gibi ulaşamıyordu. Pek çok ülke, temel ihtiyaçlar için yardım gönderiyordu ancak sorunun çözümü için yeterli olmuyordu.

Belgeseli izledikten sonra annemle minik bir araştırma yaptık. Ülkemiz adına Kızılay'ın Afrika için yardım çalışmaları yaptığını öğrendik. Annem, "Zor durumdaki insanlara yardımcı olmak

hepimizin görevi Gökçeğim. Ancak bu yeterli değil. Başka sorumluluklarımız da var. Dünyamızın kaynakları sonsuz değil. Kullanırken dikkatli olmalıyız." dedi. Annemin neden bahsettiğini hemen anladım. "Kaynak israf etmeden kullanmalıyız, değil mi anne?"

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Aşağıdaki metni okuyunuz. Ekmek israfını önlemek için ne gibi önlemler alabiliriz? Düşüncelerinizi yazınız.

Ekmeğini israf etme!

Ekmek israfı günümüzde yaşanan en önemli toplumsal sorunlardan birisidir. Ekmek israfı genellikle ekmeğin bayatlayarak çöpe atılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum aynı zamanda millî gelirin de çöpe atılmasına sebep olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre

Türkiye'de günde yaklaşık beş milyon ekmek israf edilmektedir.

.....

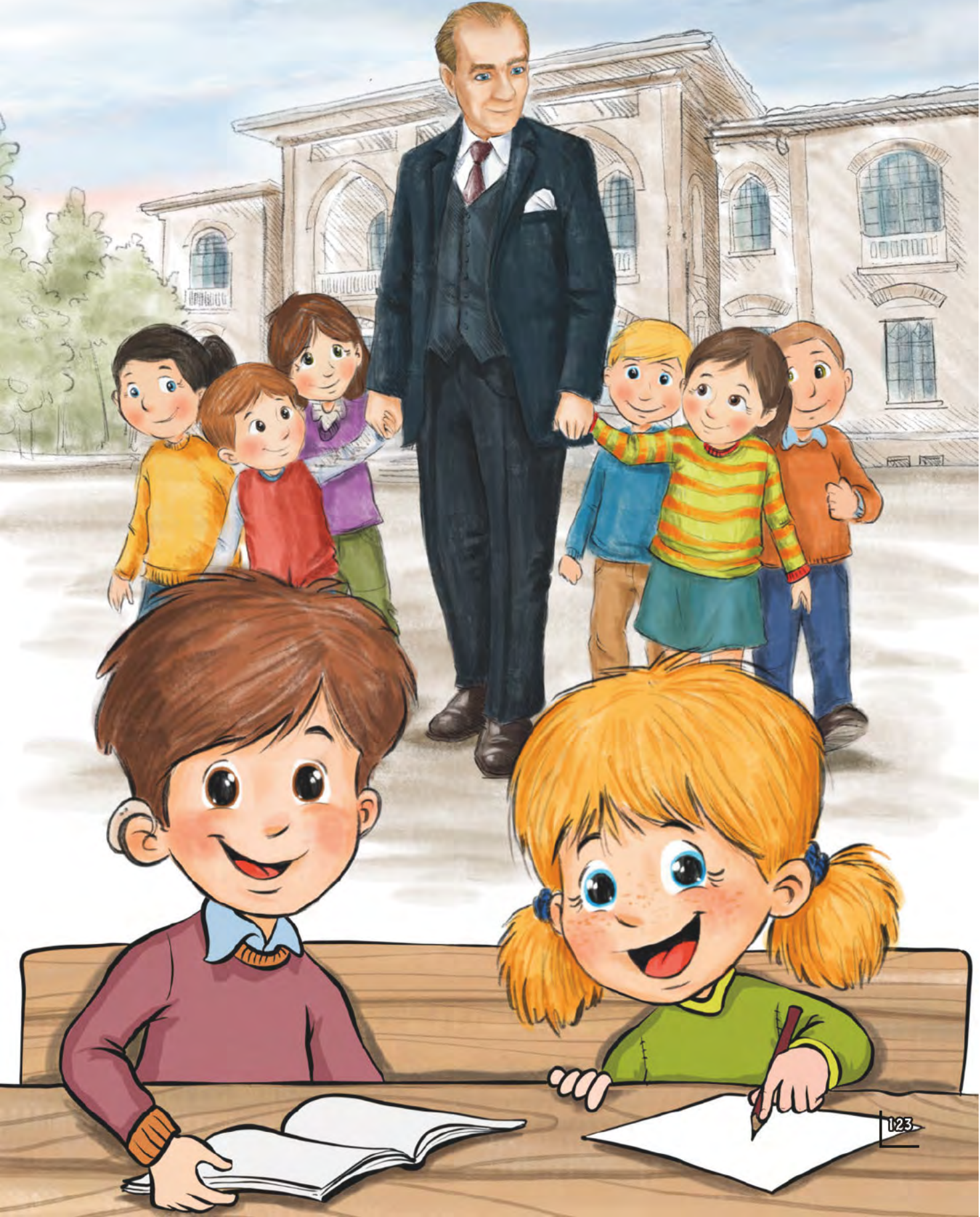
.....

.....

ALGILAR ÖĞRENDİK?

ETKİN VATANDAŞLIK

Haklarım

1. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'den alınan ifadeleri, verilen resimlerden uygun olanıyla eşleştiriniz.

- 1 Her çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkı vardır.
- 2 Her çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı vardır.
- 3 Hiçbir çocuk eğitimini aksatacak, tehlikeli ya da sağlığına zarar verecek bir işte çalıştırılmaz.
- 4 Her çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir.
- 5 Her çocuğun fırsat eşitliği temelinde eğitim hakkı vardır.
- 6 Hiçbir çocuğa sahip olduğu ırk, renk, cinsiyet, dil; ulusal, etnik ve sosyal köken veya statüler nedeniyle ayrımcılık yapılamaz.

2. Aşağıdaki cümleleri çocuk haklarıyla eşleştiriniz. Çocukların isimlerini örnekteki gibi tabloya yazınız.

Arkadaşlarımızla fikirlerimizi özgürce söyleriz.

1

Ülkemde yaşanan bazı sorunlardan dolayı vatanımdan ayrılmak zorunda kaldım.

Mahm

Yeterli, temiz gıda ve suya ulaşmakta zorlanıyoruz.

oni

Farklı milletlerden arkadaşlarımla çok güzel vakit geçiriyorum.

Devlet desteğiyle yatılı bir okulda okuyorum.

Aya

Yusuf

Gelecekte iyi bir sporcu (atlet) olmak istiyorum. Bunun için şimdiden çok sıkı çalışıyorum.

Melike

İsim	Çocuk Hakları
	Ayrımcılığa uğramama hakkı
Suna	Düşüncelerini özgürce ifade etme hakkı
	Yaşama ve sağlık hakkı
	Gidilen ülkede korunma hakkı
	Eğitim ve çalıştırılmama hakkı
	Spor yapma hakkı

3. Aşağıda verilen çocuk hakları ifadelerini, ilgili olduğu kavramlar ile eşleştiriniz.

Oyun oynama hakkı

Vatandaşlık hakkı

Eğitim hakkı

İhmal ve istismardan korunma hakkı

Sağlık hakkı

Çalıştırılmama hakkı

Barınma hakkı

Beslenme hakkı

Devlet, nüfus cüzdanı

Ev, yatak

Yumurta, ekmek

Oto tamirhanesi

Kişisel sınırları koruma

Oyuncak, park

Kitap, okul

Sağlık ocağı, aşı

Samet, 20 Kasım'ın Çocuk Hakları Günü olduğunu biliyor musun?

Çok merak ettim. Söyler misin?

Evet, biliyorum Nihal. Hatta bu önemli gün ile ilgili bir slogan hazırladım.

**ÇOCUKLAR,
GELECEĞİN
GÜVENCESİDİR!**

- Çocuk hakları ile ilgili bir slogan da siz yazınız.

4. Aşağıda verilen durumları yaşadığınızı varsayınız. Bu durumda nasıl davranacağınızı yazınız.

- Bir arkadaşınız eşyanızı izinsiz kullanırsa...

.....
.....

- Tanımadığınız bir kişi yolda giderken sizi alıkoymak isterse...

.....
.....

- Aile içerisinde üzerinize düşen sorumluluğu yerine getirmediğinizi fark ettiğinizde...

.....
.....

- Oyun oynarken bir arkadaşınızın oyun kurallarına uymadığını görürseniz...

.....
.....

- Ders sırasında arkadaşlarınız tüm sınıfı rahatsız edici düzeyde ses çıkarırsa...

.....
.....

5. Aşağıda verilen ifadeleri haklar ve sorumluluklar tablosundaki uygun yerlere yazınız.

Çevreyi temiz tutmak	İsraf yapmamak	Kişisel temizlik	Oyun oynamak
Seyahat edebilmek	Düşündüklerimizi söylemek	Saygılı olmak	Eğitim almak

HAKLAR

SORUMLULUKLAR

6. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer alan bazı hak ve kavramlar, aşağıdaki bulmacada gizlenmiştir. Soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru kelimeleri bulunuz. Bulduğunuz kelimelerin dışında kalan harfleri soldan sağa doğru sırayla yazarak şifreyi çözünüz.

Ç O B A R I N M A U Y K U
 Ç O C U K H A K L A R I C
 U P A Y L A Ş M A K B Ğ K
 U M H S E Ğ İ T İ M A G O
 V A T A N D A Ş L I K Ü R
 A G E Y Y A R D I M I V U
 O E M G B E S L E N M E N
 Y Z İ I S E V G İ Ğ L N M
 U M Z A R S A Ğ L I K I A
 N E S İ H T İ Y A Ç M I K
 Ö R U O Y N A M A U Y A C
 D Ü Ş Ü N M E A S P O R Ğ
 I Y A Ş A M A İ H M A L M

Çocuk hakları

Düşünme

İhtiyaç

Beslenme

Yaşama

Vatandaşlık

Korunma

Bakım

Uyku

Yardım

Güven

Sevgi

Sağlık

Gezme

Oynama

Temiz su

Barınma

Oyun

Eğitim

Spor

Saygı

Paylaşım

İhmal

7. Aşağıda çocuk haklarıyla ilgili karışık olarak verilen ifadeleri uygun şekilde sıralayınız. Oluşturduğunuz metni noktalı yere yazınız.

☐ Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan

☐ çocukların yaşam hakları ve

☐ en temel madde,

☐ 1989 yılında imzalanan

☐ bu yaşamı kaliteli bir şekilde sürdürmeleri gerektir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sorumluluklarım

1. Aşağıdaki ifadeleri tamamlayarak anlamlı cümleler oluşturunuz. Tamamladığınız ifadelere örnekteki gibi aynı harfleri yazarak şifreyi bulunuz.

U Sorumluluklarımızı yerine getirmediğimizde	S farklı sorumlulukları vardır.
U Kişisel bakımımızı yapmak	____ tutmamız gerekir.
R Yaşımız ilerledikçe	____ sorumluluklarımız değişir.
L Sorumluluk duygusu ilk olarak	____ ailemize danışmalıyız.
M Okul ve sınıf kurallarına uymak	____ okuldaki sorumluluklarımızdandır.
O İnsanlara verdiğimiz sözleri	____ ailede hissedilir.
S Her bireyin birbirinden	____ sağlığımız için önemli bir sorumluluktur.
U Bir işe başlamadan önce	____ karşı sorumlulukları vardır.
Y İnsanların birbirlerine	____ istemediğimiz sonuçlarla karşılaşabiliriz.
M Aile içerisinde iş bölümü yapılması	____ işleri kolaylaştırır.

ŞİFRE:

2. Aşağıdaki sorumluluklardan Şeyma'ya ait olanların başına "Ş", babası Arif'e ait olanların başına "A" yazınız.

- ☐ Okul eşyalarımı çantama kendim yerleştiririm.
- ☐ İş yerine vaktinde giderim.
- ☐ Araç kullanırken trafik kurallarına uyarım.
- ☐ Sınıf içi etkinliklere katılırım.
- ☐ Faturaları zamanında öderim.
- ☐ Oyun oynadıktan sonra oyuncaklarımı toplarım.
- ☐ Derste öğretmenimi dikkatle dinlerim.
- ☐ Evde eşime ve çocuklarıma destek olurum.
- ☐ Bir yere giderken anne ve babama haber veririm.
- ☐ Okula vaktinde giderim.

3. Aşağıdaki boş yerlere evdeki ve okuldaki sorumluluklarınıza örnekler yazınız.

Evdeki Sorumluluklarımız:

Okuldaki Sorumluluklarımız:

- Evdeki sorumluluklarınızı yerine getirmediğinizde hangi sonuçlarla karşılaşabilirsiniz?

- Okuldaki sorumluluklarınızı yerine getirmediğinizde hangi sonuçlarla karşılaşabilirsiniz?

- Arkadaşınızın sınıf kurallarına uymadığını gördüğünüzde nasıl davranırsınız?

4. Aşağıda verilen sorumlulukları, bir hafta içindeki hangi günlerde yerine getirdiğinizi işaretleyiniz. Yapamadığınız sorumlulukların nedenini boş kutucuklara yazınız.

Okula zamanında gittim.

Pazartesi Salı Çarşamba
Perşembe Cuma

Dişlerimi fırçaladım.

Pazartesi Salı Çarşamba Perşembe
Cuma Cumartesi Pazar

Dersi dikkatli dinledim.

Pazartesi Salı Çarşamba
Perşembe Cuma

Uyku saatime dikkat ettim.

Pazartesi Salı Çarşamba Perşembe
Cuma Cumartesi Pazar

Çantamı eksiksiz hazırladım.

Pazartesi Salı Çarşamba
Perşembe Cuma

Arkadaşlarımla iyi geçindim.

Pazartesi Salı Çarşamba Perşembe
Cuma Cumartesi Pazar

Ev işlerinde aileme yardımcı oldum.

Pazartesi Salı Çarşamba
Perşembe Cuma Cumartesi Pazar

5. Sınıfa girdiğinizde arkadaşlarınıza evcil hayvan sahiplenmek istediğinizi söylüyorsunuz. Bunun üzerine arkadaşlarınız sorumluluk gerektiren bu durum için size aşağıdaki soruları soruyorlar. Cevaplarınızı altlardaki kutulara yazınız.

Evcil hayvan sahiplenmek ile ilgili ne düşünüyorsun?

Hangi evcil hayvanı sahiplenmek isterdin? Neden?

Evcil hayvan sahiplenmenin zorlukları sence neler olabilir?

Bir hayvan sahiplenmenin sana ve ailene ne gibi katkıları olacağını düşünüyorsun?

Arkadaşının evcil hayvanı var ve üç günlük bir seyahate çıkması gerekiyor. Bu süre içinde evcil hayvanını bırakacağı yer ile ilgili ona ne önerirsin?

Evcil bir hayvana sahip olmanın getirdiği sorumlulukları almaya hazır mısın?

6. Aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi uygun ifadeler yazarak tamamlayınız.

- Aradığım eşyayı kolayca bulurum çünkü **odam her zaman düzenlidir.**
- Okul çantamı akşamdan hazırlarım çünkü
- Odamı temiz tutarım çünkü
- Yemek masasını hazırlamaya yardım ederim çünkü
- Evde temizlik yaparken aileme yardım ederim çünkü
- Dişimi fırçalarken suyu boş yere akıtmam çünkü
- Okula geç kalmam çünkü **uyku saatime dikkat ederim.**
- Okul koridorlarında koşmam çünkü
- Okulda ellerimi sık sık sabunla yıkarım çünkü
- Derslerimde başarılıyım çünkü
- Arkadaşlarımla ilişkilerim iyidir çünkü
- Sıramı temiz tutarım çünkü

Sosyal Etkinlikler

1. Aşağıdaki cümleleri söyleyen çocuklar, okullarındaki öğrenci kulüplerinden hangisini seçmelidir? Örnekteki gibi yazınız.

Sesim çok güzel, şarkı söylemeyi çok severim.

Müzik kulübü

Kitaplarla aram çok iyi, büyük bir kitaplığım var.

Farklı fikirlerim var. Arkadaşlarımla birlikte yeni ürünler tasarlayıp bu ürünleri üretebileceğimi düşünüyorum.

Spor yapmak benim için çok önemlidir. Çok iyi voleybol oynarım.

Şiir dinlemeyi severim. Kendi yazdığım şiirler de var.

Hafta sonunu tiyatroya giderek değerlendirmek çok hoşuma gidiyor.

Çizimlerimi herkes çok beğeniyor. Rengârenk resimlerim var.

Bilgisayara ilgim var. Program yazma denemeleri yapıyorum.

- Yukarıda boş bırakılan kutuya kendi özelliklerinizi ve gitmek istediğiniz öğrenci kulübünü yazınız.

- Okulunuzda bulunan öğrenci kulüplerini araştırıp yazınız.

2. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metne göre soruları cevaplayınız.

Çevre Bilinci

Gökçe, gazete sayfalarını karıştırırken "Çevre Kirliliği Hayvanları da Etkiliyor" başlıklı habere dikkat kesildi. Deniz canlılarının denize atılan plastikleri gıda sanıp yediğini okudu. Bilinçsizce atılan çöpler de sokak hayvanlarının zehirlenmesine neden oluyordu. Gökçe bu haberleri gördüğünde hem çok üzülüyor hem de çok şaşırıyordu. Herkesin çevreye ve hayvan haklarına karşı duyarlı olması gerektiğini düşünüyordu. Çevre kirliliği, bu dünyayı paylaşan tüm canlıları ve doğayı tehdit ediyordu. Gökçe, bir şeyler yapmak gerektiğini düşündü. Çevre koruma topluluğundaki arkadaşları ile birlikte afiş ve broşür hazırlamaya karar verdiler. Afişin dikkat çekici olması için etkileyici bir slogan yazacaklardı. Broşürde ise çevreyi koruma ile ilgili kısa bilgiler olacaktı. Böylece çevreyi temiz tutma bilinci oluşturmak için bir adım atmış olacaklardı.

- Gökçe ve arkadaşları sizce hangi eğitsel ve sosyal etkinliklere yönelmelidir?

- Siz olsanız afişe hangi sloganı yazardınız?

- Gökçe ve arkadaşlarının hazırladığı broşürde neler yazıyor olabilir?

Çevre Koruma Topluluğu'na sizce neden katılmıştır?

Çevre Koruma Topluluğunda yer almak ve çalışmalarına katılmak, Gökçe ve arkadaşlarına neler kazandırıyor olabilir?

Okullarda geziler, yardım kampanyaları, sosyal kulüp aktiviteleri, spor müsabakaları ve sergiler gibi birçok eğitsel ve sosyal etkinlikler yapılmaktadır. Katılmak istediğimiz eğitsel ve sosyal etkinliği ilgi, istek ve yeteneğimize göre belirleriz. Eğer okulunuzda ilgili ve istekli olduğunuz alanda etkinlik yoksa başlamasına öncülük edebilirsiniz.

3. Aşağıdaki tabloyu ilgi, istek ve yetenekleriniz doğrultusunda doldurun

Eğitsel ve Sosyal Faaliyetler

Okul Etkinlikleri

Sınıf Etkinlikleri

Okulda Görev Aldığınız Etkinlikler

Sınıfta Görev Aldığınız Etkinlikler

Bu Etkinlikleri Seçme Sebepleriniz

- Okulunuzda, başka hangi öğrenci kulübünün olmasını isterdiniz? Neden?

Özgürlük ve Bağımsızlık

1. Mustafa Kemal Atatürk'ün özgürlük ve bağımsızlık ile ilgili düşüncelerini aşağıdaki metinden okuyunuz. Buna göre soruları cevaplayınız.

Atatürk bir konuşmasında "Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir." demiştir. Mustafa Kemal'i çocukluğundan beri tanıyan herkes, onun bağımsızlık sevdasını bilir. Bu seveda, Türk milletine atalarından miras kalmıştır. Onun için bağımsızlık yaşamakla eş değerdir. Bunu "Yaşayabilmek için bağımsız bir milletin evladı olmalıyım." sözünden anlarız. Atatürk, kendi milletinin bağımsızlığına düşkün olduğu kadar başka milletlerin bağımsızlığına da saygılıdır. Kurtuluş Savaşı'nın kazanıldığı 30 Ağustos günü, Atatürk diğer komutanlar ile birlikte savaş meydanındadır. O sırada, yere serili bir Yunan bayrağı görürler. Oradakilerden biri atılıp bayrağı çiğnemek ister. Mustafa Kemal, bir işaretle ona engel olur. "Bayrak, bir milletin bağımsızlık simgesidir. Düşman da olsa saygı göstermek gerekir. Bayrağı yerden kaldırınız." der.

- Atatürk "Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir." sözü ile neyi vurgulamıştır?

.....

.....

- Atatürk için bağımsızlığın yaşamak ile eş değer olduğunu, hangi sözünden anlarız?

.....

.....

- Atatürk, düşman bayrağına yapılan davranışa neden karşı çıkmıştır?

.....

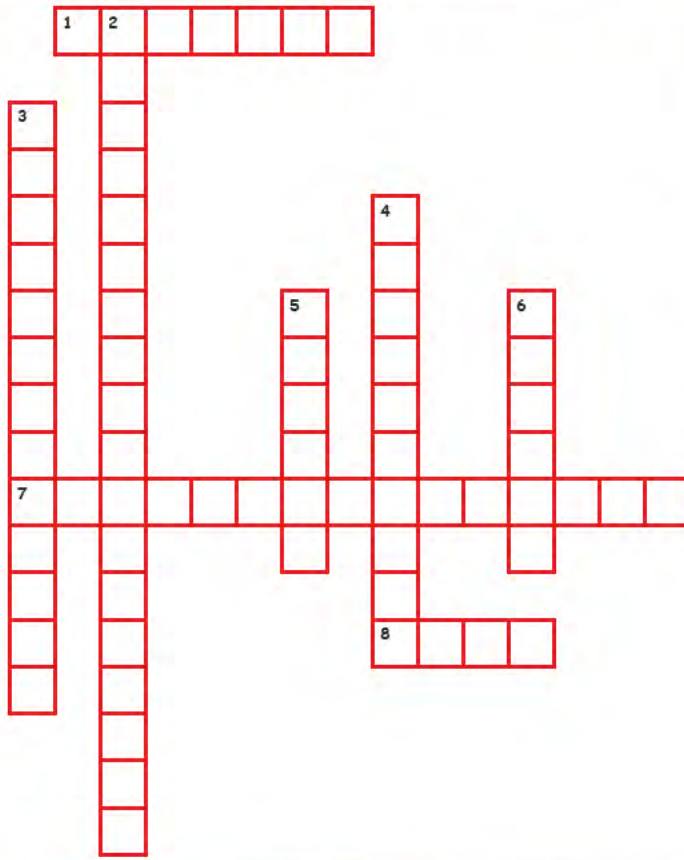
.....

- Bağımsız bir ülkede yaşamak sizce neden bu kadar önemlidir?

.....

.....

2. Aşağıdaki bulmacayı yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru cevaplayınız.

1. Ülkemizin ilk Cumhurbaşkanı
2. Ülkemizin adı
3. Millî marşımızın adı
4. Halkın yönetimine dayanan yönetim biçimi
5. Ülkemizin bağımsızlık sembolü
6. Ülkemizin başkenti
7. Millî marşımızın yazarı
8. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama görevi yapan devlet organı

3. Aşağıda verilen görsellerle ilgili ifadeleri altlarına yazınız.

Anıtkabir
Eski TBMM binası
Çanakkale Şehitler Anıtı
15 Temmuz Demokrasi ve
Millî Birlik Dayanışması
TBMM

4. 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü, bireysel özgürlüğümüz ve ülkemizin bağımsızlığı açısından çok önemli bir gündür. Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirin son dördlüğü de siz yazınız.

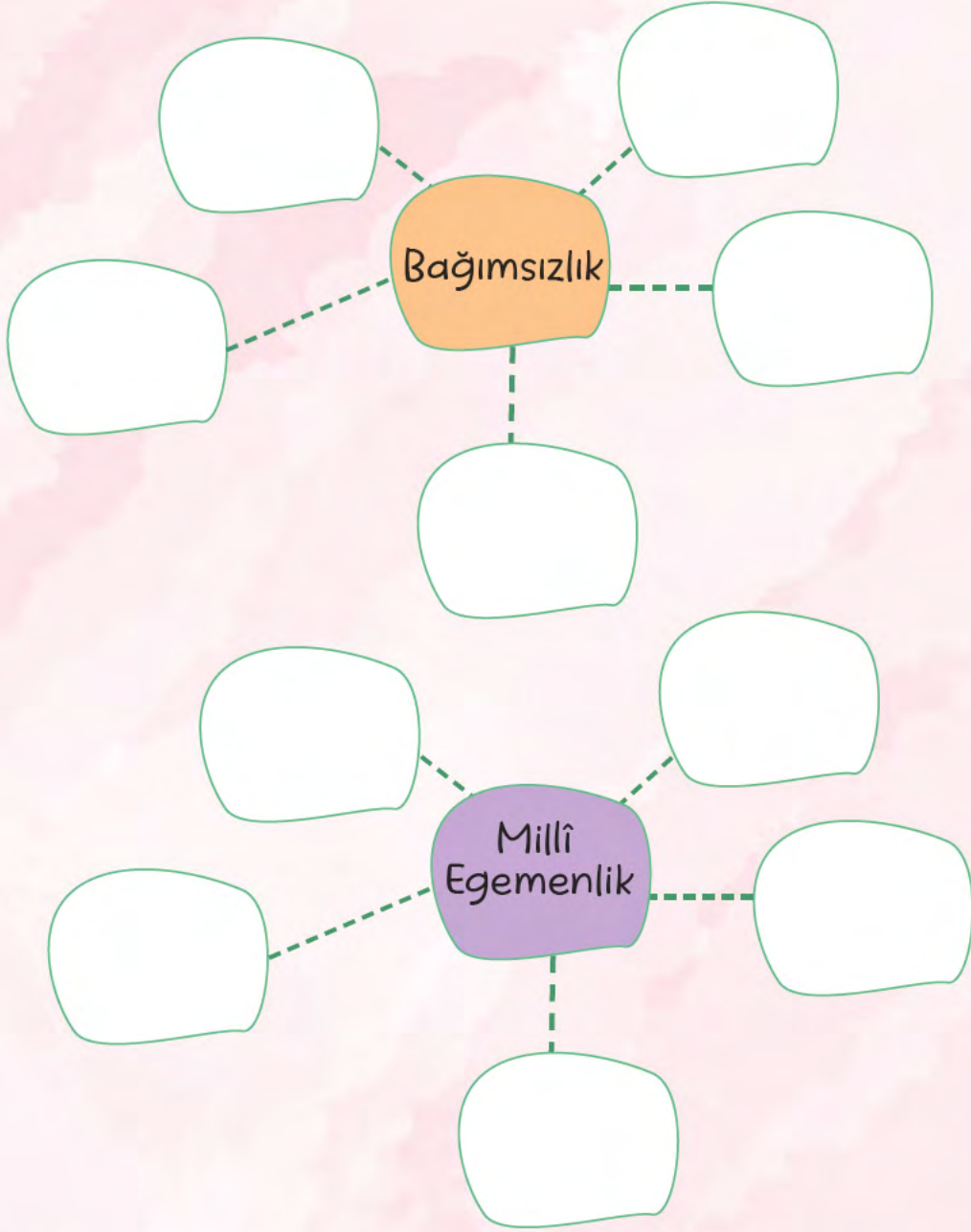
15 TEMMUZ

Günlerden 15 Temmuz, yıllardan 2016;
Yüce bir destan yazdı Türk halkı.
Gün, milli birlik günüydü;
Tüm dünya bunu anladı.

Türk milletinin büyük cesareti,
Kabul etmedi esareti.
Yüzlerce kahraman şehit oldu bu yolda,
Güzel vatanını böldürmedi.

.....
.....
.....
.....

5. Aşağıdaki boşluklara bağımsızlık ve millî egemenlik ile ilgili aklınıza gelen kavramları yazınız.

- Bağımsız bir milletin evlâdı kalabilmek için üzerinize düşen görev ve sorumluluklarınız nelerdir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

NELER ÖĞRENDİK?

Çocuk olarak sahip olduğunuz haklara örnekler veriniz.

Okulunuzda gerçekleşen eğitsel sosyal etkinliklere örnekler veriniz.

ETKİN VATANDAŞLIK

Bağımsızlık ve özgürlük ifadeleri ile ilgili kavramlar yazınız.

Ailedeki ve okuldaki sorumluluklarınıza örnekler veriniz.

Okuldaki sorumluluklarım

Ailedeki sorumluluklarım

KÜRESEL BAĞLANTILAR

Dünya Ülkelerini Tanıyalım

Dünya barışına katkı sağlamak amacıyla dört yılda bir olimpiyat oyunları düzenlenmektedir. Farklı ülkelerden tüm sporcular ve seyirciler bir araya gelir. Bu spor şöleninde kurallara bağlı kalarak dürüstçe ve kardeşçe bir yarışın içine girilir. Olimpiyat bayrağı, beyaz zemin üzerinde farklı renklerden oluşan beş halkadan oluşur. Halkalar iç içe geçmiş şekildedir.

1. Gökçe, olimpiyat oyunları ile ilgili bazı bilgiler vermiştir. Siz de kendi bilgilerinizden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Olimpiyat bayrağındaki beş halka neyi temsil etmektedir?

.....

.....

.....

- Halkaların renkleri neyi ifade eder? Araştırınız.

.....

.....

.....

.....

2. Hindistan'da tur rehberi olduğunuzu hayal ediniz. Buna göre aşağıdaki görsellerden yararlanarak Hindistan'ı turistlere tanıtınız.

Holi Festivali

Hindistan Geleneksel
Baharat Türleri

Turizm Faaliyeti

Tac Mahal

Geleneksel Hint Yemeği
(Dal Baati)

Geleneksel Kıyafetli (Sari)
Çay Toplayan Kadınlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki çocuklar, ülkelerine ait bazı bilgiler vermişlerdir. Verilen bilgilere göre çocukların ülkelerini bularak numara veriniz.

Başkentimiz Helsinki'dir. Ülkemiz "Bin Göller Ülkesi" olarak da bilinir. Ülkemizde 187.888 tane göl bulunur. Ülkemizde Ruska adı verilen muhteşem bir doğa olayı görülür. 20 Mayıs'tan 24 Temmuz'a kadar güneş hiç batmaz.

Başkentimiz Tokyo'dur. Balıkçılıkta dünyanın önde gelen ülkelerinden biriyiz. Evimize gelen misafirlerimizi eğilerek karşılarız. "Ojigo" bizim kültürümüze özgü selamlaşmadır.

Başkentimiz Bişkek'tir. Dünyanın ikinci en büyük dağ gölü olan Issık Gölü efsanelere konu olmuştur. Bağımsız Türk devletlerinden biriyiz.

Başkentimiz Atina'dır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, ülkemizin Selanik şehrinde doğmuştur.

Başkentimiz Bangkok'tur. Ülkemiz her yıl milyonlarca turiste ev sahipliği yapan bir Uzak Doğu ülkesidir. İnsanlarla selamlaşırken avuç içlerimizi birleştirip baş parmaklarımızı çenemize yaklaştırırız. Sonra başımızı öne eğeriz.

1. Çin

3. Yunanistan

4. Kırgızistan

8. Finlandiya

6. Japonya

9. Özbekistan

Başkentimiz Bakü'dür. Bir millet, iki devlet ilkesiyle Türkiye ile kardeş ülkedir. Petrol ve doğal gaz bakımından zengindir.

Başkentimiz Taşkent'tir. Ülkemiz birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bağımsız Türk devletlerinden biriyiz.

Başkentimiz Pekin'dir. Ülkemiz dünyanın en kalabalık nüfusuna sahiptir. Tibet bölgesinde dil çıkarak selamlaşmak kibarlık göstergesidir.

Başkentimiz Amman'dır. Resmî dilimiz Arapçadır. Dünyaca ünlü turistik yerlerden biri olan Petra Antik Kenti bizim ülkemizdedir.

Başkentimiz Sofya'dır. Nüfusumuzun bir bölümü Türklerden oluşur. Türkiye ile aramızda güçlü tarihî ve kültürel bağlar vardır.

5. Ürdün

2. Tayland

10. Azerbaycan

7. Bulgaristan

Bir sonraki derse hazırlık

Bir sonraki etkinliğe hazırlık için istediğiniz bir ülke hakkında araştırma yapınız. "Ülke Bilgi Formu"nu doldurunuz. Araştırdığınız ülkeye ait gazete haberi, fotoğraf gibi bulabildiğiniz görsel materyalleri getiriniz. Ülkenin bayrağını çizip boyayınız.

4. ÜLKE BİLGİ FORMU

..... Bayrağı

Ülkenin Adı :

Başkenti :

Resmi Dili :

Para Birimi :

Dünya Üzerindeki Yeri :

.....

.....

İklimi ve Bitki Örtüsü:

.....

.....

.....

Ekonomik Faaliyetleri:

.....

.....

.....

Kültürel Özellikler (giyim, yemek, özel günler vb.):

.....

.....

.....

Çocuk Oyunları:

.....

.....

.....

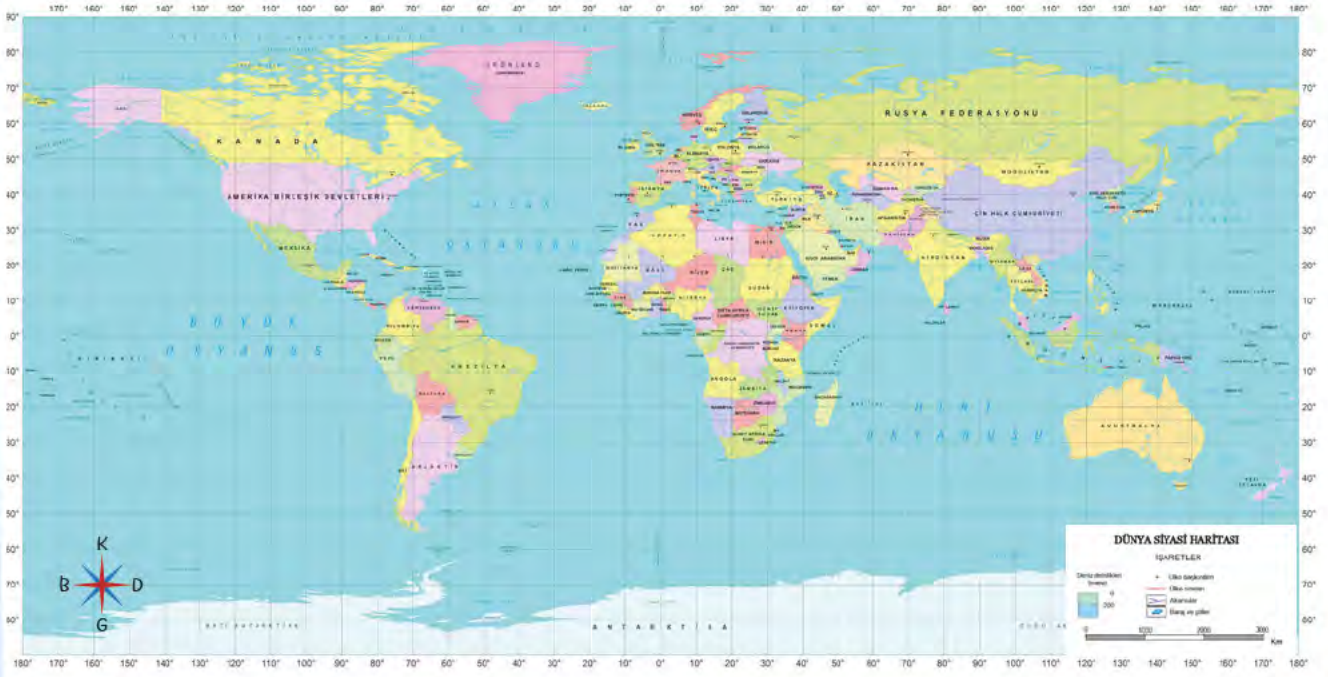
Tarihî ve Turistik Yerleri:

.....

.....

.....

5. Aşağıdaki soruları alttaki harita, atlas veya okulunuzdaki Dünya siyasî haritasından yararlanarak cevaplayınız.

- Görmeyi çok istediğiniz bir ülke seçiniz. Seçtiğiniz ülkeye Türkiye'den nasıl gidebilirsiniz? Hangi ulaşım araçlarını kullanırsınız?

.....

- İspanya, Kanada ve Azerbaycan ülkelerini haritada bulup işaretleyiniz.

.....

- Aşağıdaki boşluğa 3 tane ülke ismi yazınız. Sıra arkadaşınızdan bu ülkeleri haritada bulmasını isteyiniz.

.....

- Ülkelerden birini seçiniz. Bu ülkenin Türkiye'ye göre konumunu yön haritasından yararlanarak yazınız.

.....

.....

.....

.....

6. Aşağıda bayrakları verilen ülkelerin isimlerini bulmacadan bulup boyayınız.

AFGANİSTAN

ARJANTİN

AZERBAYCAN

ÇİN

DANİMARKA

BELÇİKA

TÜRKİYE

İNGİLTERE

ALMANYA

BULGARİSTAN

İTALYA

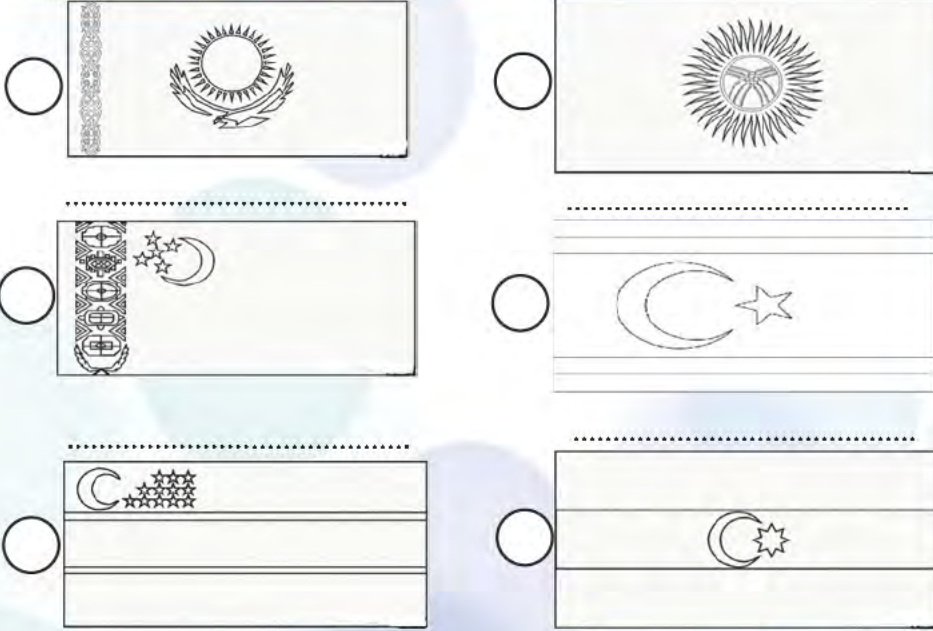
YUNANİSTAN

T	R	O	B	E	L	Ç	İ	K	A	D	R	İ	Ü	N	M
Ü	K	O	U	V	E	A	N	I	H	A	D	C	V	B	M
	İ	Ş	Ç	L	R	A	G	İ	U	Z	V	E	S	T	Y
	K	D	H	S	Z	Ç	İ	N	Z	E	E	B	N	M	Ö
	P	A	K	B	B	U	L	G	A	R	İ	S	T	A	N
	U	N	A	N	İ	S	T	A	N	B	J	A	E	R	Z
	U	İ	L	C	T	B	E	I	D	A	P	Ş	M	J	S
	G	M	M	D	A	V	R	L	Y	Y	K	L	Ö	A	F
	S	A	A	C	L	V	E	B	U	C	I	O	Ş	N	C
	D	R	N	R	Y	Z	U	Ö	B	A	E	D	R	T	O
	U	K	Y	H	A	C	R	İ	Ö	N	N	Ç	Ş	İ	L
	Ü	A	A	F	G	A	N	İ	S	T	A	N	L	N	M

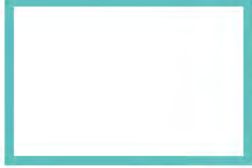
Türk Cumhuriyetleri ve Komşularımız

1. Aşağıdaki Türk Cumhuriyetlerine ait bayrakları kendi renklerine göre boyayınız. Hangi ülkeye ait olduğunu ve haritada kaç numara ile gösterildiğini yazınız.

Türk Dünyası Haritası

2. Aşağıdaki haritayı inceleyiniz. Sayfa 152 ve 155'teki boş bırakılan yerlere Türkiye'ye komşu olan ülkelerle ilgili istenen bilgileri yazınız. Kitabınızın arkasında bulunan Ek 3'teki komşularımızın bayraklarını kesip yapıştırınız.

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....

.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

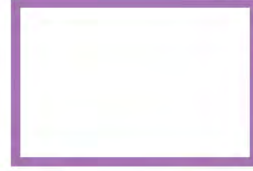
NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....

.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....

.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....

.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....
.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....
.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

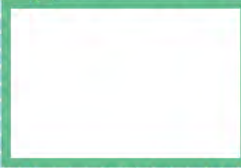
BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....
.....

ÜLKE ADI:

TÜRKİYE'NİN HANGİ YÖNÜNDE:

BAŞKENTİ:

NÜFUSU:

TÜRKİYE İLE SINIR KAPISI:

TÜRKİYE İLE EKONOMİK İLİŞKİLERİ:

.....
.....

3. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

KOMŞULARIMIZLA İLİŞKİLERİMİZ: SARP SINIR KAPISI

Gürcistan'ın güzel şehri Batum'a gitmek için uçağa binmeniz gerektiğini düşünebilirsiniz. Oysa biz araba ile 20 dakikada gidebiliyoruz. Ben Gizem, Artvin'in Arhavi ilçesinde yaşıyorum. Gürcistan, bizim sınır komşumuzdur. Çok yakın olduğu için bazı hafta sonları Batum'u ziyaret ederiz. Gürcistan'a Sarp Sınır Kapısı'ndan giriş yaparız. Normalde bir ülkeden başka bir ülkeye giderken pasaport gerektiğini biliyorsunuz. Bazen de vize adı verilen resmî bir belge gerekir. Ancak Türkiye ve Gürcistan arasında 2011 yılında bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma ile iki ülke vatandaşları, birbirlerinin ülkelerine kimlik kartı ile seyahat edebilmektedir. Bu kolaylık sayesinde turizm ve ticaret canlanmıştır. Gürcistan'da yaşayıp Türkiye'de çalışan insanlar vardır. Bazı arkadaşlarımin babası Batum'da ticaret yapmaktadır.

Sarp Sınır Kapısı, Kafkasya ve Orta Asya'daki ülkelere gidebilmemiz için önemli bir geçiş noktasıdır. Bu durum, Gürcistan'da tekstil, inşaat, turizm gibi alanlarda yatırımlar yapmamıza olanak sağlamıştır.

Sarp Sınır Kapısı

Gürcistan'ın Batum Şehri

- Türkiye'den Gürcistan'a gidebilmek için hangi sınır kapısından geçmek gerekir?
.....
- Türkiye, Gürcistan'da hangi alanlarda yatırımlar yapmıştır?
.....
- Türkiye'den Gürcistan'a giderken pasaport veya vize istenmemesinin sizce hangi açılardan faydaları olmuştur?
.....
- Türkiye'ye komşu olan ülkeler arasında en çok hangi ülkeyi merak ediyorsunuz? Nedenini açıklayınız.
.....
.....
.....
.....

4. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.

Azerbaycan'a

İran'ın

Yunanistan

Avrupa

ithalat

Habur

ekonomik

ihracat

ithalat ve ihracat

Bulgaristan

beş kıtayı

- Olimpiyat bayrağı üzerinde yer alan halkalar temsil eder.
- Türkiye, Asya ve kıtaları üzerinde yer alır.
- Atatürk'ün doğduğu Selanik şehri, sınırları içinde yer alır.
- Bir ülkenin ürettiği malları başka ülkelere satmasına denir.
- Bir ülkenin başka ülkelerden mal satın almasına adı verilir.
- Irak ile ticari ilişkilerimiz ağırlıklı olarak Sınır Kapısı üzerinden yapılmaktadır.
- Doğu komşumuz olan başkenti Tahran'dır.
- Nahçıvan, bağlı özerk cumhuriyettir.
- Kazakistan, Türk Cumhuriyetleri içinde en fazla yaptığımız ülkedir.

Farklı Kùltürler

1. Aşağıda bazı ùlkelere ait kùltürel unsurlar verilmiştir. Verilen bilgilerden yararlanarak yan sayfadaki soruları cevaplayınız.

“Zıplamak serbest” oyunu üç ya da dört kişiyle oynanır. Gruplara ayrılan her çocuğun bir numarası vardır. Grupların bir numaralı oyuncusu başlama çizgisine gelir. Ayakları birleşik hâlde en uzağa sıçramaya çalışır. Sonra iki numaralı oyuncular, bir numaralı oyuncuların ayak izine basarak en uzak noktaya sıçramaya çalışırlar. İngiltere’de bu şekilde oynanan bu oyunda, gruplardan hangi oyuncu en uzağa sıçramışsa o grup oyunu kazanır.

Gulaş, Macaristan’ın et, patates, biber bazen de erişte eklenerek yapılan geleneksel bir yemeğidir.

İspanya’da geleneksel flamenco danslarında gül desenli katlı elbiseler giyilir. Bu elbise genellikle siyah ve kırmızı renklidir.

İskoçya yerel kıyafeti denilince akla ilk gelen şey, erkeklerin giydiği kilt adındaki kısa etektir.

Meksika yerel kıyafeti için çiçek gibi denilebilir. Aynı zamanda kıyafet denilince akla gelebilecek ilk şey yuvarlak ve büyük Meksika şapkasıdır.

İtalya, pizzanın ana vatanıdır. İçerisine et ürünleri, sebzeler ve çeşitli soslar eklenerek pişirilir.

Fener oyunu, Japonya’da çok sevilen bir çocuk oyunudur. Bu oyunda çocuklar çember şeklinde yere otururlar. Bir oyuncunun “büyük fener” demesiyle oyun başlar. Yanındaki oyuncu ellerini açarak “küçük fener” der. Oyun bu şekilde devam eder. Hızlı oynandığında çok eğlenceli bir oyundur. Ellerini yanlış açan oyuncu oyundan çıkar.

Özel bir sosla fırında kızarana kadar pişirilen Pekin ördeği, bütün ya da dilimler halinde sunulur. Çin’de oldukça meşhur olan bu yemeğin portakallısı ayrı lezzetlidir.

- Yan sayfada bazı ülkelerin kültürel unsurlarından bahsedilmiştir. Aşağıdaki görsellerin altına hangi ülkeye ait olduklarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Yandaki sayfada tanıtılan oyunlardan sizin oynadığınız oyunlara benzeyenleri yazınız.

.....

.....

- Siz de ülkemize ait meşhur bir yemeği, yöresel bir kıyafeti veya geleneksel bir çocuk oyununu tanıtırınız.

.....

.....

2. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

YAVRU VATAN: KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Merhaba, ben Melis. Mersin'de yaşıyorum. Ülkemizin, Kıbrıs'ta yaşayan Türklerle çok güçlü bağları vardır. Aynı dili konuşmak, din ve kültür birliği bunların başında gelir. Babam, Kıbrıs halkının bağımsızlığını koruması yolunda çok zor zamanlar geçirdiğini anlatmıştı. Bizler her zaman Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin destekçisi olmuşuz. Kıbrıs'a bu nedenle Yavru Vatan deniyormuş. Yaşadığım yer olan Mersin ile Gazimağusa Limanı arasında feribot seferleri düzenlenir. Türk kimliği ile Kıbrıs'a gitmeniz mümkündür. Kıbrıs'a geçtiğinizde limanda görev yapan polisler, kimliklerinizi kontrol eder ve geçişinize izin verir. Girne Limanı'ndan da ülkeye geçiş yapmanız mümkündür.

Kıbrıs'ın en büyük deniz ulaşım kapısı Gazimağusa Limanı'dır. İthalat ve ihracat buradan yapılır. Babamın çalıştığı yer, Kıbrıs'a demir-çelik ürünleri ihraç etmektedir. Örneğin Kıbrıs'taki inşaatlarda kullanılan demir çubuklar, babamın çalıştığı fabrikada hazırlanır. Bunlar tırlara yüklenir. Mersin Limanı'na gönderilir. Oradan yük gemileri ile Gazimağusa Limanı'na ulaştırılır. İhraç edilen ürünler, her iki limanda da kontrol edilir. Bundan sonra tırlar ile kullanılacak yerlere dağıtılır.

Gazimağusa Limanı-KKTC

- Kıbrıs'a niçin Yavru Vatan denmektedir?

.....

.....

- Kıbrıs'a deniz yolu ile gittiğinizde hangi limanlardan giriş yapabilirsiniz?

.....

.....

- Melis'in babasının çalıştığı fabrikada hazırlanan demir çubuklar, nasıl ihraç ediliyormuş?

.....

.....

3. 23 Nisan ile ilgili aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metne göre cevaplayınız.

2019 yılında kutlanan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na, 40 ülkeden yaklaşık 800 çocuk katıldı. Misafir çocuklar, 20 Nisan'da Ankara'ya geldiler. Ankaralı aileler tarafından misafir edildiler. Önce Ankara'da resmî ziyaretler yaptılar. Daha sonra Ankara'nın tarihî ve turistik yerlerini gezdiler. Anıtkabir, Ankara Kalesi, Hamamönü, Hacı Bayram-ı Velî Cami, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Etnografya Müzesi'ni gezen dünya çocuklarının memnuniyeti ve mutluluğı yüzlerinden okunuyordu. Ardından 23 Nisan'da Samsun'da düzenlenen çocuk şenliğine katıldılar. Dünya çocukları, kendi kültürlerini yansıtan kıyafetlerini giyerek ülkelere özgü dans ve oyunlarını sergilediler. Ülkemize gelen çocuklar hem yeni arkadaşlıklar kurdular hem de gönüllerince eğlendiler.

- 23 Nisan'da dünyanın birçok yerinden çocuklar ülkemize niçin davet ediliyor?

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda ülkemize gelen çocuklardan biri sizin evinizde misafir olsaydı neler hissederdiniz?

- Misafirinizi gezdirmek için yaşadığınız yerde nerelere götürürdünüz?

4. Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraflara göre soruları cevaplayınız.

- Soldaki fotoğrafta yer alan insanlar, sizce neden kalın ve kürklü elbiseler giymişlerdir?
.....
.....
- Sağdaki fotoğrafta yer alan insanların kıyafet seçimlerini etkileyen durumlar ne olabilir?
.....
.....
- Fotoğraflardaki insanlar dünyanın neresinde yaşıyor olabilirler?
.....
.....
- Fotoğraflardaki insanların beslenme şekilleri nasıl olabilir?
.....
.....
- İki görseli karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini yazınız.
.....
.....

4. Size gelen bir misafirinize yemek hazırlasaydınız kültürünüze ve yörenize ait yemeklerden menünüzde neler olurdu? Kısaca açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NELER ÖĞRENDİK?

KÜRESEL BAĞLANTILAR

Dünya üzerindeki
ölkelere örnekler veriniz.
Ölkelerin başkentlerini
yazınız.

Dünya üzerinde yer
alan bir ölkede belirleyiniz.
Ölkenin sahip olduğu
kültürel unsurları
belirtiniz.

Farklı ölkelerden saygı
duymamız gereken
kültürel unsurlara
örnekler veriniz

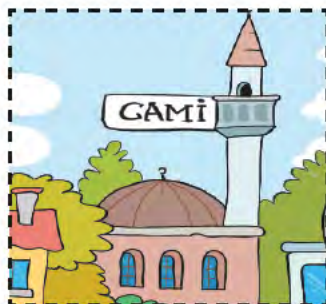
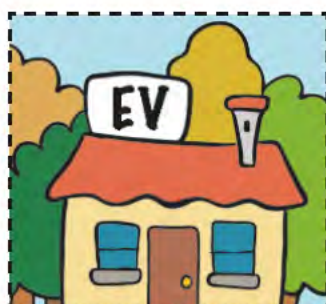
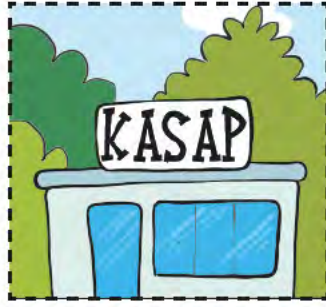
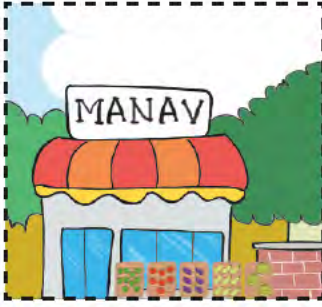
Ölkemize komşu olan
ölkeler hangileridir?

Ölkemize komşu olan
ölkelere örnekler veriniz

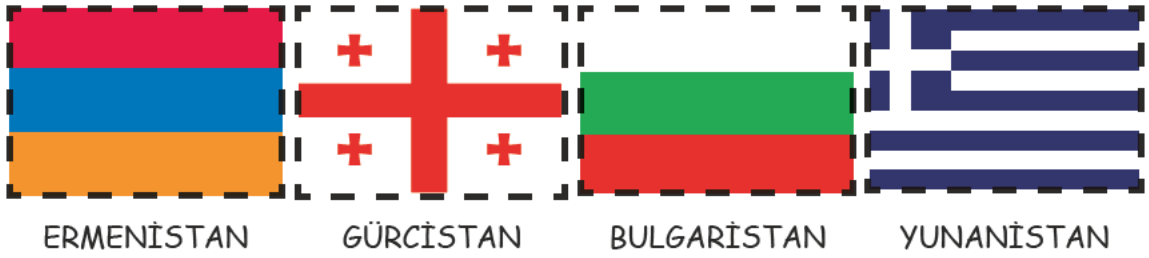
EKLER

Ek 2

Ek 1

Ek 3

SÖZLÜK

A

afiş: Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı.

akü: Elektrik enerjisini kimyasal enerji olarak depolayan, istenildiğinde bunu elektrik enerjisi olarak veren cihaz.

ambalaj: Eşyayı sarmaya yarayan mukavva, kâğıt, tahta, plastik vb. malzeme.

antlaşma: İki veya daha çok devletin saldırmazlık, savaşta iş birliği vb. konularda kararlaştırdıkları ilkelere uygun davranmayı kabul etmeleri durumu.

arkeolog: Kazı bilimci.

ateşkes: Savaşın iki kuvvetin karşılıklı olarak savaşı durdurması.

atık: Hastane, ev, fabrika vb. yerlerde kullanılmış, artık işlenemez veya çevre için zarar oluşturan her türlü madde.

B

bağımlılık: Bağımlı olma durumu.

bağımsızlık: Bağımsız olma durumu.

baraj: Suyu toplama, sulama ve elektrik üretme amacıyla akarsu üzerine yapılan yapı.

başkomutan: Savaşta bir devletin bütün kara, deniz ve hava kuvvetlerini yöneten büyük komutan, başkumandan, serdar.

beşerî: İnsanoğlu ile ilgili.

beştaş: Beş tane taşla oynanan bir çocuk oyunu türü.

bezirgânbaşı: Bir çocuk oyunu.

bilgi: İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü.

bilim: Belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir amaca yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma süreci.

bilimsel: Bilimle ilgili, bilime dayanan.

bindallı: Çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak ve çiçek işlenmiş giysi veya örtü.

bireysel: Bireyle ilgili olan, bireye özgü olan.

bitki örtüsü: Bir bölgede yetişen bitkilerin tümü.

biyokimya: Hücreden en gelişmiş organa kadar canlı dokuları inceleyen ve bunları oluşturan maddeleri araştırarak bilim dalı.

bütçe: Devletin, bir kuruluşun, bir aile veya bir kimsenin gelecekteki belirli bir süre için tasarladığı gelir ve giderlerinin tümü.

C

cephane: Ateşli silahlarla atılmak için hazırlanan her türlü patlayıcı madde.

cephe: Üzerinde savaşın sürdüğü bölge.

cirit: At koşturup birbirine değnek atarak takım hâlinde oynanan oyun.

cumhuriyet: Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi.

Ç

çelik çomak: Çocukların çomakla çeliğe vurarak oynadıkları oyun.

çevre: Bir şeyin yakını, dolayı, etrafı, kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam.

çığ: Dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesi.

çip: Milimetrik yüzeyler üzerinde on binlerce devre elemanından oluşan ve son derece karmaşık elektronik devrelerin yerleştirildiği, genellikle silikon benzeri yarı iletken malzeme.

D

deprem: Yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesi veya yanardağların püskürme durumuna geçmesi yüzünden oluşan sarsıntı.

destan: Tarih öncesi kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir

diploma: Bir kimseye herhangi bir okulu veya öğrenim programını başarıyla tamamladığını, bir derece veya unvanı kullanmaya hak kazandığını, bir iş, sanat veya meslek dalında çalışabilme yetkisi elde ettiğini belirtmek için bir öğretim kurumu tarafından düzenlenip verilen resmî belge.

doğal afet: İnsan eliyle önlenemeyen sel, fırtına, deprem, dolu vb. felaketlerin her biri.

doğal: Doğada olan, doğada bulunan.

E

efsane: Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye.

egzoz: İçten yanmalı motorlarda yanan akaryakıtın gazı.

ekonomik: Ekonomi ile ilgili olan.

elektromıknatıs: İçinde manyetik akıyı toplayıp arttırıcı bir yumuşak demir bulunan, bobin veya bobinlere doğru akım geçirilerek elde edilen mıknatıs.

elektronik: Serbest elektronların etkisiyle oluşan olayları inceleyen bilim dalı.

erozyon: Yer kabuğunu oluşturan kayaların, başta akarsular olmak üzere türlü dış etmenlerle yıpratılıp yerinden koparılarak eritilmeleri veya bir yerden başka bir yere taşınması olayı.

erzak: Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı.

esir: Tutsak.

etnografya: Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim.

evlat: Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

G

gazi: Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse.

gelir: Bir kimseye veya topluluğa belli zamanlarda, belli yerlerden gelen para.

genelge: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı.

geri dönüşüm: Atıkların yeniden değerlendirilmesi durumu.

gider: Bir iş için harcanan paranın bütünü, masraf.

grafik: Biçim, desen veya çizgilerle gösterme

güreş: Belli kurallar içinde, güç kullanarak iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması.

H

ham madde: Bir ürün elde edilmesinde kullanılan temel bileşenlerin işlenip elde edilmesinden önceki durumu.

harita: Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.

hasat: Ürün kaldırma, ekin biçme işi.

helikopter: Dik iniş ve çıkış yapabildiği için dar yerlerde de kullanılabilen, tepeden pervaneli, uçan taşıt.

heybe: At, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba.

heyelan: Toprak kayması

hidroelektrik: Su gücüyle elde edilen elektrik enerjisi.

I

ıslah: Düzeltme, iyileştirme.

İ

ibrik: Su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

icat: Buluş.

ihracat: Bir ülkenin ürettiği malları başka bir ülkeye veya ülkelere satması, dış satım.

iletişim: Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme.

imalathane: Ham maddeleri işleyerek piyasaya çıkacak duruma getiren iş yeri, yapımevi.

irade: Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü.

israf: Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık.

istop: Ebenin topu havaya atması, diğerlerinin kaçışması ve ebe tarafından diğer oyuncuların topla vurulması biçiminde oynanan bir oyun.

işgal: Bir yeri ele geçirme.

K

kağnı: İki veya dört tekerlekli, dingili tekerlekle birlikte dönen öküz arabası.

kahraman: Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit.

kaptan: Gemi yönetimiyle ilgili en yüksek görevli.

kervan: Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

kimono: Japonların önden çapraz olarak kavuşan uzun ve geniş kollu ulusal giysisi.

kişilik: Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet.

kongre: Çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılmasıyla yapılan toplantı.

körebe: Gözleri bağlı olan ebenin, oyuna katılan öteki çocukları yakalamaya çalıştığı çocuk oyunu.

kroki: Bir konu veya nesnenin başlıca özelliklerini yansıtacak biçimde hazırlanmış taslağı.

kronoloji: Zaman bilimi.

kulüp: Görüşme, konuşma, okuma, spor yapma vb. amaçlarla yalnız üye olanların toplandıkları yer.

kundak: Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez.

kuş bakışı: Yüksek bir yerden aşağıya doğru, bütün genişliği içine alacak biçimde bakı.

kutup yıldızı: Gök küresinin kutbuna en yakın olan Küçükayı denilen takımyıldızın en ucunda bulunan, kuzeyi belirleyen durağan yıldız, Demirkazık, Kuzey yıldızı.
Kuvâ-yı Millîye: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanların İzmir'i işgal etmeleri ve Anadolu'da ilerlemeleri üzerine kurulan ve onlara karşı savaşan millî teşkilat.
kümülüs bulutu: Küme bulut.
küresel: Dünya ölçüsünde geniş bir bakış açısıyla benimsenen.

L

latte: Kahve ve köpüklü sıcak süt ile yapılan sütlü kahve türü.

M

mahsul: Ürün.
makinist: Lokomotif, vapor, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse.
maliyet: Üretimde bir mal elde edinceye değin harcanan değerlerin toplamı.
mareşal: En yüksek askerî rütbe.
meclis: Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı.
mekanizma: Belli bir sonuca ulaşmak için karmaşık bir biçimde düzenlenmiş organ veya parçalar birleşimi, sistem, düzenek.
meteoroloji: Hava koşullarında meydana gelen değişimleri, iklim türlerini araştırıp hava durumu tahminlerinde bulunan bilim dalı, hava bilgisi.
millîyet: Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
Millî Mücadele: Bağımsızlık için yapılan savaş veya bu savaş süresi.
moleküler: Element veya bileşikler oluşturulan ve onların özgül niteliklerini gösteren en küçük birim, madde ile ilgili.
mucit: Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse.
mühimmat: Savaş gereçleri.
müşabaka: Yarışma.

N

nüfus: Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı, popülasyon.

O

olimpiyat: Her dört yılda bir başka ülkede yapılan, amatörlerin ve ülkelerinde profesyonel olarak futbol, basketbol, voleybol vb. takım sporlarıyla uğraşanların katıldığı uluslararası spor yarışmaları, olimpiyat oyunları.
operatör: İşletilmesi belli bir yetkinlik gerektiren teknik araç, alet ve makineleri kullanabilen kimse.
otoskop: Dış kulak yolunu ve kulak zarını muayeneye yarayan alet.

Ö

öge: Bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça, unsur.
ölçek: Birim kabul edilen herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü.
ön yargı: Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak "önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin yargı, peşin hüküm, peşin fikir.
özerk: Bir üst organa bağlı olmakla beraber ayrı bir yasayla kendini yönetme yetkisi olan (kuruluş, devlet vb.).

özgürlük: Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu.

P

pasaport: Yabancı ülkelere gidecek olanlara yetkili kuruluşça verilen, yabancı ülke yetkililerinin kimlik incelemesinde geçerli olan belge.

pilot: Bir hava taşıtını kullanmak ve yönetmekle görevli kimse.

pul: Posta parası karşılığı mektup zarfı, kartpostallara ve damga resmine karşılık kâğıtlara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası:

pusula: Üzerinde kuzey güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespiti etmek için kullanılan kadranlı araç.

R

rehabilitasyon: İyileştirme.

rütbe: Mertebe, derece.

S

salsa: Bir tür Güney Amerika dansı.

santral: Doğadaki başka enerji türlerini elektrik enerjisine çeviren fabrika.

savunma: Saldırıya karşı koyma, müdafaa.

seksek: Zemine çeşitli şekiller çizildikten sonra taşları ayakla çizilen bölümler arasında sektirerek oynamaya dayalı bir çocuk oyunu

sel: Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını.

semazen: Semada dönen derviş.

sera: Sebze ve meyvelerin yetiştirildiği ve hava şartlarına karşı korunduğu cam ve naylonla kaplı yer.

set: Toprağın kaymasını veya suyun akmasını önlemek için yapılan kalın duvar.

sinyal: Bir şey bildirmek için verilen işaret, çevir sesi.

sirtaki: Kolların ve ayak hareketlerinin önemli olduğu, giderek hızlanan bir tür halk oyunu.

sis: Atmosferin alt tabakalarındaki küçük su taneleri veya buhardan oluşan bulutların çok alçalarak yeryüzüne kadar inmesiyle oluşan duman.

sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet.

stetoskop: Kalbin ve iç organların hareketleri ile meydana gelen sesleri dinlemeye yarayan araç.

suşi: İnce şerit biçimindeki yosun tabakasının içine çiğ balık, yağsız, tuzsuz haşlanmış pirinç ve özel baharat karışımının konulmasıyla hazırlanan Japon yemeği.

Ş

şehit: Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda hayatını kaybeden kimse.

T

taarruz: Saldırı.

taşıt: Otomobil, tren, gemi, uçak gibi taşıma araçlarının ortak adı, nakil aracı, nakil vasıtası, vasıta.

teknoloji: Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi.

telgraf: İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni.
testi: Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.
ticaret: Ürün, mal vb. alım satımı.
tipi: Kar fırtınası.
toplum: Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet.
trekking: Doğa yürüyüşü.
tsunami: Dev dalga.
turizm: Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi.
tüketici: Mal ve hizmetlerden yararlanan, satın alıp kullanan, tüketen kimse.

Ü

ürün: Doğadan elde edilen, üretilen yararlı şey, mahsul.

V

vals: Bir tür salon dansı.
vatan: Yurt.
vatandaş: Yurttaş.
vize: Bir ülkeye girmek veya bir ülkeden çıkmak için yetkili makamlardan alınması gerekli izin.
vuvuzela: Güney Afrika'ya ait bir tür üflemler çalı.

Y

yamaç: Dağın veya tepenin herhangi bir yanı.
yonga: Milimetrik yüzeyler üzerinde on binlerce devre elemanından oluşan ve son derece karmaşık elektronik devrelerin yerleştirildiği, genellikle silikon benzeri yarı iletken malzeme, çip.

Z

zemin: Taban, döşeme, yer.

KAYNAKÇA

- s.69 Türe, H., (1994). Isparta Gelendost Folkloru, Yayınlanmamış Bitirme Tezi, Konya
- s.95 <https://esatis.tubitak.gov.tr/books/18727> Erişim tarihi: 20.01.2020
- s.108 <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/antalyada-siddetli-yagis-seralara-zararverdi-370247.html> Erişim tarihi: 24.12.2019
- s.109 <https://arastirma.tarimorman.gov.tr> Erişim tarihi: 14.02.2020
- s.121 Türkiye israf raporu - Ticaret Bakanlığı
<https://ticaret.gov.tr/data/5c51a78e13b8762dc06a72c9/31-01-2019%20ISRAF%20RAPORU.pdf> Erişim tarihi: 20.01.2020
- s.138 <https://www.atam.gov.tr/duyurular/mill%C3%AE-mucadele> Erişim tarihi: 24.12.2019
- s.149 <https://www.harita.gov.tr/urun-229-haritasi.html&katid=14> Erişim tarihi: 14.02.2020
- s.156 <https://limanlar.gov.ct.tr/L%C4%B0MAN-BA%C5%9EKANLIKLARI/GAZ%C4%B0MA%C4%9EUSA-L%C4%B0MAN-BA%C5%9EKANLI%C4%9EI> Erişim tarihi: 05.01.2020
- Kaynağı gösterilmeyen metinler, kitap yazarları tarafından yazılmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Aşağıda sayfa numaraları verilen görsel ve çizimler görsel tasarım uzmanı tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

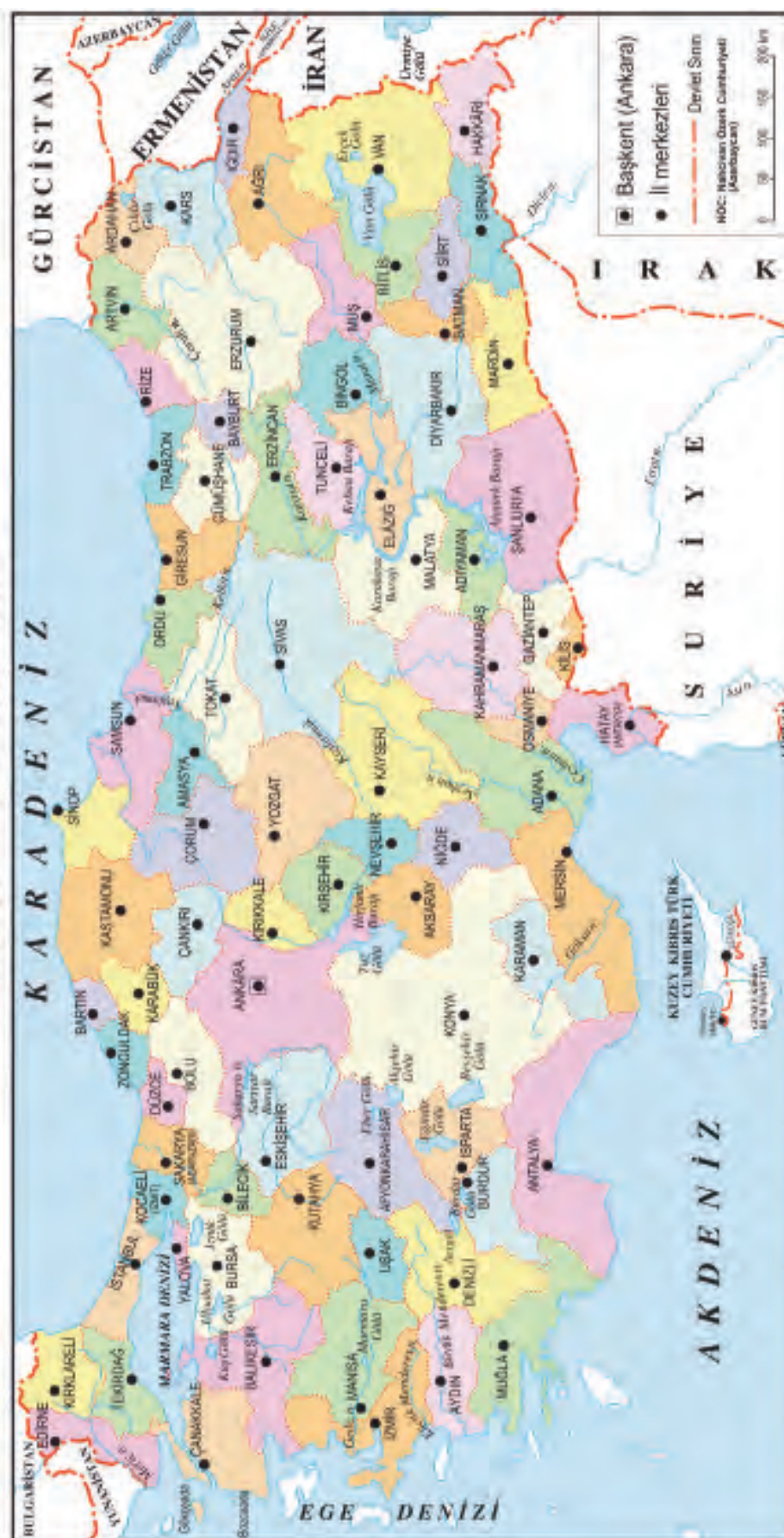
Sayfa 6, 7, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34 alttaki çizim, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 70, 71, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 102, 105, 106, 107, 108, 114, 116, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 142, 143, 146, 147, 150, 156, 158, 159, 161, 163, 165,

Aşağıda sayfa numaraları verilen fotoğraflar yazarlar tarafından çekilmiştir.

Sayfa 12, 34 (üstteki)

Aşağıda sayfa numaraları verilen görsel ve çizimler Millî Eğitim Bakanlığınca temin edilen tasarımcı firma tarafından hazırlanmıştır.

Sayfa 53, 56, 64, 68, 69, 85, 88, 89, 92, 101, 121, 125, 138, 1139, 140, 144, 145, 146, 147, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160,

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

1. Türkiye Türkleri
2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri
4. Kazaklar
5. Özbekler
6. Kırgızlar
7. Türkmenler
8. Karakapıklar
9. Uygurlar
10. San Uygurlar ve Salırlar
11. Tatarlar
12. Çuvaşlar
13. Başkurtlar
14. Kırımçaklar
15. Ahıska Türkleri
16. Azerbeycan Türkleri
17. Değistan Türkleri
18. Kumuklar
19. Karacaylar
20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar
22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri
24. Altay Türkleri
25. Hakaslar
26. Tuva Türkleri
27. Tobol Tatarları
28. Barabalar
29. Şorlar
30. Çulım
31. Kumandı
32. Kandıak
33. Karagas
34. Urumney
35. İlek Türkleri
36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri
38. Kaşgaylar
39. Hamse Türkmenleri
40. Karalim Türkmen
41. Kırım Türkleri
42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri
44. İran Türkleri

ÖZERK CUMHURİYETLER

a) Başkörtistan C.	Ufa	g) Saha (Yakutistan) Muhhar C.	Yakutsk
b) Çuvaşistan C.	Çeboksarı	h) Tuva C.	Kızıl
c) Dağıstan C.	Mahacçala	i) Uygur (D. Türkistan) C.	Urumçi
d) Gagavuz C.	Komrat	j) Tataristan C.	Kazan
e) Karakalpakistan C.	Naikık	k) Altay C.	Krasnoyarsk
f) Nakhçıvan C.	Nahçıvan	l) Hakkasya C.	Abakan
		m) Karacay-Çerkes C.	Çerkesk

BAĞIMSIZ DEVLETLER

a) Azerbaycan C.	Bakü
b) Kazakistan C.	Astana
c) Kırgız C.	Bişkek
d) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)	Lefkoşa
e) Özbekistan C.	Taşkent
f) Türkiye Cumhuriyeti	Ankara
g) Türkmenistan C.	Aşgabad

İŞARETLER

- Devlet sınırı
- Özbek cumhuriyet ve vilayeti sınırı
- Bagimsiz Türk devletleri
- Özbek cumhuriyeti, eyalet ve vilayetleri
- Özbek olmayan Türk bölgeleri
- Kanal (Süveyş Kanalı)